

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Jiří Tomášek

**REGIONÁLNÍ ÚSPĚŠNOST
Z POHLEDU GEOGRAFIE SPORTU
– faktory, metody měření a vývoj**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.

Olomouc 2015

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Bc. Jiří Tomášek (R120229)

Studijní obor: Regionální geografie

Název práce: Regionální úspěšnost z pohledu geografie sportu - faktory, metody měření a vývoj

Title of thesis: Regional success in terms of sports geography - factors, methods of measurement and development

Vedoucí práce: doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.

Rozsah práce: 78 stran, 8 vázaných příloh

Abstrakt:

Diplomová práce se zabývá sportovní úspěšností měst a regionů České republiky na základě aplikace vybraných kvantitativních metod. Její klíčová část věnuje pozornost fotbalové úspěšnosti od počátku nejvyšší domácí soutěže. V dalších kapitolách následuje porovnání fotbalové úspěšnosti i s ostatními kolektivními sporty. Diplomová práce také částečně navazuje na autorovu bakalářskou práci, popisující návštěvnost kolektivních sportů v ČR.

Klíčová slova:

sportovní geografie, úspěšnost, centroidní metody, sport, návštěvnost

Abstract:

This thesis deals with sporting success of cities and regions of the Czech Republic based on the application of selected quantitative methods. Its key part pays attention to football success since the beginning of highest football league. In next chapters follows the football success compared with other collective sports. The thesis also partly follows the author's bachelor thesis, describing the attendance of collective sport in the Czech Republic.

Keywords:

sports geography, success, centroid methods, sport, attendance

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl v seznamu veškerou použitou literaturu a jiné zdroje.

V Olomouci dne

.....
Podpis

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucímu práce panu doc. RNDr. Mariánovi Halásovi, Ph.D. a zároveň panu Mgr. Petru Kladivovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a čas se mnou strávený při tvorbě této práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jiří TOMÁŠEK**
Osobní číslo: **R120229**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Regionální úspěšnost z pohledu geografie sportu - faktory, metody měření a vývoj**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce je zhodnotit v čase (od roku 1918) úspěšnost měst a regionů České republiky z pohledu sportovních odvětví - na základě umístění v nejsledovanějších kolektivních soutěžích u nás. Autor při práci využije zejména kvantitativní metody (centroidní metoda apod.), ale pokusí se také identifikovat nejvýznamnější faktory (historické, ekonomické...) a zhodnotí, jakou mají na úspěšnost vliv. Práce bude vhodně doplněna kartografickými a dalšími grafickými výstupy.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 20 000 - 24 000 slov
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

- AUGUSTIN, J., P. (2008): Géographie des sports en France. Paris, Vuibert.
BALE, J. (2003): Sports Geography. London and New York, Routledge.
Online-dostupné na
http://books.google.cz/books_id=swjoQOyLAbwC&printsec=frontcover;
HAMPL, M.: Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext. První vydání. Praha 2005.
JELÍNEK, R., JENŠÍK, M. (2005): Atlas českého fotbalu od roku 1890. Praha, 384 s.
SLEPIČKA, Pavel. Divácká reflexe sportu. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 181 s.
SLEPIČKOVÁ, I., SLEPIČKA, P. (2012): Kde hledat počátky moderního sportu. Geografické rozhledy, 21, 4, s. 2-5.
TOMEŠ, J. (2012): Sport a geografie I. Geografické rozhledy, 21, 4, s. 6-9.
VYSTOUPIL, J. a kol. Atlas cestovního ruchu České republiky. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, 157 s.
WAYLEN, P.R., SNOOK, A.M. (1990). Patterns of regional success in the football league, 1921 to 1987. Area, 22(4), 353-367.
YETMAN, N.R., EITZEN, D.S. (1973). Some social and demographic correlates of football productivity. Geographical Review, 63(4), 553-557.
ZUBRICKÝ, G. (1996): Príspevok k analýze regionálnej diferenciacie Slovenska na príklade profesionálneho športu. Acta facultatis rerum naturalium Universitatis Comenianae - Geographica, č.39, s. 247-253.

Vedoucí diplomové práce: Doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: 27. listopadu 2012
Termín odevzdání diplomové práce: 10. dubna 2014

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 27. listopadu 2012

OBSAH:

1 ÚVOD	9
2 CÍLE PRÁCE	10
3 REŠERŠE LITERATURY	11
4 METODIKA VÝZKUMU	16
4.1 Vymezení zkoumaného území.....	16
4.2 Sběr a zpracování dat.....	16
4.3 Metodika převzatá z autorovy bakalářské práce.....	19
5 VÝVOJ ČESKÉHO FOTBALU	22
5.1 Fotbal v českých zemích v letech 1896-1917	22
5.2 Fotbal v Československu v letech 1918 – 1939.....	23
5.3 Fotbal v českých zemích v letech 1939-1944.....	23
5.4 Fotbal v Československu po roce 1945	24
5.5 Fotbal v České republice od roku 1993	24
6 ZAKLÁDÁNÍ FOTBALOVÝCH KLUBŮ	26
6.1 Vývoj účastníků 1. ligy	28
6.2 Územní rozložení prvoligových klubů ve městech a obcích	31
7 ANALYTICKÁ ČÁST	34
7.1 Vývoj centroidů v rámci území ČR.....	34
7.2 Úspěšnost měst a obcí.....	45
7.3 Úspěšnost v krajích.....	49
7.4 Analýza návštěvnosti	50
7.5 Fotbalová úspěšnost v konkurenci dalších kolektivních sportů.....	54
7.6 Srovnání úspěšnosti a návštěvnosti kolektivních sportů.....	60
7.7 Úspěšnost, vážená návštěvností	64
7.8 Úspěšnost, vážená hodnocením expertů	66
8 ZÁVĚR	69

9 SUMMARY	72
10 POUŽITÉ ZDROJE	74
Seznam příloh.....	78

1 ÚVOD

Se sportovní geografii se v českém geografickém prostředí setkáváme ve velmi omezené míře. Věnuje jí pozornost pouze několik jedinců z oblasti humánní geografie, dále pak vědci z oborů sociologie nebo se zřídka objevuje v jednotlivých článcích geografických časopisů a publikací. Naproti tomu v zahraničí má tato disciplína mnohaletou tradici a existuje řada geografických děl, zabývajících se sportem a jeho prostorovými či sociálními aspekty. Tato práce si klade za cíl rozšířit spektrum geografických děl, zabývajících se geografii sportu, konkrétně se zaměřením na úspěšnost měst a regionů České republiky v rámci nejvyšší fotbalové ligy. Zároveň částečně navazuje na autorovu bakalářskou práci z roku 2012, která analyzovala územní diferenciaci návštěvnosti profesionálních sportovních soutěží.

Právě propojení sportu a geografie umožňuje vidět jeho aspekty v mnohem širším kontextu. Práce s daty či výsledky a jejich následná aplikace v rámci nejrůznějších prostorových metod nabízejí řadu hodnotných grafických a kartografických výstupů. Čtenář je potom více vtažen do tématu a dozví se řadu zajímavých informací, které by mu byly při pohledu na strohé statistické údaje skryty.

Sport si v průběhu 20. století získal do jisté míry specifické společenské postavení a přitáhl k sobě i pozornost různých vědních oborů. Konkrétně u fotbalu, který je považován za nejpopulárnější a nejrozšířenější hru světa, je rozvoj a stoupající společenský význam za poslední století nejmarkantnější. Od konce 19. století, kdy se objevily první zmínky o fotbalu, urazil tento sport dlouhou cestu a dnes představuje hru s obrovským společenským a ekonomickým významem napříč všemi kontinenty. Tiskové agentury denně chrlí spoustu informací o tomto kolektivním sportu a miliony lidí po celém světě se ztotožňují s jednotlivými kluby či hráči. Fotbal, ať už v aktivním nebo pasivním pojetí, je tak pro tyto masy lidí jednou z životních náplní jejich volnočasových aktivit. Tento fenomén má však i mnohem širší záběr než „pouhé“ bavení lidí. Známa je i řada nadačních a charitativních akcí pod záštitou Mezinárodní fotbalové federace (FIFA) či Evropské unie fotbalových asociací (UEFA), které tak pomáhají lidem v chudých oblastech světa a propagují světový mír.

2 CÍLE PRÁCE

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnotit v čase (od roku 1925) úspěšnost měst a regionů České republiky na základě umístění v nejvyšší fotbalové lize, která je nejsledovanější kolektivní soutěží u nás. Pomocí kvantitativních metod bude zkoumána úspěšnost jednotlivých měst a regionů na našem území za posledních osmaosmdesát let. Dále budou identifikovány nejvýznamnější faktory a posuzován jejich vliv na úspěšnost. Zejména jak byl historickými událostmi ovlivněn vývoj českého fotbalu od svých počátků po současnost.

Hlavní cíl práce bude analyzován hned v několika rovinách. Na úrovni měst budou vymezeny všechny lokality s výskytem nejvyšší fotbalové ligy, včetně identifikace hlavních center české kopané a jejich vývoj v čase. Tyto lokality dají vzniknout regionům, reflektujícím koncentraci jednotlivých fotbalových měst. Komplexní zhodnocení úspěšnosti v rámci celého území představují analýzy centroidních metod, vyjadřující posun křivek centroidů v prostoru a určení trendů jejich vývoje.

Diplomová práce částečně navazuje na bakalářskou práci z roku 2012, která zkoumala územní diferenciaci návštěvnosti profesionálních kolektivních sportů v sezoně 2010/2011.¹ Dalším z cílů tak je porovnání úspěšnosti s návštěvností ve výše uvedené sezoně a zjištění stupně vzájemné korelace. Další metodické postupy pomohou vyhodnotit úspěšnost kolektivních sportů z hlediska jejich důležitosti a návštěvnosti. V rámci této komparace bude zkoumáno i postavení fotbalu v konkurenci ostatních sportů.

Výsledkem práce budou grafické a kartografické výstupy znázorňující úspěšnost měst a regionů v geografickém prostoru v rámci nejvyšší fotbalové ligy, hrané na našem území od roku 1925.

¹ TOMÁŠEK, Jiří. *Územní diferenciacie návštěvnosti sportovních akcí v České republice*. Olomouc, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

3 REŠERŠE LITERATURY

Geografie sportu v české literatuře:

Jak už bylo uvedeno výše, s geografii sportu se u nás stále setkáváme poměrně málo. Není známa ani žádná studie sledující úspěšnost měst či regionů ve vybraném kolektivním sportu v České republice. Z českých geografů stojí za vyzvednutí především doktor Jiří Tomeš z katedry sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy v Praze, který se sportovní tematikou okrajově zabývá. Například ve článku „Sport a geografie I.“ v časopisu *Geografie rozhledy* z roku 2012 popisuje stoupající roli sportu ve společnosti v kontextu s letními olympijskými hrami v Londýně. Zároveň poukazuje, že sport je stále opomíjeným tématem v rámci geografie a nabízí několik oblastí vhodných pro geografické studie (rozšíření sportů, geograficky diferencovaná popularita sportů, ekonomické aspekty sportů, původ a úspěšnost sportovců). Dále také popisuje sport, jako ideální předmět zájmu statistiků, poskytující nepřetržitý tok informací a údajů pro nejrůznější analýzy.²

Dalším českým vědcem, zabývajícím se zejména sportovním diváctvím a psychologii sportu, je profesor Pavel Slepíčka z Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy. Slepíčka ukazuje na složitost a komplexnost problematiky sportovního diváctví jako společenského jevu, jehož závažnost se prohlubuje v návaznosti na rostoucí význam sportu jak v národním, tak mezinárodním kontextu. „Přitom na sportovní diváky nelze nahlížet jako na jedince či skupiny zcela se vymykající společenskému prostředí, ve kterém žijí. Tato tendence, často se objevující zejména v souvislosti s rozsáhlejšími diváckými výtržnostmi, mnohdy vychází z neadekvátně generalizujícího pohledu na psychosociální souvislosti sportovního diváctví“.³ Dále ve článku „Kde hledat počátky moderního sportu“ z časopisu *Geografické rozhledy* společně s docentkou Irenou Slepíčkovou popisují sport jako výrazný fenomén současnosti a vrací se v čase do počátku industrializace a urbanizace v Anglii. Nové ekonomické možnosti a s nimi spojená změna životního stylu obyvatel umožnily nárůst volnočasových aktivit a nové možnosti jejich využívání. Lidové zábavy založené na aktivním pohybu začaly mít stoupající tendenci a společnost se jim začala věnovat organizovaně. Tyto události měly zásadní vliv na vznik prvních sportovních

² TOMEŠ, J. (2012): Sport a geografie I. *Geografické rozhledy*, 21, 4, s. 6–9. ISSN 1210-3004

³ SLEPIČKA, Pavel. *Divácká reflexe sportu*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 181 s. ISBN 978-802-4618-388, s. 7.

klubů. Postupně byl sport zařazen do systému školství, který následně pomohl k jeho rozvoji. S tím souviselo i produkování prvních profesionálních sportovců.⁴

Nejvýznamnější sportovně-geografickou publikací, zabývající se českým fotbalem, je bezesporu Atlas českého fotbalu z roku 2005. Jeho hlavními autory jsou Radovan Jelínek – geograf s mimořádným zájmem o historii českého fotbalu a Miloslav Jenšík – historik s mimořádným zájmem o geografii. Tato „fotbalová kronika“ zaznamenává historii české kopané od úplných začátků na konci 19. století, přes vznik ligové soutěže v roce 1925, či nelehké období druhé světové války až do roku 2004, včetně bohaté fotogalerie. Ovšem označení „český“ nevyjadřuje zcela plný rozsah atlasu. Vzhledem k historickým událostem a politickému vývoji na našem území od konce 19. století je v atlase zachycen vývoj československé kopané, dále ve zkratce i německého, polského, maďarského a židovského menšinového fotbalu za První republiky. Dále je zde česká fotbalová historie vyjádřena prostřednictvím přehledových map. Znázorněna jsou nejen jednotlivá období nejvyšší ligy. Atlas přináší i mapy historických žup a dalšího vývoje regionálního členění fotbalové organizace. Unikátní je podrobná mapa České republiky, znázorňující všechny současné fotbalové kluby. Dalšími zajímavostmi obsahu jsou např. návštěvnost soutěží, fotbalové stadiony, hráči na přestupových trzích, finance klubů či jejich zaoceánské zájezdy. Není opomenut ani český, potažmo československý fotbal na mezinárodní úrovni. Jako první publikace přináší portréty všech 730 hráčů národního mužstva od jeho prvního utkání až do konce roku 2004. Nechybí ani sumář všech mezistátních zápasů národního týmu, včetně sestav a výsledků. Také v rejstříku nejvyšší fotbalové ligy jde o zatím ojedinělý počín. Atlas přináší výčet všech týmů od jejího vzniku až do sezony 2003/2004 a navíc rozšiřuje seznam o stovky jmen aktérů, kteří v dosud zveřejněných dílech scházeli. Nechybí samozřejmě ani závěrečné tabulky jednotlivých ročníků, pohárů a nejlepších střelců. Další premiérou je přehled všech utkání našich zástupců na mezinárodní klubové scéně.⁵ Unikátnost tohoto díla popsal v úvodních odstavcích sám bývalý předseda Českomoravského fotbalového svazu Ivan Hašek: „Publikace Atlas českého fotbalu je i v mezinárodním srovnání zcela unikátní a výjimečná...Pokud by se ve fotbalové

⁴ SLEPIČKOVÁ, I., SLEPIČKA, P. (2012): Kde hledat počátky moderního sportu. *Geografické rozhledy*, 21, 4, s. 2–5. ISSN 1210-3004

⁵ JELÍNEK, Radovan a MILOSLAV JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9.

literatuře udělovalo něco podobného jako Zlatý míč, autoři Atlasu českého fotbalu by si ho rozhodně zasloužili“.⁶

Atlas českého fotbalu není jedinou publikací tohoto typu u nás. Dalším kvalitním dílem, popisující vývoj naší kopané včetně nejrůznějších statistických údajů, je Encyklopedie našeho fotbalu, s podtitulem „Sto let českého a slovenského fotbalu: domácí soutěže“. Autory je dvojice Jindřich Horák a Lubomír Král.⁷

Geografie sportu v zahraniční literatuře:

V zahraničí je geografie sportu samostatnou disciplínou a je jí věnováno daleko více prostoru, než je tomu u nás. Její počátky sice spadají již do 2. poloviny 19. století, kdy byla roku 1879 sepsána publikace *Geographie Universelle* s první zmínkou o propojenosti geografie a sportu, ovšem nejvýznamnější díla jsou záležitostí posledních desítek let.

Za průkopníka geografie sportu je považován profesor John Bale z Keele University ve Velké Británii. Zmínka o tomto britském vědci by neměla chybět snad v žádné sportovně-geografické práci. Za jeho vrcholné dílo je považována kniha „*Sports Geography*“ z roku 1989 a její druhé vydání z roku 2003. Bale zde popisuje, čím se konkrétně sportovní geografie má zabývat, definuje předmět studia, metody atd. Věnuje se relacím mezi sportem a hospodářským rozvojem, místem realizace, prostředím, atd. Podle Balea má geografie sportu objasnit a) prostorové rozmístění sportovních činností, b) relaci mezi ekonomickými, environmentálními nebo společenskými aspekty sportování, c) povahu a podobu sportu vzhledem k prostředí, kde se realizuje. Nicméně tato definice by se dala rozšířit: Geografie by měla mít ambici zkoumat i d) přírodní a ekologické, historické, socio-ekonomické vazby, které determinují územní diferenciaci sportovních aktivit populace, e) demografickou charakteristiku populace spojené se sportováním, f) systémy, které v různých územích fungují (vzhledem k hierarchizaci soutěží apod.), g) vztah sportovních odvětví a jejich financování i vzhledem k národnímu hospodářství, h) významu sportu jakožto jevu, který determinuje společenské vztahy apod. i) mezinárodní ale i národní nebo lokální sportovní vazby, j) rajonizace sportu, jakožto jeden z příkladů socio-ekonomické rajonizace, k) historicko-geografická studia věnovaná geografii sportu, vývoji jednotlivých odvětví, sportovní

⁶ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, str. 2

⁷ HORÁK, Jindřich a Lubomír KRÁL. *Sto let českého a slovenského fotbalu : domácí soutěže*. 1. vyd. Praha: Libri, 1997, 701 p. ISBN 80-859-8322-2.

infrastruktury atd. Dále zkoumá všechny pohybové aktivity populace na daném území a jejich prostorové rozložení měnící se v čase. Dílo lze také v obecném kontextu chápat za zdroj pro veškeré sportovně-geografické studie, protože soustředí množství teorií a studií o vlivu sportu na život populace. Bale také uvádí, že by sportovní geografové měli spolupracovat i s ostatními odborníky napříč obory (sociologie, ekonomie), což by zkvalitnilo celou oblast geografie sportu.⁸

V publikaci „Sport, space and city“ z roku 1993 John Bale upozorňuje na měnící se povahu fotbalového prostoru, na rostoucí racionalizaci a modernizaci britského fotbalového prostředí a vlivu fotbalu na městské prostředí. Připomíná, že zpočátku se fotbal hrál v otevřeném prostoru a nyní probíhá ve vysoce uzavřených prostorech. Při zkoumání postupné lokalizace fotbalu v čase se Bale zastává tradiční fotbalové krajiny, která podle něj pomohla vytvořit smysluplné místo, na které byli hrdí jak fanoušci, tak místní občané. Naproti tomu stadion podle autora zastává zdroj zlosti či strachu. Dále kritizuje nové ekonomické požadavky, zvyšující tlak na kluby za účelem situovat stadiony do více lukrativních příměstských komplexů. Závěrem dodává, že prosté potěšení ze hry bylo transformováno do politického aktivismu.⁹

Dalšími významnými sportovními geografy jsou mj. John Rooney z University of Oklahoma. Jednou z jeho publikací je i Atlas amerického sportu (Atlas of American Sport) z roku 1992.¹⁰ Dále švédský geograf Hans Aldskogius, zabírající se vlivem ledního hokeje na obyvatele ve městě Leksand.¹¹ Z francouzských geografů je to pak například Jean-Pierre Augustin a jeho *Géographie des sport en France*.¹² Jak už jsme zmínili, sport patří k fenoménům ovlivňujícím společnost, ekonomiku apod. a tak vybrané problémy řeší urbanisté, sociologové nebo ekonomové. Například celosvětově známý „případ Bosman“ a jeho dopady na restrukturalizaci belgické fotbalové ligy řeší ekonom Trudo Dejonghe.¹³ Výstavbu nových stadionů v Nizozemí, jejich vlastní lokalizaci nebo re-lokaci, studuje Frank van Dam z Urban Research Centre v Utrechtu.¹⁴

⁸ BALE, John. *Sports geography*. 2nd ed. New York: Routledge, 2003. ISBN 04-192-5230-4.

⁹ BALE, John. *Sport, space, and the city*. New York: Routledge, 1993. ISBN 04-150-8098-3.

¹⁰ Bibliography. *Sports Geography* [online]. 1. 10. 2007 [cit. 2014-03-07]. Dostupné z: <http://www.sportsgeography.com/bibliography.htm>

¹¹ ALDSKOGIUS, Hans. *Leksand, Leksand, Leksand! : en studie av ishockeyns betydelse för en bygd*. Hedemora: Gidlund, 1993. ISBN 91-784-4212-5.

¹² AUGUSTIN, J., P. (2008): *Géographie des sports en France*. Paris, Vuibert.

¹³ DEJONGHE, T. (2004): Restructuring the Belgian professional football league: A location-allocation solution. *Economics, Management and Optimization in Sports*. Springer Berlin Heidelberg, s. 79-100.

¹⁴ DAM, F. (2000): Refurbishment, redevelopment or relocation? The changing form and location of football stadiums in the Netherlands. *Area*, 32, 2 s. 133-143.

Podobným tématem se zabývají i geografové z univerzity v Southamptonu, Colin Mason a Andrew Moncrieff, kteří si všímají negativních efektů generovaných nevhodnou lokalizací stadionů.¹⁵

Pro tuto diplomovou práci je zásadní studie „Patterns of regional success in the Football League, 1921 to 1987“ dvojice autorů Peter Waylen a Andrew Snook z University of Florida. Zabývají se úspěšností jednotlivých regionů a měst v rámci anglického fotbalu v letech 1921 – 1987. Nejprve popisují vývoj fotbalových soutěží v Anglii, kde vysvětlují jejich dělení do jednotlivých geografických divizí v závislosti na aktuálním počtu týmů. Následně přistupují ke zvoleným metodickým krokům, vedoucích k výsledné analýze úspěšnosti měst a regionů. Období je rozděleno na intervaly po dvaceti sezonách, které slouží jako reprezentativní vzorky šetření. Ke zmíněné analýze jsou použity centroidní metody, jež znázorňují rozložení úspěšnosti fotbalových měst v prostoru a čase. Centriody (tj. průměry geografických souřadnic fotbalových měst) jsou po každé sezoně přepočítávány, aby byly schopny reflektovat měnící se zastoupení měst v anglickém fotbale. Stejně tomu je i v případě vážených centroidů, odrážejících umístění týmu v závěrečné tabulce.

Výsledky analýzy ukazují postupem času viditelný posun křivky centroidů směrem na jih až jihovýchod, který autoři označují jako „index jižnosti“. Tento fakt je interpretován i skrze ekonomické a sociální poměry v Anglii ve 20. století. Poukazují na postupný úpadek severních oblastí a naopak rozvoj jihovýchodu především v okolí Londýna. Mobilita a urbanizace populace zapříčinily úpadek klubů v menších městech a naopak vznik a rychlý růst nových klubů zejména v okolí Londýna (Watford, Crystal Palace).¹⁶

¹⁵ MASON, C., MONCRIEFF, A. (1993): The effect of relocation on the externality fields of football stadia: the case of St Johnstone FC. *The Scottish Geographical Magazine*, 109(2), s. 96-105.

¹⁶ WAYLEN, P.R., SNOOK, A.M. (1990). Patterns of regional success in the football league, 1921 to 1987. *Area*, 22(4), 353-367

4 METODIKA VÝZKUMU

4.1 Vymezení zkoumaného území

Analýza úspěšnosti měst a regionů byla prováděna pouze na území současné České republiky. Nejvyšší fotbalová liga za svojí existence prošla dlouhodobým vývojem a velká část její historie je spojena s bývalým Československým státem. Při sběru dat v tomto období tak byla počítána účast a umístění pouze měst v rámci dnešní České republiky. Tento princip byl zachován i na přelomu 20. a 30. let 20. století, kdy v nejvyšší fotbalové soutěži začaly působit německé kluby, například Teplizer FK (dnešní Teplice). Výjimku tvoří pouze období Protektorátu Čechy a Morava, kdy naše pohraniční oblasti byly součástí „Třetí říše“. Za druhé světové války byly kluby německých menšin přeraženy do německých soutěží a nejvyšší soutěží se stala Českomoravská liga s účastí celků tehdejšího protektorátního území. V tomto období tak byl zmenšen prostor pro analýzu úspěšnosti, ale rámec nejvyšší fotbalové ligy zůstal zachován.¹⁷

4.2 Sběr a zpracování dat

Veškerá data představující účast klubů v nejvyšší soutěži a jejich umístění až do soutěžního ročníku 2003/2004 byla převzata z Atlasu českého fotbalu.¹⁸ Od vzniku samostatné české nejvyšší soutěže v roce 1993 jsou její kompletní statistiky dostupné na internetové stránce Fotbalové asociace České republiky.¹⁹

Nejprve byly sumarizovány všechny soutěžní ročníky od zahájení ligové soutěže v roce 1925. Několikrát se stalo, že nastala půlroční odmlka z důvodu změny systému soutěže jaro-podzim a obráceně. Vynechání celé sezony proběhlo pouze v sezoně 1944/1945, kdy vrcholily boje druhé světové války a tehdejší situace nedovolila soutěž rozehrát. V každé sezoně byla mužstva seřazena podle jejich umístění v soutěži, včetně lokalizace města, ve kterém sídlila. V programu Microsoft Excel tak vznikla přehledová tabulka se základními údaji o všech sledovaných ročnících.

¹⁷ HORÁK, Jindřich a Lubomír KRÁL . Sto let českého a slovenského fotbalu: domácí soutěže. 1. vyd. Praha: Libri, 1997, 701 p. ISBN 80-859-8322-2. s. 145.

¹⁸ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9

¹⁹ Historie Gambrinus ligy. *Gambrinus liga* [online]. c 2013 [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.historiegambrinusligy.cz/>

Pro potřeby centroidních metod se jednotlivým městům přiřadily geografické souřadnice a průměr těchto souřadnic stanovil bod (centroid), vypovídající o průměru prostorového rozložení klubů v dané sezoně. Jinými slovy, zprůměrováním výše uvedených souřadnic, vzniklo pro každou sezonu těžiště reprezentující rozložení fotbalových měst. Všechny centroidy byly vzájemně propojeny svými křivkami a prostřednictvím programu ArcGIS 10.0 znázorněny v přehledových mapách. Pro větší přehlednost se celé zkoumané období rozdělilo na osm částí. První, od roku 1925 do roku 1939, představuje období počátku ligové soutěže až po začátek druhé světové války. Poté jsou už období řazena po jednotlivých desetiletích (40. léta, 50. léta ...) až do roku 1999. Poslední část zahrnuje čtrnáct sezon v letech 2000 až 2013. Tato nevážená centroidní metoda reflektovala pouze koncentraci fotbalových měst, pro zjištění jejich úspěšnosti následovalo vážení těchto centroidů umístěním týmů v tabulce.

Tab. 1: ukázka výpočtu centroidů pro sezonu 1937/1938

umístění týmu	město	ZŠ	ZD	váha - úspěšnost	ZŠ * váha	ZD * váha
1. AC Sparta	Praha	50,08	14,42	11	550,88	158,62
2. SK Slavia	Praha	50,08	14,42	10	500,8	144,2
3. SK Zidenice	Brno	49,20	16,62	9	442,8	149,58
4. SK Kladno	Kladno	50,15	14,10	8	401,2	112,8
5. SK Náchod	Náchod	50,42	16,02	7	352,94	112,14
6. SK Plzeň	Plzeň	49,75	13,36	6	298,5	80,16
7. SK Viktoria Zizkov	Praha	50,08	14,42	5	250,4	72,1
8. SK Pardubice	Pardubice	50,03	15,78	4	200,12	63,12
9. SK Slezska Ostrava	Ostrava	49,83	18,28	3	149,49	54,84
10. SK Prostějov	Prostějov	49,47	17,12	2	98,94	34,24
11. Viktoria Plzeň	Plzeň	49,75	13,36	1	49,75	13,36
	nevážený centroid	49,89	15,26	vážený centroid	49,94	15,08

zdroj: vlastní návrh

Vážená centroidní metoda se od předchozí liší v tom, že souřadnice měst jsou násobeny zvolenou váhou. V tomto případě šlo o umístění v tabulce, kdy bylo ovšem umístění přiřazeno v opačném pořadí. Poslední tým (město) dané sezony dostal váhu 1 a vítěz ligy dostal váhu nejvyšší (např. v případě deseti účastníků číslo 10). Postup byl následující: Souřadnice měst byly vynásobeny výše uvedenými váhami, které zapříčinily potřebné „nadhodnocení“ úspěšných měst. Již vážené souřadnice a zvolené váhy se jednotlivě sečetly a jejich podíl stanovil souřadnice váženého centroidu, který určil bod úspěšnosti v dané sezoně. Tento postup oproti předchozímu dokázal centroid na mapě posunout směrem k městům s nejlepším umístěním v dané sezoně.

Od ročníku 1993/1994, kdy je ve statistikách uváděna návštěvnost domácích zápasů, byla vážená centroidní metoda prováděna i pro tuto charakteristiku. Kompletní

divácké statistiky nejvyšší české fotbalové ligy poskytla sportovní sekce zpravodajského portálu iDnes.cz.²⁰ Princip byl stejný jako u úspěšnosti. Jen vážení umístěním v tabulce nahradila průměrná sezónní návštěvnost domácích utkání. Analýza těchto centroidních metod spočívala ve změnách lokalizace jednotlivých centroidů, ve vzájemném porovnávání vážených a nevážených centroidů v rámci jednoho ročníku a sledování trendu vývoje znázorněných křivek. Tyto aspekty dokázaly reflektovat veškeré dění historie nejvyšší fotbalové soutěže.

Pro upřesnění je ještě třeba dodat, že v případě vícenásobného zastoupení klubů z jednoho města, bylo toto město také vícekrát zařazeno do výpočtů pro danou sezonu. Tato skutečnost je záležitostí hlavně Prahy a z části tak zapříčinila větší koncentraci centroidů k hlavnímu městu. Ovšem akceptování tohoto faktu je nutné pro regulérnost prováděné analýzy. A dále v období československé ligy se pracovalo pouze s českými týmy. V praxi to znamená, že ze závěrečné tabulky byly slovenské týmy vypuštěny a došlo k sestavení tabulky podle umístění pouze českých týmů, reprezentujících zkoumané území dnešní České republiky.

Další metoda zaměřila pozornost na úspěšnost jednotlivých prvoligových měst. Její princip vychází, podobně jako u váženého centroidu, z umístění klubů v každém ročníku. Byla sestavena tabulka, čítající všech pětadvacet měst s lokalizací nejvyšší fotbalové ligy od roku 1925. Za každou sezonu dané město přičetlo počet bodů podle umístění týmu, který ho reprezentoval (první tým získal nejvíce bodů podle počtu účastníků, poslední tým jeden bod). V případě zastoupení více klubů z jednoho města následovalo kumulování počtu bodů. Pro objektivnější znázornění byla tato metoda zpracována i na úrovni relativních hodnot. Podíl získaných bodů a počtů obyvatel prvoligových měst k 1. 1. 2014, získaných z Českého statistického úřadu,²¹ dokázal vyjádřit úspěšnost fotbalových center i vzhledem k objemu jejich populace. Data byla znázorněna na deset tisíc obyvatel. Absolutní součet za osmaosmdesát sezon byl znázorněn pomocí kartodiagramů, ten relativní kartogramy.

Pro znázornění úspěšnosti ve větších územních jednotkách následovala aplikace výše zmíněné relativní metody na úrovni krajů. Princip byl stejný. Jedinou výjimku

²⁰ Divácké statistiky. *Fotbal iDnes.cz* [online]. c 1999-2014 [cit. 2014-10-01]. Dostupné z: http://fotbal.idnes.cz/db_fotbal.asp?st_divaci=1000308

²¹ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2014. *Český statistický úřad* [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2014-08-26]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2014ediciplan.nsf/publ/130072-14-r_2014

představoval přepočítání bodů na sto tisíc obyvatel, vzhledem k větší populaci krajů. Výsledky znázornil kartogram, vytvořený v programu ArcGIS 10.0.

Vedle prováděných analýz úspěšnosti a návštěvnosti, diplomová práce přináší i rozbor vývoje a zakládání fotbalových klubů, včetně územního rozložení prvoligových fotbalových center. Poklady vychází z údajů o zakládání fotbalových klubů od roku 1892, publikovaných v Atlasu českého fotbalu, včetně informací o všech klubech s prvoligovou spojitostí. Po jejich sumarizaci a přiřazení k mateřským městům byly tyto podklady přeneseny do map, znázorňujících počet klubů a fotbalových měst v nejvyšší lize a proces jejich vzniku v čase. Dále byl v programu Microsoft Excel vytvořen graf vyjadřující vznik klubů k současnému počtu obyvatel v daném městě. Údaje o počtu obyvatel opět poskytl český statistický úřad.²²

4.3 Metodika převzatá z autorovy bakalářské práce

Níže popsané metody navazují na úspěšnost měst a obcí, kdy jednotlivým střediskům byly přiřazeny body podle umístění jejich klubů v tabulce. V tomto případě byl postup aproximován na sezonu 2010/2011 a rozšířen na všechny nejvyšší profesionální mužské kolektivní sporty (fotbal, hokej, basketbal, házená a volejbal). Tyto hodnoty byly zobrazeny v přehledovém kartodiagramu. Data ze závěrečných tabulek všech zkoumaných sportů poskytly internetové servery zmíněných sportovních odvětví.²³

Autorova bakalářská práce zkoumala územní rozložení návštěvnosti kolektivních sportů v sezóně 2010/2011. Zúžením záběru pouze na nejvyšší mužské soutěže mohlo dojít k porovnání návštěvnosti a úspěšnosti v této sezóně. Jak v rámci celkové sumy, tak na úrovni jednotlivých sportů.

Další metoda do sebe spojila úspěšnost měst a obcí a indexy vypočítané z průměrných návštěvností zkoumaných kolektivních sportů v sezóně 2010/2011. Smysl spočíval v zohlednění větší popularity daného sportovního odvětví, vyjádřené jeho vyšší návštěvností. Z jednotlivých sezónních návštěvností byly vypočteny indexy, kterými se následně násobily údaje o úspěšnosti, založené na umístění v tabulce.

²² Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2014. *Český statistický úřad* [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2014-08-26]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2014ediciplan.nsf/publ/130072-14-r_2014

²³ Hokej.cz [online], *Fotbalová asociace České republiky* [online], *Česká basketbalová federace* [online], *Český svaz házené* [online], *Český volejbalový svaz* [online]

Postup:

a) Nejdříve došlo ke zjištění průměrné návštěvnosti všech sledovaných soutěží:

$$\mu_s = \frac{n_1 + \dots + n_5}{5} = 2208,86$$

$n_x \dots$ sezónní návštěvnost soutěže
 $\mu_s \dots$ průměrná návštěvnost všech sledovaných soutěží

b) Následně se dílčí průměrné návštěvnosti jednotlivých soutěží (n_1 až n_5) vydělily celkovým průměrem všech pěti sledovaných lig (μ_s). Tím vznikly zmíněné indexy návštěvnosti a vynásobením s údaji o úspěšnosti měst a obcí v rámci těchto kolektivních sportů, daly vzniknout podkladovým datům pro výsledný kartodiagram. Například zisk deseti bodů daného města ve fotbale, po aplikaci této metody, vygeneroval 20,3 bodů. Naopak v házené pouze body dva.

$$\text{hokej: } \frac{4936}{2208,86} = 2,23$$

$$\text{házená: } \frac{437}{2208,86} = 0,20$$

$$\text{fotbal: } \frac{4473}{2208,86} = 2,03$$

$$\text{volejbal: } \frac{414}{2208,86} = 0,19$$

$$\text{basketbal: } \frac{784}{2208,86} = 0,35$$

Poslední metoda zohlednila autorovo dotazníkové šetření z roku 2012. Pro zjištění odborného pohledu na významnost jednotlivých sportovních odvětví v České republice byl sestaven elektronický dotazník. Jeho základní úkol spočíval ve snaze zjistit subjektivní názor odborníků ohledně důležitosti sledovaných mužských sportů v rámci České republiky. Kontaktováno bylo 224 osob z Českého svazu tělesné výchovy, Českého olympijského výboru, pracovníků sportovních fakult českých univerzit a zástupců sportovních klubů. Vybraní respondenti přiřazovali vybraným kolektivním sportům váhy (škály) 1 – 5 (1 – nejdůležitější, 2 – méně důležitý, 3 – středně důležitý, 4 – podprůměrně důležitý, 5 – nejméně důležitý), váhy mohly být i půlené (1,5 apod.). Celkem se vrátilo 54 vyplněných formulářů a jejich průměr vytvořil potřebné váhy vypovídající o pohledu odborné veřejnosti na mužské kolektivní sporty.²⁴

Následoval obdobný postup, jako u indexů návštěvnosti. Původní body za umístění v tabulce byly vynásobeny váhami, přiřazenými sportovními experty. Ovšem

²⁴ TOMÁŠEK, Jiří. *Územní diferenciacie návštěvnosti sportovních akcí v České republice*. Olomouc, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci

aby bylo možno výsledky dotazníkového šetření aplikovat na tuto metodu, muselo dojít k vytvoření převrácených hodnot z tabulky 2.

Tab. 2: váhy přidělené sportovními experty

sportovní odvětví	Hokej	Fotbal	Basketbal	Volejbal	Házená
průměrná váha	1,3	1,3	2,7	3,3	3,6

zdroj: sumarizace hodnocení sportovních expertů z autorovy bakalářské práce

Tab. 3: váhy přidělené sportovními experty – převrácené hodnoty

sportovní odvětví	Hokej	Fotbal	Basketbal	Volejbal	Házená
průměrná váha	0,77	0,77	0,37	0,3	0,28

zdroj: vlastní zpracování

Součin bodů za umístění a vah v tabulce 3 reflektoval úspěšnost měst a obcí, ovlivněnou mírou důležitosti sportů, podle hodnocení sportovních expertů. Následné porovnání kartodigramů úspěšnosti s váhami sportovních expertů a úspěšnosti s indexy návštěvnosti ukázalo vliv těchto metod na prováděnou analýzu.

5 VÝVOJ ČESKÉHO FOTBALU

O počátcích fotbalu v Čechách se historické prameny rozcházejí a jsou zahaleny v mlze. Údajně již roku 1882 uspořádal německý studentský spolek Lesehalle první utkání v Praze. Dokládá to kladně vyřízená žádost o jeho povolení na blíže nspecifikovaném cvičišti. Jmenný seznamu hráčů obsahoval několik anglických jmen, lze tedy předpokládat, že i na našem území byli průkopníky fotbalu angličtí studenti či zástupci anglických firem. O tři roky později nejstarší český sportovní časopis *Cyklista* informoval, že: „Klub velocipedistů Praha přesídlil opětně do zahrady hraběte Boquine, kde podobně jako v místnostech zimních pěstuje se vedle jízdy na kolech i football“. Ovšem první řádný zápas proběhl až v srpnu 1892, kdy na Lobkowiczově ostrově v Roudnici nad Labem proběhlo střetnutí mužstev ČAČ Roudnice nad Labem a Sokol Roudnice nad Labem, za účasti rozhodčího - prince z Lobkowicz. První dochovaný výsledek pochází z roku 1893. V Praze tehdy podlehl tým z Loučně 0:4 fotbalistům Reggaty, bruslařského a veslařského klubu pražských Němců.

Na postupný rozvoj fotbalového povědomí mělo bezesporu vliv zveřejnění fotbalových pravidel časopisem Sokol roku 1890. Jejich převod z angličtiny zařídil Josef Klenka, profesor gymnázia a místonáčelník České obce sokolské. Následoval rozvoj fotbalových kroužků na pražských středních školách a gymnáziích. Právě studenti zprvu tvořili základy úspěšných pražských mužstev. Negativní dopad na tento proces mělo od roku 1897 tažení středních škol proti sportu, „odvádějícího mládež od studia a vedoucího k zhrubnutí“. Současně od počátku 90. let 19. století začaly vznikat první české fotbalové kluby (viz kap. 6).²⁵

5.1 Fotbal v českých zemích v letech 1896-1917

První pokusy o organizaci pravidelné soutěže se datují do roku 1896, kdy bylo zorganizováno první mistrovství Čech. Tento model zůstal zachován až do roku 1905. Poté zejména nátlak Vídně tuto oficiální fotbalovou soutěž značně zkomplikoval. K tomu se navíc projevovaly snahy klubů o separaci (od tohoto okamžiku se datuje i vznik dlouholetých a tradičních sporů mezi oběma pražskými „S“). V některých ročnících se zcela vytrácel zájem o fotbal, soutěže často měnily svůj charakter a jejich

²⁵ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 6-7.

úroveň značně pokulhávala. Až v roce 1912 došlo k založení pravidelné soutěže na úrovni Středočeské župy. Mimo to se odehrávaly soutěže i na Moravě a Plzeňsku.

Mistrovskou soutěž Středočeské župy tvořila pouze nejlepší mužstva z Čech, a proto se bránila vytvoření celostátní soutěže. Pořádala se jen nepravidelně konaná soutěž mezi vítězi župních mistrovství o titul mistra Českého svazu fotbalového (ČSF). Neexistovala ani provázanost s nižšími soutěžemi a celý systém se utápěl v chaosu a zmatku.²⁶

5.2 Fotbal v Československu v letech 1918 – 1939

V období vzniku Československé republiky byly nejvyššími soutěžemi mistrovství jednotlivých fotbalových žup Československého svazu fotbalového (ČSF). Za nejkvalitnější bylo považováno mistrovství Středočeské župy, které se zároveň neformálně stalo nejvyšší soutěží. V ročnících 1919 a 1922 proběhl turnaj mezi vítězi jednotlivých žup o titul mistra ČSF. Již v roce 1918 byla podána přihláška do Mezinárodní fotbalové federace FIFA, na kterou však nepřišla žádná odpověď. Vyhověno bylo až nové žádosti v květnu 1923 na kongresu v Ženevě. Na základě této události proběhlo téhož roku sčítání aktivních fotbalistů v celém Československu. Z celkového počtu 26 018 měla nejvyšší zastoupení Středočeská župa s 10 990 hráči.

V roce 1925 vznikla ligová soutěž pod názvem I. Asociační liga. Zároveň došlo k rozdělení soutěží na profesionální a amatérské. Profesionální soutěží se stala I. a II. liga. K tomuto statutu stačilo, aby jediný hráč z mužstva byl prohlášen profesionálem. U řady týmů šlo tedy pouze o „pseudoprofessionalismus“. Ovšem tento fakt zavedl do fotbalových soutěží řád a hierarchii. V tomto roce tak začala oficiální ligová historie a ročník 1925 je počáteční i pro prováděnou analýzu v rámci diplomové práce.²⁷

5.3 Fotbal v českých zemích v letech 1939-1944

Po vpádu německých vojsk do Československa a následného vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava přešly slovenské kluby do soutěží v rámci nově vzniklého Slovenského štátu a kluby německých menšin byly zařazeny do německých soutěží. Židovské kluby na území Čech a Moravy byly úplně zrušeny. Nejvyšší soutěží se stala

²⁶HORÁK, Jindřich a Lubomír KRÁL . Sto let českého a slovenského fotbalu : domácí soutěže. 1. vyd. Praha: Libri, 1997, 701 p. ISBN 80-859-8322-2. s. 13-16.

²⁷ HORÁK, Jindřich a Lubomír KRÁL . Sto let českého a slovenského fotbalu : domácí soutěže. 1. vyd. Praha: Libri, 1997, 701 p. ISBN 80-859-8322-2. s. 49-51.

Českomoravská liga, vyvíjející činnost po celou dobu okupace. Do českého fotbalového dění v rámci Protektorátu Čechy a Morava nacisté téměř nezasahovali. Ke spokojení jim stačilo přejmenování klubů s anglickými názvy, např. pražští Bohemians museli změnit název na Bohemii.²⁸ Na konci druhé světové války nebyly soutěže na podzim roku 1944 již započaty a ročník 1944/1945 tak jako jediný v historii vůbec neproběhl. Nejúspěšnějším týmem tohoto nelehkého období byla SK Slavia Praha v čele s nejlepším střelcem všech dob Josefem Bicanem.²⁹

5.4 Fotbal v Československu po roce 1945

Po konci druhé světové války v květnu 1945 došlo k rychlému obnovení fotbalové činnosti. Na podzim 1945 zahájila svojí činnost 1. liga. Poměrně rychlý rozlet fotbalových soutěží byl poznamenán změnou politického systému roku 1948. V oblasti sportu začalo docházet k těžko pochopitelným zásahům. Jedním z příkladů bylo například vyřazení Ingstavu Teplice (3. týmu v pořadí nejvyšší soutěže) a dalších týmů z ligy v roce 1952 v rámci zavedení tzv. průmyslových odvětví. Do fotbalového vedení byli dosazováni tzv. „politrucci“ a fotbal tak zcela ztratil svou samostatnost. Tyto změny, které se týkaly nejen fotbalu, negativně ovlivnily vývoj celého sportu jako celku. Právě v období 50. i 60. let se mnohokrát měnil počet účastníků nejvyšší soutěže a také její hrací systém po vzoru sovětského svazu. Druhá nejvyšší liga byla dokonce několikrát zrušena a poté znova zavedena. A aby toho nebylo málo, tak její účastníci nevycházeli z předchozího umístění v tabulce, ale byli dosazováni politicky. Svůj pevný řád liga našla až od 70. let, kdy došlo k ustálení ligy a tento stav vydržel až do rozdělení Československa v roce 1993.³⁰

5.5 Fotbal v České republice od roku 1993

Po rozdělení republiky následovalo také rozdělení na dva nové vrcholné fotbalové orgány: Českomoravský fotbalový svaz a Slovenský fotbalový svaz.³¹ V roce 2011 se pak Českomoravský fotbalový svaz přejmenoval na Fotbalovou asociaci České

²⁸ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 34-35.

²⁹ HORÁK, Jindřich a Lubomír KRÁL. *Sto let českého a slovenského fotbalu : domácí soutěže*. 1. vyd. Praha: Libri, 1997, 701 p. ISBN 80-859-8322-2 s. 145-147.

³⁰ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 42-43.

³¹ HORÁK, Jindřich a Lubomír KRÁL. *Sto let českého a slovenského fotbalu : domácí soutěže*. 1. vyd. Praha: Libri, 1997, 701 p. ISBN 80-859-8322-2. s. 189-190.

republiky. Založení samostatné České republiky dalo vzniknout nové nejvyšší soutěži s názvem Gambrinus liga. Ta je s počtem šestnácti účastníků zachována dodnes. Pouze před aktuální sezónou 2014/2015 došlo k přejmenování soutěže podle nového hlavního sponzora, společnosti Synot.³²

Českou národní raritou je bezesporu účast velmi malých obcí a měst v nejvyšší soutěži. Jedná se o trio klubů z Blšan, Drnovic a Lázní Bohdaneč. Za všemi stáli v dobách největší slávy zámožní podnikatelé s pochybnou pověstí, kteří neváhali dotovat své kluby nemalými finančními částkami. Přibližně dvoutisícové Drnovice postoupily do první ligy již v sezoně 1993/1994 a bez přestávky v ní vydržely až do roku 2002. Největšího úspěchu dosáhly v ročníku 1999/2000, když skončily na třetím místě a probojovaly se do tehdejšího poháru UEFA. Po sestupu roku 2002 se ještě stačily na jeden ročník v roce 2004 vrátit zpět mezi elitu, ale pak je potkal strmý pád, který skončil až úplným zánikem klubu. Mementem „ligové éry“ je, kdysi moderní, fotbalový stadion, na kterém hrála například přátelský zápas česká fotbalová reprezentace. Dnes ovšem již tento polorozpadlý stadion spíše tuto moravskou obec hyzdí. Klub z Lázní Bohdaneč, nedaleko Pardubic, okusil první ligu pouze v sezoně 1997/1998, hned z ní sestoupil a později z finančního důvodu taktéž zanikl. Raritou rarit jsou i v mezinárodním měřítku Blšany. Tato obec čítající necelých tisíc obyvatel působila v nevyšší soutěži v letech 1998 až 2005. V sezoně 2004/2005 v evropských prvních ligách (s výjimkou Faerských ostrovů, Andorry a San Marina) měl pouze lucemburský Rosport méně obyvatel. Již zmiňované Drnovice byly v tomto žebříčku páté. Za vzestupem „chmelařů“ stál kontroverzní podnikatel a bývalý předseda Českomoravského fotbalového svazu František Chvalovský. Poté co se také dostal do finančních problémů, následoval opět pád směrem dolů. Ovšem Blšany jako jediné svou existenci zachovaly.³³

³² *Fotbalová asociace České republiky* [online]. c 2000-2012 [cit. 2014-05-11]. Dostupné z: <http://nv.fotbal.cz/index.php>

³³ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 104-105

6 ZAKLÁDÁNÍ FOTBALOVÝCH KLUBŮ

Jak bylo již výše uvedeno, první zmínky o fotbalu lze datovat do 80. let 19. století. Šlo však pouze o jednotlivé zápasy mezi gymnazisty či členy oddílů velocipedů. Větší organizace fotbalu začala do jednotlivých klubů pronikat až v letech devadesátých. Prvním českým sportovním klubem se stala v roce 1892 SK Slavia Praha. Původně to byl cyklistický odbor při pražském Literárním a řečnickém spolku Slavia. Ten vzápětí úředně rozpustili a hned nato vznikl sportovní klub, nesoucí stejné pojmenování. Její věčný rival AC Sparta Praha vznikl hned v roce následujícím. Skupina nespokojených sportovců tehdy opustila dva roky existující AC Praha, který se věnoval především lehké atletice, a založili AC Královské Vinohrady. Ty se vzápětí přejmenovaly na AC Sparta.

Zprvu vznikaly fotbalové kluby výhradě v Praze, ale rychle se začal fotbal rozšiřovat i do okolí. Ještě do roku 1895 stačily založit fotbalové kluby v Plzni, Žatci, Roudnici, Loučeni a Chrudimi. Stále se jednalo pouze o záležitost v rozsahu Království českého. Roku 1894 se skupina pražských studentů pokusila založit fotbalový klub v jejich rodném Uherském Hradišti, ale na Moravě se tehdy nenašel žádný soupeř, takže jejich mise skončila neúspěchem.

Do konce 19. století rozvinul fotbal svou činnost ještě v dalších dvou desítkách měst. Ovšem počátek 20. století přinesl, především v Čechách, obrovský rozmach tohoto sportu. V roce 1905 existovalo v Čechách (hlavně středních, východních a zásluhou Němců i severních) více než sto fotbalových klubů. Na Moravě se fotbal teprve začínal rozšiřovat. Lokalizován byl pouze v devíti městech. V české části Slezska existoval fotbalový klub pouze v Opavě. Jinde ho znali jen z doslechu.³⁴

Rozvoj fotbalových klubů ukončila až nacistická okupace. Ještě k 31. 12. 1937 čítal Československý svaz fotbalový na našem území 1454 klubů, včetně těch německých, polských a židovských. V rámci okupovaného území nacistickým Německem bylo zrušeno celkem 268 klubů, což znamenalo téměř pětinu původního počtu. Nejvíce klubů zaniklo v oblastech Mostecka, Teplicka, Liberecka a Ostravsko-Karvinska. Navíc na území Protektorátu byly zrušeny i všechny židovské kluby.³⁵

³⁴ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 6-7.

³⁵ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 34 -37.

Po konci druhé světové války začaly zrušené kluby obnovovat svoji existenci a jejich počet začal celkově strmě narůstat. V roce 1947 bylo evidováno již 2 622 fotbalových klubů. Po komunistickém převratu nastalo hromadné přejmenovávání klubů, nejčastěji podle průmyslových závodů a dobrovolných sportovních organizací. Mezi ty patřily: Baník (hornictví, hutě a rudné doly), Dynamo (doprava, energetika, spoje, státní statky), Jiskra (textilní a kožařský průmysl, závody chemického průmyslu, sklářský a keramický průmysl), Lokomotiva (železnice), Rudá Hvězda (ministerstvo vnitra), Slavia (zaměstnanci a studenti vysokých škol a vědeckých ústavů, školství), Slavoj (potravinářský průmysl, místní hospodářství, státní obchod), Slovan (veřejná správa a justice, zdravotní a sociální služby, umělecké a kulturní služby, tiskařský a knihařský průmysl, pojišťovnictví), Spartak (závody těžkého a všeobecného strojírenství), Tatran (lesnictví, dřevozpracující a papírenský průmysl, stavební průmysl).³⁶

Ještě významnější roli hrály v období socialismu kluby ozbrojených sil. Jejich počátky můžeme najít už před první světovou válkou, kdy například vynikalo mužstvo 28. pěšího pluku s přezdívkou „Pražské děti“. Poté v období První republiky byla běžná účast příslušníků armády ve špičkových českých týmech. Ovšem zásadní zlom přišel po únoru 1948, kdy podle sovětského svazu začal být organizován vojenský sport. Záhy bylo do Prahy seskupeno pětadvacet předních hráčů, kteří nejprve začali vystupovat pod jménem Armádní XI. O pár měsíců později došlo k přejmenování na ATK Praha (Armádní tělovýchovný klub). Ostatní celky nejvyšší soutěže tak znenadání přišly o nejlepší hráče. Tento proces nedobrovolných odchodů ovšem způsobil nechuť hráčů ke hře a výsledky tak neodpovídaly kvalitě hráčského kádru. Od podzimu 1948 se zároveň začaly v jednotlivých posádkách zakládat VSJ (vojenské sokolské jednotky) a jejich mužstva dosazovat do soutěží na všech úrovních. Vše vyvrcholilo roku 1953. Opět po vzoru sovětského svazu byl ATK přejmenován na ÚDA (Ústřední dům armády) a měl sloužit k potřebám reprezentace. Tvořili ho jak hráči bývalého ATK, tak i nejlepší hráči pražské Slavie a Sparty. Toto narušení nejvýznamnějších českých klubů vyvolalo velkou nevoli u veřejnosti. V roce 1953 byla uměle vytvořena i další prvoligová mužstva: letecká Křídla vlasti Olomouc či Tankista Praha, který později přesídlil do Pardubic. Stejné privilegium patřilo i klubům bezpečnostních složek. Nejvyšší ligu tak hrála Rudá hvězda Brno, která se rekrutovala z nejlepších hráčů civilních brněnských klubů –

³⁶ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 42.– 43.

Zbrojovky a Králova pole. Stejně tomu bylo i na Slovensku, kde bratislavská Červená hviezda přetáhla většinu kádru Slovanu. Tyto metody budily odpor jak u veřejnosti, tak u samotných aktérů. Roku 1956 dostala všechna vojenská družstva společný název Dukla. Ten později zůstal jen týmům vrcholových středisek, zbytek fungoval jako VTJ. Prvoligová éra mužstev ministerstva vnitra skončila v roce 1962, když celek z Brna přešel do Zbrojovky a ten z Bratislavy do Slovnafu, později do Interu.

Zprvu chaotický systém klubů ozbrojených sil se postupem času stabilizoval a nakonec získal mnoho pozitivních ohlasů v podobě mezinárodních úspěchů klubu okolo hráčů jako Josef Masopust nebo Svatopluk Pluskal, později Ivo Viktor či Zdeněk Nehoda. Vojenské oddíly fungovaly i v Pardubicích, Táboře nebo Žatci. Zlaté časy armádních klubů skončily po roce 1989. V nejvyšší soutěži působil ještě několik sezon Union Cheb, tan však v roce 1996 zcela zanikl. Jediným klubem, připomínajícím úspěchy minulosti, zůstala Dukla Praha. Přestože i ona musela na několik sezón vystoupit z fotbalového dění.³⁷

V období socialismu počet klubů na českém území neustále narůstal. Od roku 1947 do roku 1982 se jejich počet zvýšil téměř o tisícovku na 3649. Po Sametové revoluci nastal sice mírný pokles, ale poté opět následoval růst na 3958 v roce 2004 a v současnosti jich Fotbalová asociace České republiky čítá 4148.^{38,39}

6.1 Vývoj účastníků 1. ligy

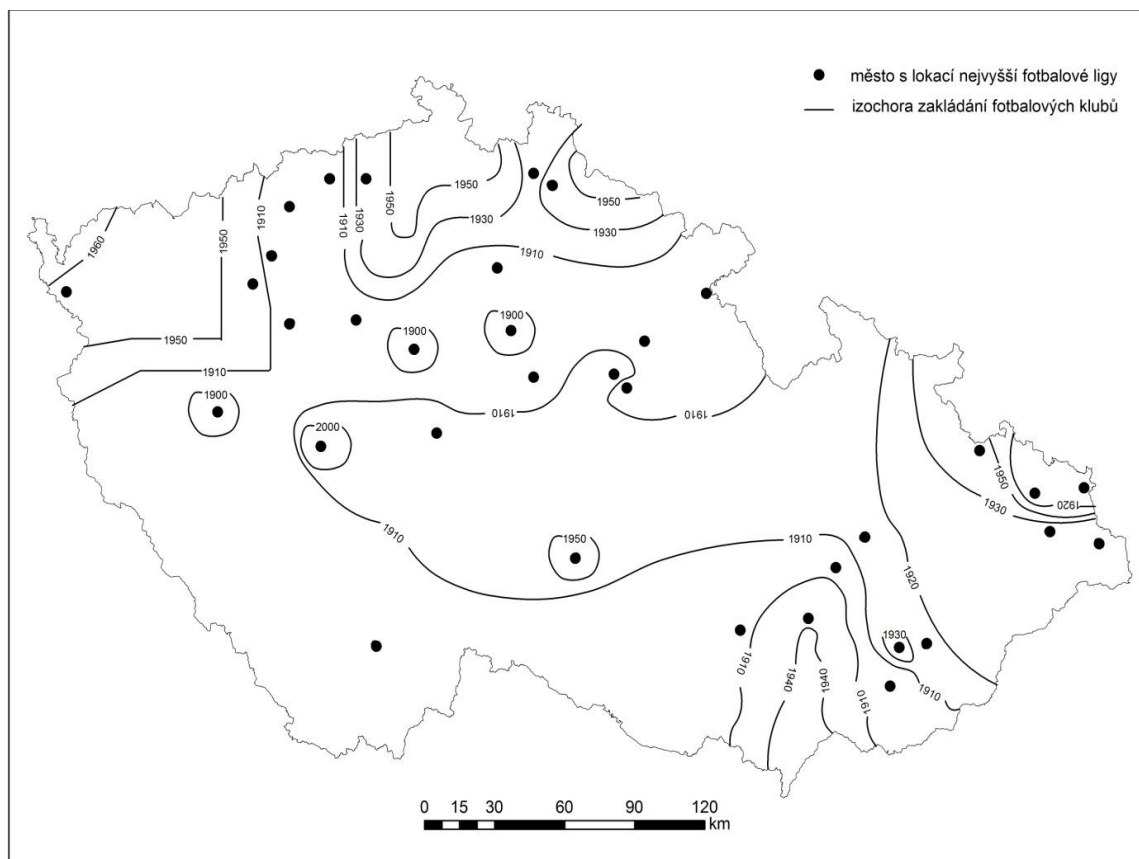
Z tisíců evidovaných fotbalových klubů se dostalo pouze hrstce z nich cti v podobě účasti v nejvyšší soutěži. Od jejího vzniku v roce 1925 jich to dokázalo jen dvaadesát. Nejstarší prvoligové kluby, které se zapojily do prvních ročníků nejvyšší soutěže, začaly vznikat již na konci 19. století a do značné míry kopírovaly trend zmíněný v předchozích odstavcích. Postupné zaplňování republiky prvoligovými městy znázorňuje níže, pomocí izochor, obr. 1. Do roku 1900 jich stačilo vzniknout šest v Praze, vedle pražských „S“ to byly: SK Meteor Praha VIII, SK Čechie Karlín, ČAFC Královské Vinohrady a DFC Prag, nejslavnější klub německé menšiny v Praze. Tento německý klub paradoxně zanikl vlivem nacistické okupace v roce 1939. V jeho

³⁷ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 106 – 107.

³⁸ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 60.

³⁹ *Fotbalová asociace České republiky* [online]. c 2000-2012 [cit. 2014-09-07]. Dostupné z: <http://nv.fotbal.cz/index.php>

počátcích byl silně nacionalistický, ale postupem času se dostával pod vliv mecenášů z německy smýšlející části pražské židovské komunity. K českému státu tak v období První republiky začal chovat loajálnost, za kterou poté draze zaplatil. Stejný osud potkal například i Teplizer FK. Vedle pražské oblasti ještě vznikly kluby Polaban Nymburk a SK Plzeň.

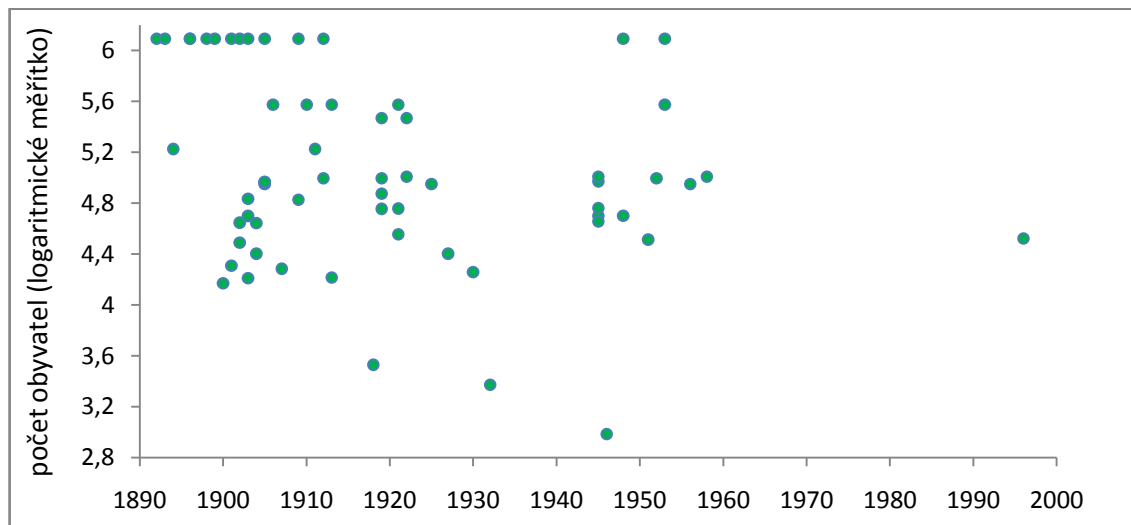
Obr. 1: Zakládání prvoligových klubů ve městech a obcích od roku 1892 ⁴⁰

V následujícím desetiletí byl vznik pozdějších prvoligových klubů lokalizován zejména v severozápadních, středních a východních Čechách. K moravským zástupcům patřily pouze SK Prostějov, ČFK Uherské Hradiště a brněnská Moravská Slavia s FC Královo Pole. Poté v roce 1913 ještě vznikl předchůdce dnešní Zbrojovky Brno, SK Židenice, ale větší nárůst moravských a slezských prvoligových klubů je datován až na přelom 20. a 30. let. V roce 1919 to byly SK Baťa Zlín, TJ Vítkovice, SK Slavoj Vítkovice, PKS Polonia Karwiná a FK Hejčín Olomouc (dnešní Sigma Olomouc). V letech následujících se ještě jednalo o kluby v Třinci, Frýdku – Místku a Slezské Ostravě (dnešní FC Baník Ostrava). V dalším období vzniklo jen několik pozdějších účastníků první ligy. Tento útlum vyvrcholil při druhé světové válce, kdy byla řada

⁴⁰ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, vlastní zpracování.

klubů naopak zrušena. Zlom přišel hned po ukončení bojů v roce 1945. Tehdy vznikly čtyři severočeské kluby ještě spolu se Slezanem Opava. Poté následovalo výše zmíněné období zakládání armádních klubů v čele s Duklou Praha.⁴¹

Poslední rok, související s lokalizací prvoligového klubu, je rok 1996, kdy vzniká dnešní 1. FK Příbram. Fotbalový klub v Příbrami sice vznikl již v roce 1928, ovšem ten se nikdy nejvyšší soutěže nezúčastnil. Poměrně komplikovaný a pro mnohé kontroverzní vznik tohoto klubu souvisí s přesunem Dukly Praha do Příbrami. Ta pod vedením, veřejně známé dvojice, Bohumíra Ďurička a Jaroslava Starky převzala veškerá práva bývalé Dukly Praha a vzápětí se probojovala do nejvyšší soutěže. Mimo veškerých práv získala Příbram tímto odkupem i veškeré trofeje Dukly Praha z její zlaté éry. Vše bylo napraveno, když nový majitel Dukly Praha v roce 2013 odkoupil všechny trofeje zpět na Julisku.⁴² Tradice Dukly Praha byla obnovena po roce 2000. Tým nejdříve hrál v nižších soutěžích a na nejvyšší úrovni fungovaly jen její mládežnické týmy, ale následný příchod silného ekonomického partnera v roce 2007, odkup druholigové licence od Jakubčovic a následný návrat do první ligy v sezoně 2011/2012 vrátil tento klub opět mezi českou elitu. I když na dávné úspěchy zřejmě už nikdy navázáno nebude.⁴³

Obr. 2: Zakládání prvoligových klubů ve městech a obcích podle počtu obyvatel⁴⁴

⁴¹ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9.

⁴² Je to fantazie, těší Josefa Masopusta návrat trofejí Dukly na Julisku. *IDnes.cz* [online]. 12. 9. 2013 [cit. 2014-09-08]. Dostupné z: http://fotbal.idnes.cz/josef-masopust-o-navratu-poharu-na-duklu-fp0-fotbal.aspx?c=A130912_135053_fotbal_tp

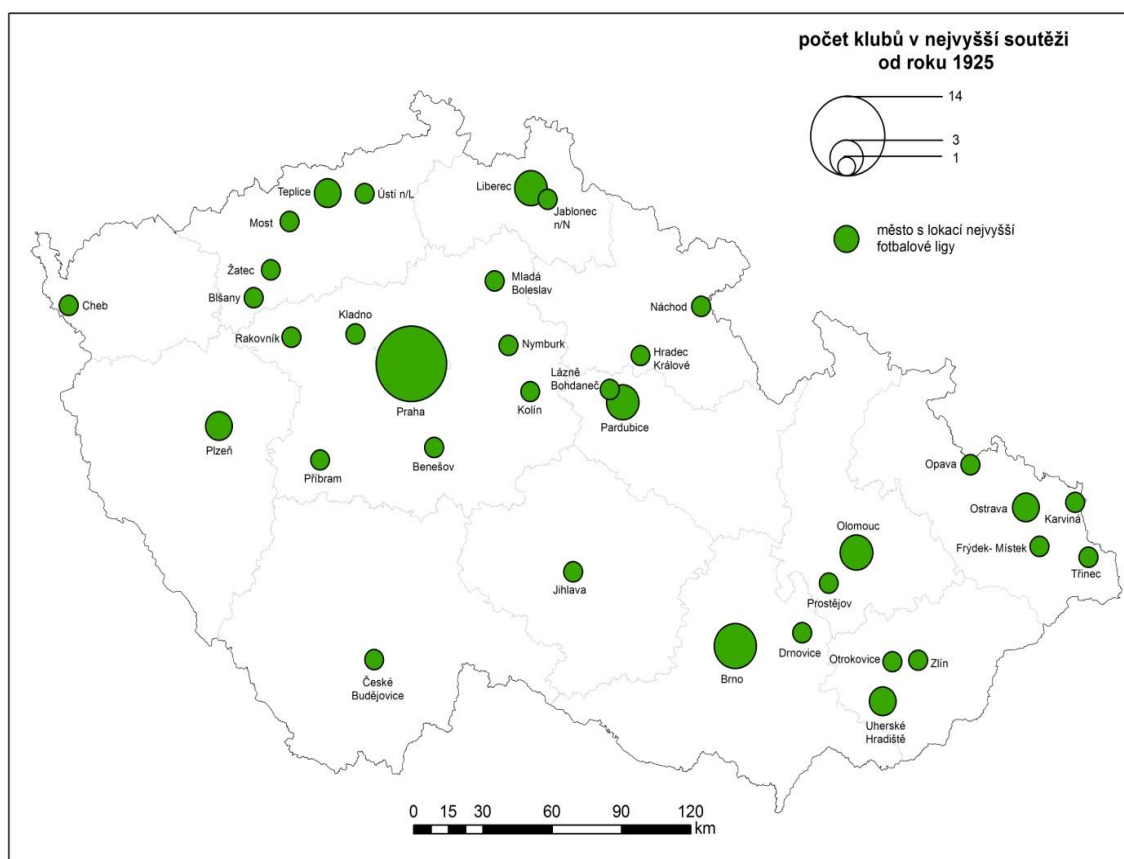
⁴³ Historie klubu. *FK Dukla Praha* [online]. c 2014 [cit. 2014-09-08]. Dostupné z: <http://www.fkdukla.cz/zobraz.asp?t=historie-klubu>

⁴⁴ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*, s. 196 – 235. *Český statistický úřad* [online], vlastní zpracování.

Výše popsaný vývoj účastníků první ligy znázorňuje grafická vizualizace na obr. 2. Zároveň uvádí vedle roku založení klubů i současný počet obyvatel jednotlivých měst a obcí. Pro větší přehlednost bodů byla stupnice počtu obyvatel převedena na logaritmické měřítko se základem 10. Například Praha s 1 243 201 obyvateli má logaritmickou hodnotu 6,09; Plzeň 5,22; Pardubice 4,95; Drnovice 3,37 apod.

První ligové kluby jsou spojeny s většími městy, zejména Prahou. Od začátku 20. století však začínají pronikat i do menších měst a obcí. Tento trend přerušuje období druhé světové války. Po jejím skončení je proces vzniku nových klubů obnoven na úrovni Prahy, středně velkých měst (Jablonec n/N, Teplice, Opava, Cheb) i malých obcích (Blšany).

6.2 Územní rozložení prvoligových klubů ve městech a obcích

Obr. 3: počet prvoligových klubů ve městech od roku 1925 ⁴⁵

Obr. 3 zobrazuje vedle počtu klubů ve městech a obcích také jejich lokalizaci a územní rozložení. Do roku 2013 eviduje výskyt nejvyšší soutěže pětatřicet měst a obcí, ve kterých působil, již výše zmíněných, dvaasedesát klubů. Řada z nich ovšem už dnes

⁴⁵ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 196 – 235, vlastní zpracování.

neexistuje. Buď byly zrušeny úplně, nebo jejich zánik souvisí se spojením s jiným klubem.

Hned čtrnáct klubů ligové historie je spjato s Prahou. Tento fakt ovlivňuje především velikost hlavního města a dále rozvoj fotbalu právě v pražské metropoli. Pražské týmy z prvních ročníků prvoligové historie dnes reprezentují už jen Sparta, Slavie, Bohemians a druholigová Viktoria. S velkým odstupem za Prahou je, s pěti ligovými zástupci, Brno. Tím nejstarším a nejvěhlasnějším je bezesporu brněnská Zbrojovka, která patří do nejvyšší soutěže i v současnosti. Dále se v lize mihly i Moravská Slavia (ve 30. letech) a za socialistické éry ZSJ MEZ Židenice, Rudá hvězda a Spartak Brno. S třemi zástupci poté disponují Liberec, Olomouc a Pardubice. V případě libereckých klubů situace vyústila tak, že tehdejší dva zástupci libereckého fotbalu - Slavoj a Jiskra vytvořili vzájemným sloučením roku 1958 Slovan Liberec. Ten prvoligovou účast vybojoval až v roce 1992. Olomouc vedle dnešní Sigmy reprezentovaly ve 40. letech ještě SK Olomouc ASO a v 50. letech Křídla vlasti. Obzvláště zajímavá je situace Pardubic. Přestože jde zejména o hokejové město a první fotbalová liga se zde pravidelně hrála jen na přelomu 30. a 40. let, tak hned tři pardubické kluby hrály nejvyšší soutěž. Zmíněné nejvýznamnější období pardubického fotbalu zastupoval SK Pardubice, který zanikl roku 1960 sloučením do Tesly Pardubice. Jejím pokračovatelem je dnešní druholigový FK Pardubice. Dalším účastníkem nejvyšší ligy byly v sezoně 1968/1969 VCHZ Pardubice. Klub pod patronátem Východočeských chemických závodů vznikl v roce 1925, jako SK Explosia Semtín, a byl spjat s tradicí chemického průmyslu na Pardubicku. Třetího účastníka reprezentovala na konci 50. let Dukla Pardubice, díky přesídlení Tankisty Praha na východ Čech.

Po dvou zástupcích měly shodně Ostrava, Plzeň, Teplice a Uherské Hradiště. V Teplicích vedle současného prvoligového klubu existoval před druhou světovou válkou tehdejší přední německý klub Teplizer FK. V případě Uherského Hradiště nese větší fotbalovou slávu 1. FC Slovácko, nástupce FC Synot Staré město. Slovácká Slavia Uherské Hradiště hrála první ligu jen v sezoně 1995/1996. Některé zdroje uvádí vznik 1. FC Slovácko v roce 2000 sloučením dvou výše zmíněných klubů. Ovšem Atlas českého fotbalu, považovaný za nejspolehlivější zdroj fotbalové historie, označuje Slovácko za nástupce klubu ze Starého města, založeného roku 1927.⁴⁶

⁴⁶ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9

Zbylá města vždy zastupoval pouze jeden místní klub. Některá se řadí k tradičním fotbalovým baštám (například České Budějovice nebo Jablonec nad Nisou), jiná naopak strávila v první lize pouze jeden ročník nebo jsou spjata s dávnou historií nejvyšší soutěže. Mezi ty s pouhou jedinou účastí patří Lázně Bohdaneč (1997/1998), Benešov (1994/1995), Frýdek – Místek (1976/1977) a Otrokovice (1964/1965). Jen na několik ročníků se v minulosti vyskytly v lize ještě Nymburk, Karviná, Kolín, Žatec či Rakovník. Naopak třeba Kladno představovalo v počátcích první ligy jediného mimopražského účastníka. K němu později přibyly teplický Teplizer FK a SK Náchod.

Územní rozložení prvoligových klubů lze rozdělit do několika viditelných regionů. První reprezentuje pás v severozápadních Čechách, táhnoucí se od Ústí nad Labem k Blšanům, včetně středočeského Rakovníka. Dalším je dominantní pražská oblast, kterou obklopuje téměř radiální prstenec středočeských fotbalových měst. Dále osa Pardubice – Hradec Králové – Náchod ve východních Čechách. Na severu ještě silná fotbalová aglomerace Liberce s Jabloncem nad Nisou. Na Moravě vznikly pouze dva regiony. Jeden na Ostravsku, zahrnující Opavu, Karvinou, Frýdek – Místek a Třinec. Druhý pak ohraničený pomyslným trojúhelníkem Brno – Olomouc - Uherské Hradiště, včetně Prostějova, Drnovic, Otrokovic a Zlína. Osamocené lokality představují Cheb, Plzeň, České Budějovice a Jihlava. Při pohledu na obr. 1 jsou jasně viditelné i oblasti s úplnou absencí nejvyšší fotbalové ligy. Patří sem pás, směřující od severu Karlovarského kraje, přes Pošumaví, severní část Jihočeského kraje až k Jihlavě. Ta znázornění na fotbalové mapě získala až díky účasti v první lize v posledních sezonách. Lze ji považovat za předěl mezi dalším pásem s absencí první ligy, mezi zbytkem kraje Vysočina, východní částí Pardubického kraje a oblastí Jeseníků. Podobné lokality najdeme i na trojmezí Středočeského, Libereckého a Ústecké kraje, na Břeclavsku a na jihovýchodní hranici Moravskoslezského kraje.

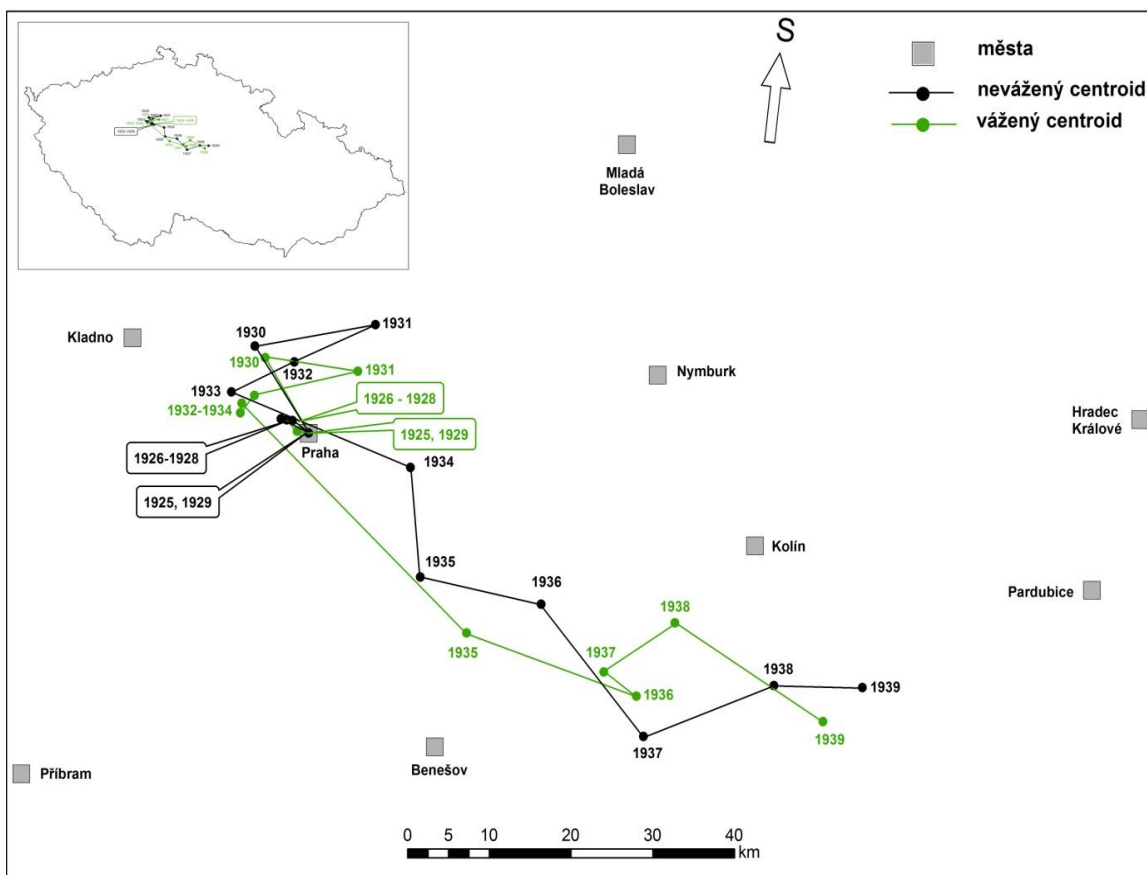
7 ANALYTICKÁ ČÁST

Tato část práce nabídne analýzu sportovní úspěšnosti na základě umístění v nejvyšší fotbalové lize. Zkoumána bude jak v rámci celého území České republiky, tak i na úrovni jednotlivých měst a regionů. Pozornost bude věnována i vývoji návštěvnosti první ligy, včetně její souvislosti se sportovními výsledky klubů. Postavení fotbalu v konkurenci ostatních sportů pak ukáže závěrečná část této kapitoly.

7.1 Vývoj centroidů v rámci území ČR

Tento cíl pomůže zhodnotit kvantitativní metoda, vycházející z analýzy křivky vážených a nevážených centroidů. Umožní zjistit vývoj úspěšnosti na základě sportovních úspěchů měst (vážený centroid). Odchyly obou křivek pak reflektují, jak se na trendu křivky vážených centroidů podepsal úspěch měst v dané sezoně či období.

1925 - 1939

Obr. 4: Analýza centroidů v letech 1925 – 1939⁴⁷

⁴⁷ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 196 – 235, vlastní zpracování.

V historicky první sezoně hájily prvoligovou příslušnost pouze pražské kluby. Tento fakt odráží i pohled na obr. 4. Vážený i nevážený centroid je tak soustředěn do stejných souřadnic, konkrétně do souřadnic hlavního města. Stejná situace nastala ještě v ročníku 1928/1929. Hned od sezony 1925/1926 rozšířilo prvoligovou tabulku mužstvo z Kladna a malý posun centroidů směrem k severozápadu v řádu stovek metrů až kilometru to potvrzuje. Ovšem opakovaná umístění kladenských v dolních patrech tabulky nezapříčinily výraznější rozdíly mezi váženými a neváženými centroidy. Zapojení Teplic roku 1929 oba centroidy vytáhlo ještě více směrem k severu, ale výraznější odchylky ani posuny zaznamenány nebyly.

Změnu ve vývoji přinesla až sezona 1933/1934. Do ligy totiž vstoupil brněnský SK Židenice a zapříčinil výrazný posun neváženého centroidu směrem na jihozápad. Ale vzhledem k tomu, že brněnští skončili v tabulce až třetí od konce a naopak nejlepšího úspěchu v historii dosáhli fotbalisté Kladna, za kterými následoval tým z Teplic, vznikl výrazný rozdíl mezi váženým a neváženým centroidem. Ten po změření činil 21,9 kilometrů (dále km). Nevážený centroid za jeden rok zaznamenal posun o 23,6 km, kdežto vážený pouze 1,1 km. V následující sezoně vstoupily do ligy další celky východně od Prahy, a to týmy z Prostějova a Kolína. Oba centroidy tak zaznamenaly další posun jihovýchodním až jižním směrem od Prahy. Zejména třetí místo Židenic i slušná šestá pozice nováčka z Prostějova posunuly vážený centroid o 38 km oproti předchozí pozici. Stejný trend následoval i v sezonách následujících. Do ligy pronikla vedle Židenic i brněnská Moravská Slavia a nasměrovala trend křivky nevážených centroidů dále směrem k moravské metropoli. Stejně tomu bylo i v případě váženého centroidu, který usměrnily na jihovýchod dvě bronzové pozice fotbalistů Prostějova. Nastolený trend vydržel až do konce tohoto období. Do ligy totiž dále vstoupily Pardubice, Slezská Ostrava a Zlín.

Ovšem je nutné dodat, že dominantní postavení na čele tabulky měly výhradně pražské týmy. Ve všech uplynulých sezonách vždy obsadily minimálně dvě nejvyšší příčky, především zásluhou Sparty, Slavie a Viktorie Praha. Jejich úplná dominance z let 1925 – 1933 sice skončila a umožnila oběma centroidům posun blíže k moravským městům, jejich vliv však zůstal částečně zachován. Dokonce v roce 1937 je vidět zpětný chod váženého centroidu směrem k Praze. Třetí místo Prostějova slibovalo pokračování křivky na jihovýchod, ale první dvě pozice Sparty a Slavie a poté umístění Kladna a Plzně vrátilo na jeden rok křivku směrem severozápadním. Za rok už byl vážený

centroid lokalizován severovýchodně, hlavně zásluhou výsledků Náchodu a Pardubic. Proti tomu křivka neváženého centroidu pokračovala beze změny na jihovýchod.

Křivky obou centroidů v rámci celého období nejprve měly tendenci pohybovat se na severozápad. Po pronikání více mimopražských klubů na fotbalovou prvoligovou mapu svůj trend zcela otočily a začaly směřovat výrazněji na jihovýchod. Celkový rozsah vážených centroidu činil 79,9 km, u nevážených 84,3 km.

40. léta⁴⁸

Toto desetileté období přineslo spoustu změn nejen ve fotbale ale v celé společnosti. Započalo druhou světovou válkou a jeho konec přinesl první ročník československé ligy po únorovém převratu v roce 1948.

Křivky obou centroidů v tomto období změnily několikrát svoji orientaci. Hned od roku 1940 začaly oba centroidy nabírat severozápadní směr a vracet se zpátky k hlavnímu městu. Tato tendence byla silnější u váženého centroidu, kterou zapříčinily v prvních dvou sezonách úspěchy nejen pražských klubů, ale například i Plzně. V letech 1942, 1943 se centroidy obrátily zpět na jihovýchod. Do ligy vstoupil SK Olomouc ASO a hlavně na poloze váženého centroidu měly největší zásluhu druhé místo SK Prostějov a dále také umístění Brna, Zlína a Pardubic v horních patrech tabulky. Na další dva roky nabral trend opět opačný, severozápadní směr. V lize totiž ubylo moravských týmů a otěže začaly, až na drobné výjimky, přebírat české kluby. Po krátké odmlce roku 1947 tento severozápadní směr vyvrcholil v sezoně 1948/1949. První příčky tabulky ovládly pražské týmy, následovány Teplicemi a Plzní. Tím vyvolaly zmíněný výrazný posun hlavně u váženého centroidu.

V případě neváženého centroidu nastala největší změna lokalizace o 41 km mezi lety 1947 a 1948, zapříčiněná sestupem Olomouce, brněnských Židenic a Zlína. U váženého to bylo 39,2 km kvůli absenci Slezské Ostravy po sezoně 1939/1940. Proti tomu v letech 1942 a 1943 činily tyto posuny jen 2,6 respektive 1,4 km. Únor 1948 ovšem přinesl zásadní změnu do dění ve fotbale. Po sovětském vzoru byl předchozí ročník předčasně ukončen a ten nový začal systémem jaro-podzim až v roce 1949.

Směr křivek centroidů byl v tomto období poněkud nekonstantní. Nejdříve docházelo ke střídání severozápadní a jihovýchodní orientace na kratších vzdálenostech. Poté následoval strmější posun k severozápadu zapříčiněný dominancí pražských a

⁴⁸ Příloha č. 1

západočeských klubů oproti moravským v sezoně 1948/1949. Celkový rozsah vážených centroidů zaujímal 62,8 km a nevážených 59,1 km.

50. léta⁴⁹

První sezona 50. let navázala na předchozí období. Zejména poloha neváženého centroidu se nacházela v blízkosti Prahy. Razantní změna nastala hned v sezoně následující. Do ligy vstoupila OKD Ostrava a společně s Vítkovickými železárnami rozšířila počet ostravských zástupců na dva. Navíc tyto zmíněné celky skončily v tabulce na čtvrtém, respektive druhém místě. Oba centroidy tak výrazně nabraly jihovýchodní směr. V případě neváženého centroidu o 57,9 km, u váženého o 46,7 km. V další sezoně ovšem ostravské kluby své výkony nepotvrdily, naopak čelní příčky obsadily Sparta ČKD Sokolovo (dnešní AC Sparta Praha), Ingstav Teplice, SONP Kladno a ATK Praha. Proto především křivka váženého centroidu vyletěla strmě zpět k severozápadu. U neváženého nebyl posun tak razantní, ale absence Svitů Gottwaldov oproti předchozímu ročníku pomohla taktéž k severozápadnímu směřování. Rozdíl mezi centroidy byl v této sezoně největší a činil 33,1 km. Střídání jihovýchodního a severozápadního trendu pokračovalo téměř pravdivě i v dalších sezónách. Nebylo však tolik výrazné. Záleželo vždy na tom, jak moravské a slezské kluby dokázaly konkurovat týmům pražským, potažmo středočeským. Nejméně se jim to podařilo v sezoně 1955. Účastníky z východu území zastupoval pouze Baník Ostrava. Čelo tabulky opanovaly týmy z Prahy a Kladna. Vážený centroid tak opět výrazně zaznamenal posun k hlavnímu městu. Nevážený směřoval více k severu, a to díky první účasti libereckého klubu v nejvyšší soutěži. Od roku 1957 vrátilo fotbalové vedení lize systém podzim – jaro, návrat do ligy po kratší pouze zaznamenal brněnský fotbal a právě zásluhou tehdejší Rudé hvězdy Brno začaly křivky centroidů postupovat blíže k moravské metropoli.

50. léta charakterizovala poněkud turbulentní lokalizace jednotlivých centroidů. Ačkoliv komplexně je směr křivky orientován jihovýchodně, jednotlivé roky tento trend spíše popírají. Celkový rozsah nejdelší spojnice křivky váženého centroidu zaujímal 54,4 km. Téměř o dvacet kilometrů delší byla křivka neváženého centroidu. A to zásluhou účasti pěti pražských klubů, dvou plzeňských a jednoho teplického, v sezoně

⁴⁹ Příloha č. 2

1950, kdy zeměpisné souřadnice prvoligových měst přesunuly svůj průměr výrazně západněji.

60. léta⁵⁰

Hned v úvodním ročníku tohoto období nastala dosud nevídaná situace. Poprvé od roku 1925 totiž nebyl neúspěšnějším klubem na území dnešní České republiky některý z pražských mužstev. V sezoně 1959/1960 opanoval celou tehdejší první československou ligu Spartak Hradec Králové. Při pohledu do přílohy č. 3 je zřetelný posun centroidu úspěšnosti právě do regionu Východních Čech. Přiblížil se tam i nevážený centroid, protože kromě hradeckých působila v nejvyšší soutěži i Dukla Pardubice.

V následujících čtyřech sezonách udělaly křivky centroidů pomyslnou otočku o 360 stupňů. Nejdříve začaly iniciativu přebírat znovu pražské kluby. V letech 1963 a 1964 ale výrazněji promluvily do závěrečného pořadí ostravský Baník a znovu hradecký Spartak. Vlivem výsledů Hradce Králové vážený centroid v těchto sezonách inklinoval více k severovýchodu než nevážený. Síla hradeckých fotbalistů oslabil v sezoně 1964. Naopak úspěch zaznamenal Spartak Brno, do ligy se poprvé podíval i Třinec a tyto události reflektovala nejvýchodnější lokalizace centroidů v tomto období. Nevážený centroid zásluhou Třince změnil předchozí pozici o 42,4 km.

Zvrat nastal od roku 1965. Vliv měst z východu začal oslabovat a moravské a slezské týmy začaly postupně opouštět první ligu. Naopak čelo tabulky patřilo pražské Dukle, Spartě, Slavii a sekundujícím Teplicím. Tento trend znamenal razantní směřování křivek centroidů k severozápadu. Dominance zmíněných klubů vrcholila v sezonách 1966/1967 a 1967/1968, kdy města z Moravy a Slezska měla v lize jen jednoho zástupce. Křivka váženého centroidu v tomto důsledku téměř atakovala pozici hlavního města. Až ročník 1968/1969 zásluhou Baníku Ostrava a VCHZ Pardubice otočil sledované křivky na východ. U centroidu úspěšnosti to bylo o 35,2 km. Největší rozdíl mezi neváženým a váženým centroidem v rámci jednoho ročníku činil v sezoně 1965/1966 32,3 km. Ostrava s Brnem totiž skončily na chvostu tabulky, zatímco pražské kluby na jejím čele.

Zkraje období křivky centroidů opisovaly jakýsi kruh v důsledku střídání úspěšnosti českých a moravskoslezských měst. Od poloviny 60. let lze už hovořit o severozápadním trendu zásluhou dominance pražských klubů s podporou Teplic,

⁵⁰ Příloha č. 3

ukončený východním směřováním v sezoně 1968/1969. Nejdelsí spojnice křivky váženého centroidu v tomto období činila 87,5 km. U neváženého centroidu 70,1 km.

70. léta⁵¹

Pohled na přílohu č. 4 může vyvolávat dojem stagnace křivek v okolí Kolína. Ovšem tento dojem celkem klame a naopak nabízí řadu diferencí, zejména v porovnávání centroidů v rámci jednotlivých sezon.

U křivky úspěšnosti, v porovnání s tou sledující územní rozložení prvoligových měst, je zřejmý, zaprvé, její téměř pravidelný směr východ-západ a dále její nejdříve severnější a na konci období naopak jižnější poloha. V úvodních dvou sezónách severnější polohu vážených centroidů reflektovaly výsledky Teplic, které byly v roce 1970 druhým a o rok později neúspěšnějším klubem v rámci České republiky. Stejně, jen v opačném pořadí, si vedla Sparta Praha. Ovšem nutno poznamenat, že hlavně v první polovině 70. let dominovaly tehdejší československé lize kluby ze Slovenska. Zejména z Bratislavy, Trnavy a Prešova. Ty se ale na tohoto výzkum neúčastnily. Postupně začal úspěch Teplic upadat a do popředí vyskočila Zbrojovka Brno a nasměrovala posun váženého centroidu k jihu až jihovýchodu. Konstantní střídání východního a západního směru zase záviselo na vlivu ostravského Baníku a TŽ Třinec proti pražským klubům. Tento fakt viditelně dokládá situace z období 1970 – 1972 a 1975 – 1976. V roce 1970 byla neúspěšnější Sparta, třetí Dukla a pátá Slavia. Proti tomu ostravský Baník skončil čtvrtý a navíc třinecký klub ještě v nejvyšší soutěži absentoval. Dokládá to západnější poloha centroidu v roce 1970. O rok později Baník s Třincem skončily hned za duem Teplice, Sparta a přitáhly centroid o 33 km východněji. Za rok se ale na prvních třech příčkách umístily výhradně pražské celky a vážený centroid navrátil své souřadnice téměř do původní pozice. V roce 1975 zástupci Ostravy i Třince obsadili spodní patra tabulky, ale o rok později Baník Ostrava získal mistrovský titul a posunul centroid opět k východu. Na konci období výše zmíněný úspěch Zbrojovky Brno usměrnil křivku váženého centroidu k jihovýchodu.

Křivka neváženého centroidu nezaznamenala na severojižní ose výraznější rozsah, o to větší byl ale ten západovýchodní. V letech 1971 a 1972 účast Ostravy, Třince a Zlína, který v následující sezoně vystřídal Brno, posunula křivku na jihovýchod. Následně ligu opustil po Zlínu i Třinec a naopak Škoda Plzeň přitáhla

⁵¹ Příloha č. 4

křivku k západu. Mezi lety 1973 a 1974 o 41 km. Po krátké odmlce Třinec vybojoval zpět účast v první lize a spolu s nováčkem z Frýdku- Místku vrátily křivku opět východněji. Po jejich sestupu následovalo opět směřování západním směrem. Zajímavostí jsou totožné souřadnice nevážených centroidů v letech 1974, 1978 a 1979.

Vzdálenost mezi oběma centroidy v rámci jednoho ročníku byla největší v roce 1972. Ze sedmi českých zástupců v první lize totiž skončili ti z Čech na prvních čtyřech příčkách, kdežto ti moravskoslezští na třech posledních. Rozdíl představoval 50,1 km. V roce 1976 naopak byly oba centroidy lokalizovány pouhé 4,3 km od sebe. Rozsah vážených centroidů v sedmdesátých letech zabíral jen 35,3 km. Spojnice křivky neváženého téměř dvojnásobných 60,4 km.

80. léta⁵²

Hned úvodní sezona 80. let přinesla výrazný rozdíl v lokalizaci váženého a neváženého centroidu, který činil 55,5 km. Mistrovský titul získal Baník Ostrava a druhou příčku obsadila Zbrojovka Brno. V důsledku toho vážený centroid orientoval svoji polohu na jihovýchod. Proti tomu zbytek tabulky obsadily čtyři pražské kluby, RH Cheb a Škoda Plzeň. To naopak nasměrovalo průměr souřadnic prvoligových měst výrazně na západ. Na jaře 1981 opět ovládl ligu ostravský Baník, ale výrazný propad Brna přiblížil oba centroidy naopak na nejkratší vzdálenost 8,2 km.

V následujících sezonách centroid úspěšnosti měnil svoji pozici ze západu na východ podle toho, jak úspěšní byly ostravští zástupci Baník a TJ Vítkovice. Zbrojovka Brno totiž v roce 1984 nejvyšší soutěž opustila. V lize ještě figurovala Sigma Olomouc, ta ovšem na přední příčky nedosahovala. Nejvýraznější změna polohy váženého centroidu souvisí se sezonou 1985/1986. Titul ukořistily TJ Vítkovice a proti předchozímu ročníku přitáhly průměr úspěšnosti o 31,1 km blíže na Moravu. Přerušily tak dvouleté panování pražského tria Sparta, Slavia, Bohemians. Ty naopak pomohly k západnější poloze centroidu a jeho minimálnímu posunu o 3,4 km.

Větší územní rozsah zaujímal křivka centroidu neváženého. Úvodní čtyři sezóny postupovala rovnoměrně k východu a odrážela přibývání moravských týmů k původní dvojici Baník Ostrava – Zbrojovka Brno. Zlom přinesla sezona 1983/1984, kdy první ligu opustilo Brno a na jednu sezonu i Olomouc. Křivka tak vyletěla o 46,4 km strmě k severozápadu. Po opětovném návratu olomouckých fotbalistů zvrátila svoji

⁵² Příloha č. 5

orientaci zpět na jihovýchod. V dalších dvou sezonách ovlivnila nevážený centroid účast Českých Budějovic v první lize. V příloze č. 6 je vidět nejdříve posun na jih v roce 1986 a o rok později ještě na západ, zásluhou postupu Škody Plzeň. V další sezoně oba kluby sestoupily a průměr souřadnic měst se vrátil na předchozí pozici.

Ve srovnání se 70. léty křivky sledovaných centroidů zůstaly téměř v totožné poloze v blízkosti Kolína. Za zmínku stojí pouze nepatrný posun křivky centroidu úspěšnosti na jihovýchod, díky úspěchům ostravských klubů. Maximální rozpětí mezi centroidy bylo 52 km u váženého a 59 km v případě neváženého.

90. léta⁵³

Rozpad Československa 1. 1. 1993 a s ním spojené rozdělení společné fotbalové ligy o pár měsíců později, představovalo nejzásadnější událost tohoto období. Od sezony 1993/1994 vznikla na našem území první fotbalová liga s šestnácti českými týmy. Tento fakt znamenal rozšíření prvoligových měst České republiky v rámci jednoho ročníku. V Československé lize byla totiž česká mužstva většinou zastoupena osmi až deseti účastníky.

V posledních čtyřech sezonách federální ligy byla, se třemi tituly, neúspěšnější pražská Sparta. Ovšem přední umístění klubů z Ostravy, Olomouce a později i Brna nasměrovaly křivku váženého centroidu jihovýchodním směrem, aby po sezoně 1992/1993 dosáhla nejvzdálenější polohy od prvního centroidu v roce 1925. Podobný trend sledovala i křivka neváženého centroidu. Jen v roce 1992 náhle vybočila na západ, z důvodu jednorozhodné absence Brna v nejvyšší soutěži. Poté shodně v roce 1993 dosáhla historického maxima vztaženého k prvnímu ročníku nejvyšší fotbalové ligy.

Situace se obrátila v roce 1994. Po první sezóně samostatné České republiky opanovaly nejvyšší příčky obě pražská „S“. Za nimi sice skončil ostravský Baník, ale další pozice Chebu a Plzně přemístily centroid úspěšnosti o 54 km na západ. Ten pak vzápětí začal orientaci směřovat pozvolna k východu. Především v roce 1996, kdy obsadila stříbrnou příčku Sigma Olomouc a neztratily se ani Drnovice s Opavou. Poslední tři sezony křivka centroidu začala stoupat k severu, zásluhou předních umístění Liberce s Jabloncem nad Nisou. Sezónu 1998/1999 zakončily na druhé pozici Teplice a posunuly křivku úspěšnosti ještě víc k severozápadu. Podíl na tom mělo i historické šesté místo „fotbalového trpaslíka“ z Blšan.

⁵³ Příloha č. 6

Křivka neváženého centroidu z velké části kopírovala průběh té vztažené k úspěšnosti. Jen v několika ročnících lze zpozorovat drobné niance v lokalizaci šetřených centroidů. Například v roce 1996 jihovýchodnější polohu neváženého centroidu způsobilo umístění Svitů Zlín a Slovácké Slavie Uherské Hradiště na dně prvoligové tabulky a proti tomu třetí místo Jablonce nad Nisou a pozice Liberce v první polovině tabulky posunuly vážený centroid naopak severněji. Podobná příčina stála i za situací v letech 1998 a 1999, kdy výše zmíněné severočeské duo podpořily ještě Teplice a zvýšily rozdíl mezi centroidy.

Jejich křivky v posledních sezónách směřovaly k jihovýchodu, kde dosáhly v roce 1993 historického maxima. Tento trend zcela obrátil vznik nejvyšší české fotbalové ligy v roce 1993, který obě křivky vrátil do pozic na úrovni 70. a 80. let. Celkové rozpětí nevážených centroidů činilo 36,5 km u vážených rovných 54 km.

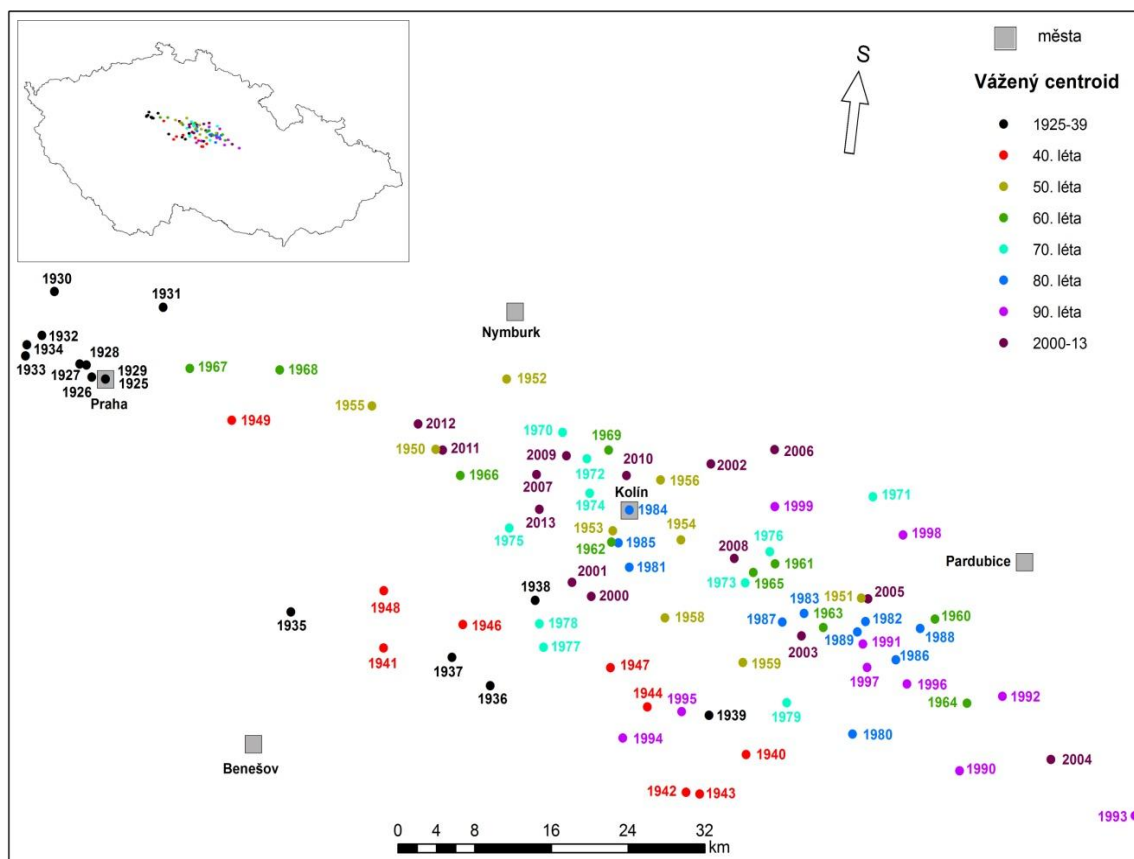
Období 2000 – 2013⁵⁴

Proti 90. létům začíná pozvolna slábnout hegemonie pražské Sparty a Slavie. Potvrzuje to i příloha č. 7. Nejvýrazněji z mimopražských klubů promluvil do analýzy liberecký Slovan a jeho tituly z let 2002, 2006 a 2012. To potvrzuje i křivka centroidu úspěšnosti. V těchto letech vždy vystoupila nejseverněji v celém jejím průběhu. Podobně tomu bylo ještě v roce 2009, kdy liberečtí skončili na bronzovém stupínku. Další evidentní podpis mitra republika nese triumf ostravského Baníku v roce 2004. O rok později na propad Baníku na sedmé místo a zisk bronzů Teplic reagoval centroid úspěšnosti posunem 36,7 km severozápadně. Pozorovatelný je i strmý vzestup plzeňského klubu od roku 2010. Od té doby křivka váženého centroidu drží pozice západně od Kolína. Vliv na to měl bezesporu také vysoký standart pražské Sparty, která Liberci a Plzni zdatně sekundovala a pomohla tak západnímu trendu. Naopak Slavia po dvou titulech z let 2007 a 2008 vyklidila pozice na předních místech tabulky.

Křivka neváženého centroidu pouze opisovala vnitřní stopu linie úspěšnosti. Zejména výše zmíněné tituly Liberce či Plzně tuto skutečnost vyjadřují nejmarkantněji. Za zmínku stojí severozápadní posun centroidu mezi lety 2005 a 2006 o 31,8 km. Stál za tím sestup Opavy s Českými Budějovicemi a naopak postup Mostu a Plzně. Jihovýchodní směr v posledním ročníku 2012/2013 způsobil sestup pražských Bohemians 1905 a Viktorie Žižkov a postup Jihlavy s Brnem.

⁵⁴ Příloha č. 7

Nejdelší vzdálenost spojnice mezi neváženými centroidy měřila 48,2 km a mezi váženými 73,7 km. Po počátečním jihovýchodním směru zavládl trend severozápadní, s odchylkami v letech 2008 a 2013.

Obr. 5: Lokalizace vážených centroidů v letech 1925 – 2013⁵⁵

Výše prováděnou detailní analýzu centroidů úspěšnosti shrnuje obr. 5. Hned úvodní dvě období prvoligové historie představují nejrozmanitější rozložení těžišť sezónních úspěšností. Úvodní ročníky ovlivnil především výskyt profesionálního fotbalu pouze v Praze a poté v oblastech Kladna, Teplic, Plzně či Náchodu. Od roku 1935 je evidentní rozšíření první ligy i na Moravu. 40. léta naopak ovlivnily nepříznivé politické a válečné poměry na našem území. Centroidy tak reagovaly na smrštění prvoligových účastníků do protektorátního rámce. Následný komunistický převrat v únoru 1948 opět vnesl politické zásahy do fotbalového dění. Týkalo se to hlavně zvýhodňování mužstev patřících pod armádní složky. A naopak oslabování síly ostatních účastníků, kteří museli uvolnit své největší hvězdy právě do klubů jako

⁵⁵ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 196 – 235, vlastní zpracování.

například Dukla Praha. Změna nastala až po Sametové revoluci v roce 1989. Úspěšnost klubů začala úzce souviset s objemem jejich finančních rozpočtů. Příjmy na jedné straně odrážely dosažené úspěchy na domácí a evropské scéně, včetně prodeje hráčů do zahraničních klubů. Na té druhé byl příliv investic spojen s činností movitých vlastníků jednotlivých klubů. Bohužel v některých případech finanční zdroje pocházely z pochybné podnikatelské činnosti, jako například u výše zmíněného vzestupu drnovického fotbalu. Dnes jsou příjmy klubů mnohem transparentnější a mezi nejúspěšnější kluby současné fotbalové scény aktuálně patří Viktoria Plzeň a AC Sparta Praha.

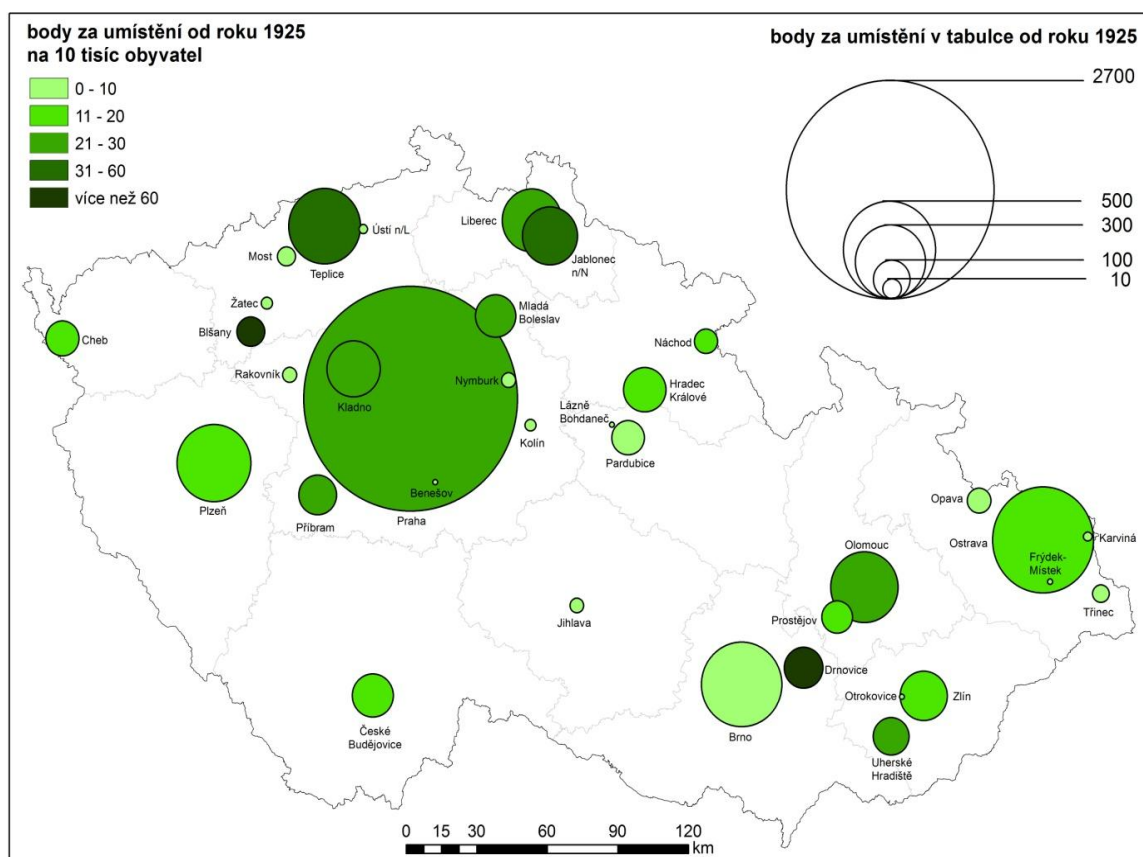
Podobný vývoj představuje i lokalizace nevážených centroidů v příloze č. 8.⁵⁶ Jednotlivé rozdíly proti centroidům úspěšnosti už byly podrobně popsány a vycházely vždy z umístění klubů v dané sezoně.

Celkově lze analýzu centroidů, prováděnou v kapitole 7.1 shrnout následujícím tvrzením: Centroidy od roku 1925 nejdříve soustředily svoje souřadnice v blízkosti hlavního města, respektive severozápadně od něj. Po rozšíření nejvyšší fotbalové ligy na Moravu do Slezska začaly křivky centroidů nabírat jihovýchodní směr. Ten byl výrazněji narušen pouze ve 2. polovině 40. a 60. let. Jihovýchodní trend skončil až na konci 90. let a začal směřovat zpět k severozápadu. Nejdelsí spojnice leží mezi centroidy úspěšnosti z let 1934 a 1996 a měří 124,5 km. I přes řadu úspěchů měst jako Ostrava, Brno a v posledních letech Plzně či Liberce, zůstává neměnná dominance Prahy. Centroidy sice po většinu zkoumaného období postupovaly směrem od hlavního města, vliv Prahy však zůstal po celou dobu nejmarkantnější.

Mezi nejvýznamnější faktory, podílející se na úspěšnosti patřily: nejdříve uzavřenost nejvyšší soutěže pro mimopražské kluby. Poté politická situace, jak za druhé světové války, tak v období komunismu. Po roce 1989 ovlivňovaly úspěšnost finanční možnosti klubů, spojené s ekonomickou silou majitelů a prodejem hráčů do zahraničí.

⁵⁶ Příloha č. 8

7.2 Úspěšnost měst a obcí

Obr. 6: Absolutní a relativní úspěšnost měst a obcí od roku 1925 ⁵⁷

Body za umístění klubů v jednotlivých sezonách daly základ další kvantitativní metodě, zkoumající úspěšnost měst a obcí prvoligové historie. Jejich bodový zisk byl hodnocen hned ve dvou rovinách. Absolutní čísla vyjadřují bodový součet za sledované období a relativní hodnoty pomáhají lépe vystihnout úspěšnost s ohledem na počet obyvatel daného střediska.

Bezkonkurenčně nejvíce bodů získala Praha. Pro její prvenství hovoří hned několik faktorů. Zástupce úvodních ročníků nejvyšší fotbalové ligy tvořily výhradně pražské kluby a zprvu tak téměř všechny body za umístění zůstávaly v hlavním městě. Za celou osmaosmdesátiletou éru první ligy promluví do jejího průběhu hned čtrnáct pražských klubů, což představuje několikanásobek proti zbylým městům. A v neposlední řadě je potřeba podotknout, že téměř v každé sezoně některý z pražských týmů opanoval čelní pozice v tabulce. Celkem hlavní město ukořistilo v letech 1925 –

⁵⁷ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 196 – 235, *Český statistický úřad* [online], vlastní zpracování.

2013 pětadesát mistrovských titulů a nespočet stříbrných a bronzových pozic. Tyto úspěchy tak reflektují zisk 2 709 bodů a jasnou dominanci Prahy v České republice.

S velkým odstupem skončila na druhém místě Ostrava. Za vyzdvihnutí stojí, že na 537 bodech participovaly pouze dva kluby, a to ostravský Baník s Vítkovicemi. Zlatá éra těchto klubů spadá především do 80. let minulého století. Dva mistrovské tituly Baníku, doplněné o řadu stříbrných pozic a také titul Vítkovic z roku 1986, výrazně přiblížily Ostravu k této pozici. Poslední velký úspěch spadá do roku 2004, kdy Baník naposledy zvedl nad hlavu pohár pro vítěze ligy. Vítkovický fotbal po roce 1989 začal upadat.

O téměř dvě stě bodů zpět následovalo Brno. Hned pět klubů brněnské fotbalové historie dokázalo vyprodukovat 351 bodů. Největší zásluhu na tom nese Zbrojovka Brno a její titul z roku 1978. Brněnský fotbal atakoval pomyslné stupně vítězů ještě v 90. letech, ale na historický úspěch z roku 1978 již navázat nedokázal. Čtvrté místo patřilo Plzni s 324 body. Západočeská metropole, s několika přestávkami, figuruje v nejvyšší fotbalové lize již od roku 1932. Přesto její největší úspěchy přišly až v posledních letech, ať se jedná o zisk mistrovského titulu nebo postup do nejprestižnější evropské pohárové soutěže. Potřeba je zdůraznit pátá pozice Teplic. Toto tradiční fotbalové město totiž dokázalo nabourat hegemonii našich největších středisek a svůj vysoký standard drží dodnes. Veškeré úspěchy nepatří pouze současnému teplickému klubu. Již za První republiky zasáhl do nejvyšší soutěže FK Teplizer, jehož činnost ukončila německá okupace. Mezi deset nejúspěšnějších měst proniklo se 182 body i další tradiční fotbalové centrum Jablonec nad Nisou. Skončilo jen o jednu pozice hůře než jeho regionální rival Liberec. Deset nejúspěšnějších fotbalových měst doplnily ještě Kladno se Zlínem. Ve druhé desítce pořadí nejvíce vyčnívá devadesát bodů drnovického fotbalu. Drnovice tak prezentuje podobná úspěšnost jako například Příbram, Mladou Boleslav nebo České Budějovice. Vzhledem k velikosti zmíněných středisek zasluhují drnovičtí velký obdiv. Se čtyřiceti body uzavřela druhou desítku nejmenší prvoligová obec Blšany. Na opačné straně pořadí figurovaly města jen s několikaletou nebo pouze jednoroční účastí v první lize. Méně jak deset bodů získaly Jihlava, Nymburk, Rakovník, Kolín, Žatec, Karviná a Ústí nad Labem. Pouze jeden bod, což znamená jednoroční účast a zároveň poslední místo v tabulce, reprezentují Frýdek – Místek, Lázně Bohdaneč a Otrokovice. Zde nejvíce vyčnívá velmi nízká úspěšnost krajských měst Jihlavy a Ústí nad Labem.

Většina z pětaticeti prvoligových měst zažila ve své historii úspěšná i neúspěšná období. Respektive období, ve kterých se účastnila nejvyšší soutěže nebo v ní naopak chyběla. Vzájemné porovnávání nejúspěšnějších měst přineslo řadu zajímavostí. Téměř konstantní úspěšnost po celou prvoligovou éru udržela jen Praha. Hlavním důvodem byla samozřejmě účast zmíněných čtrnácti pražských klubů v prvoligové historii. Ovšem na úrovni hlavního města docházelo v průběhu let ke střídání dominance jednotlivých celků. Prvním ročníkům soutěže kralovaly střídavě Sparta se Slávií, doplněny o Viktorii Žižkov a vršovické Bohemians. V protektorátní době vystoupila do popředí Slavia a na konci 40. let ještě předala na několik sezon vládu opět Spartě (poté přejmenované na Bratrství Sparta a ČKD Sokolovo). Od poloviny 50. let, vlivem komunistického režimu, začal Praze vládnout fotbalový armádní klub, nejznámější pod jménem Dukla Praha. Sparta mu zdárně sekundovala, několikrát ho dokonce i předčila. Ovšem Slavia vstoupila do ústraní. Éra Dukly skončila po roce 1989 a Praze opět vládlo duo pražských „S“. Mnohem úspěšnější ale byla Sparta, jež dovolila „sešíváním“ po roce 1989 pouze tři mistrovské tituly.

U ostatních měst k podobným soubojům napříč kluby nedocházelo. Některá sice čítala více prvoligových celků, ale většinou v rozdílných etapách prvoligové historie. Značně nevyrovnanou můžeme označit úspěšnost Kladna. To vstoupilo do soutěže hned v jejím druhém ročníku, jako jediný mimopražský účastník. Do roku 1947 stihlo získat 106 bodů z celkových 168. Hlavně ve 40. letech obsazovalo horní patra ligové tabulky. Svou prvoligovou tradici kladenský klub držel, s drobnými pauzami, až do konce 60. let. Po roce 1970 měl na kontě již 154 bodů. Pak na dlouhou dobu z nejvyšší soutěže zmizel a návrat uskutečnil až v roce 2006. Později ale následoval sestup do nižších pater fotbalové hierarchie. Podobné případy najdeme i u dalších měst z první desítky pořadí úspěšnosti. Liberec nakouknul do první ligy poprvé v roce 1953. Tehdejší Slavoj ale záhy sestoupil a znovu liberečtí vybojovali postup mezi elitu až v roce 1992. Vyjma dvou bodů, veškerý úspěch zajistilo až období po rozpadu Československa. Téměř totožný vývoj zažil i sousední Jablonec nad Nisou. Dvouroční angažmá v polovině 70. let mu vyneslo pouhých šest z celkových 182 bodů. Na ty navázal až od roku 1995. Olomouc po sedmi sezónách, rozložených do 40. a 50. let, začala naplno sbírat úspěchy až od poloviny 80. let. Teplická účast v nejvyšší soutěži lze rozdělit na několik etap. První spadá již do 30. let. Tehdejší německý FK Teplizer nastřádal lázeňskému městu osmadvacet bodů. Zkraje 50. let již současný teplický klub získat o sedm bodů méně. V letech 1965 – 1979 proběhla druhá neúspěšnější éra teplické kopané se ziskem

sedmdesáti bodů. Od roku 1996 započalo čtvrté prvoligové období a zatím přineslo 173 bodů. Zanedlouho Teplice překročí v rámci fotbalové úspěšnosti hranici tří set bodů.

Naopak Ostrava ustálila od poloviny 40. let svoji prvoligovou účast a kromě sezony 1966/1967 v ní vždy působil alespoň jeden ostravský zástupce. Nejúspěšnější období představovala 80. léta, ověněná tituly Vítkovic i Baníku. Plzeň postrádala nejvyšší fotbalovou soutěž od 50. do 70. let a také v letech osmdesátých. Zlatou érou zažívá plzeňský fotbal až nyní, s více než stoletým odstupem od vzniku prvního fotbalového klubu. Brněnská kopaná sbírala úspěchy v několika etapách. Již ve 30. a 40. letech získalo Brno téměř sto bodů díky úspěchům SK Židenice s podporou Moravské Slavie. Po odmícní prvoligového fotbalu následovalo, na úspěchy skromnější, období přelomu 50. a 60. let. Vrcholy přišly v 70. letech, korunované vítězstvím v lize a po roce 1989, díky umístěním v horních patrech tabulky.

Kartodiagramy na obr. 6 vyobrazují hned několik jádrových oblastí s vysokou koncentrací absolutní fotbalové úspěšnosti. Tou hlavní je bezesporu Praha, která svým objemem pohlcuje téměř celé Střední Čechy a částečně zasahuje i do Ústeckého kraje. Úspěšnost středočeského regionu ještě doplňují další prvoligová města, rozmístěna téměř radiálně kolem Prahy. Druhou významnou oblast představuje Liberec s Jabloncem nad Nisou. Poté už jde o jednotlivá centra s velkou fotbalovou úspěšností, doplněná o další méně významné jednotky. Tyto centra reprezentují Teplice, Plzeň, Ostrava, Olomouc a Brno s částečným vlivem Drnovic.

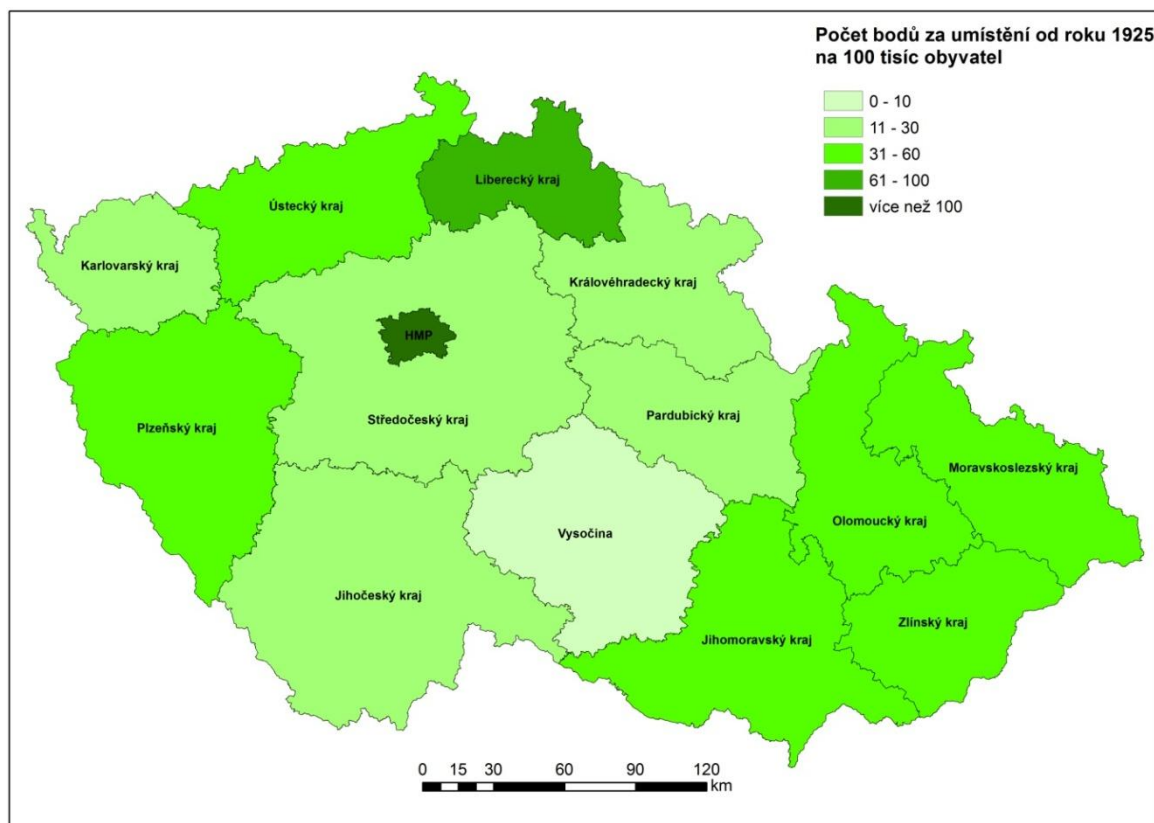
Pořadím poté řádně zamíchá přepočtení bodů úspěšnosti na deset tisíc obyvatel. V tomto poměru nejlépe dopadly Blšany. Jejich 412 bodů odpovídá hlavně nízkému počtu populace. Druhé Drnovice, čítající téměř dva a půl tisíce obyvatel, získaly 380 bodů. Poté už následoval výraznější propad. Třetí skončily Teplice a devětapadesát bodů ve srovnání s přibližně padesátitisícovou populací hovoří o velice dobré relativní úspěšnosti. Podobně to lze říci i o dalších městech v pořadí, Jablonci nad Nisou a Uherském Hradišti.

V absolutních datech dominantní Praha získala v rámci relativní úspěšnosti pouze dvaadvacet bodů a uzavřela první desítku. Na více než 1 200 000 obyvatel nestačil ani tak velký zisk absolutních bodů. Z dalších velkých měst skončila Plzeň s devatenácti body na dvanáctém místě a o další dvě příčky pod ní Ostrava. Nejhuře dopadlo Brno, které s devíti body uzavřelo druhou desítku pořadí. Ze sto tisícových měst mezi nejlepšími deset nakoukla jen Olomouc s Libercem. Na pouhý jeden bod dosáhly Benešov, Otrokovice a Karviná. Ještě huře vyšel relativní přepočtení pro dvojici

Ústí nad Labem a Frýdek – Místek. Nízký počet bodů za výsledky v soutěži a vyšší počet obyvatel zapříčinily zisk menší než jeden bod.

Tyto výsledky opět odráží obr. 6. V některých případech byla silně narušena pozice center s vysokou absolutní úspěšností. Nejmarkantnější případ představuje Brno, kde jeho předchozí pozici zcela přebraly Drnovice. Výrazně vystoupilo Uherské Hradiště a podmanilo si sousední Zlín. Zcela upadl ostravský region, protože na oslabení Ostravy neodpovědělo žádné z menších měst regionu. Pozici s menšími ztrátami uhájila Olomouc. Praha upustila od vlivu nad Středními Čechy a rozdělila ho i mezi Kladno, Mladou Boleslav a Příbram. Vysokou koncentraci relativní návštěvnosti vykázal Ústecký kraj. Dominantní Blšany doplnily ještě silné Teplice, které potvrdily pozici z analýzy absolutní úspěšnosti. Stejně to platilo i severočeské konurbaci.

7.3 Úspěšnost v krajích

Obr. 7: Relativní úspěšnost v krajích⁵⁸

⁵⁸ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 196 – 235, Český statistický úřad [online], vlastní zpracování.

Pro šetření úspěšnosti v regionech byla zvolena úroveň krajů. Vyjádření bodů v relativních hodnotách na sto tisíc obyvatel poté lépe vystihlo rozložení úspěšnosti vzhledem k velikosti populace jednotlivých krajů.

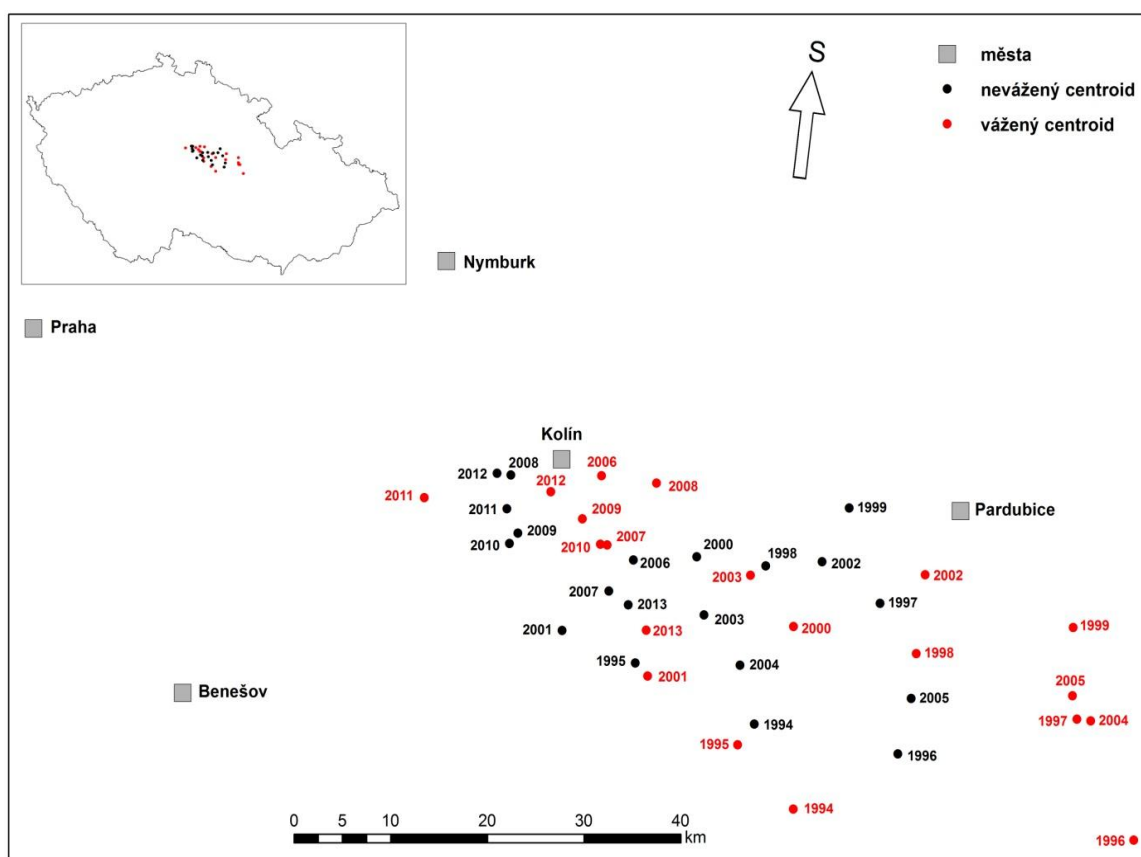
Z této metody nejvíce profitovalo Hlavní město Praha. Počet obyvatel totiž zůstal totožný s údajem v rámci relativní úspěšnosti měst a obcí. 218 bodů tak Prahu, s výrazným náskokem, postavilo do čela úspěšnosti krajů. Druhý skončil Liberecký kraj. Hlavní předpoklady pro zisk šestadevadesáti bodů představovala lokalizace dvou tradičních fotbalových měst, Liberce a Jablonce nad Nisou, a nižší počet obyvatel tohoto kraje. Následoval další bodový rozestup a s šestapadesáti body obsadil třetí příčku Plzeňský kraj. Za ním poté už s menšími odstupy kraje Olomoucký, Moravskoslezský a Ústecký. Zde je zajímavý počet prvoligových měst, podílejících se na generaci bodů v kraji. Zatímco u Plzeňského šlo pouze o krajské město a u Olomouckého doplnění o Prostějov, tak v případě Moravskoslezského a Ústeckého kraje shodně hned pět měst zasáhlo do historie první ligy. Ještě o dvě střediska více čítal Středočeský kraj, ovšem ani jedno z nich nikdy nepatřilo dlouhodobě k fotbalové elitě a výsledných osmadvacet bodů to jen dokládá. Středočeský kraj ještě předstihly, se čtyřiatřiceti body, kraj Zlínský a o další čtyři body úspěšnější kraj Jihomoravský. Zlínskému kraji přinesla zisk dvojice Zlín a Uherské Hradiště, doplněná o Otrokovice. Jihomoravskému dominovalo Brno s podporou Drnovic. Velký absolutní bodový zisk ale srazil dvojnásobný počet obyvatel ve srovnání se Zlínským krajem.

Hranici dvaceti bodů dokázali ještě překonat Královéhradecký s Karlovarským krajem. Ten představuje raritu v tom smyslu, že jeho krajské město, jako jediné, nikdy nehrálo nejvyšší fotbalovou ligu. Úspěšnost Karlovarského kraje v minulosti závisela na chebském fotbalu. V současnosti z tohoto kraje prvoligový fotbal bohužel zcela vymizel. Poslední tři pozice obsadily, s šestnácti body, kraj Jihočeský, následovaný dvanáctibodovým Pardubickým krajem. Pouhé dva body poslaly na úplné dno Vysočinu. Krajské město stačilo, po teprve nedávném postupu mezi elitu, získat pouhých devět bodů za umístění v soutěži. A v konfrontaci s více než půlmilionovou populací bylo vyhodnoceno za nejméně úspěšný kraj České republiky.

7.4 Analýza návštěvnosti

Stejně jako v případě úspěšnosti i tato metoda vychází z analýzy vážených a nevážených centroidů. Jen s tím rozdílem, že vážený centroid zde reflektuje lokalizaci

sezónních těžišť návštěvnosti nejvyšší české fotbalové ligy, hrané na našem území od sezony 1993/1994. Od této sezony jsou totiž dostupné statistiky návštěvnosti. Nevážený centroid reprezentuje, shodně s analýzou úspěšnosti, těžiště souřadnic prvoligových měst. Protože zmíněná metoda zahrnuje celé dvacetileté období nejvyšší české fotbalové ligy, vynechala se pro větší přehlednost konstrukce křivek centroidů. Jednotlivé sezonní rozdíly mezi oběma centroidy či jejich posuny v čase nabízí obr. 8. Dalším metodám, navazujících na autorovu bakalářskou práci Územní diferenciaci návštěvnosti sportovních akcí v České republice v sezoně 2010/2011, věnují pozornost kapitoly níže.

Obr. 8: Lokalizace centroidů v letech 1994 – 2013 ⁵⁹

Pozice nevážených centroidů zevrubně popsala kapitola 7.2. Smysl této části spočívá ve zdůvodnění pozic centroidů návštěvnosti, včetně změn jejich trendu v průběhu dvaceti let. V období 90. let je zřejmé ubírání vážených centroidů

⁵⁹ Divácké statistiky. *Fotbal iDnes.cz* [online]. c 1999-2014 [cit. 2014-10-01]. Dostupné z: http://fotbal.idnes.cz/db_fotbal.asp?st_divaci=1000308

jihovýchodním směrem. Tento vývoj výrazně ovlivnila každoročně vysoce nadprůměrná návštěvnost brněnského stadionu Za Lužánkami, společně s počty fotbalových fanoušků na opavském Městském stadionu.

Zmíněný stadion Za Lužánkami představuje samostatnou kapitolu nejen brněnského fotbalu. Vystavěn byl na počátku 50. let a po pozdějším zhotovení nové tribuny se stal s kapacitou padesát tisíc diváků největším v republice. Mnohokrát byl vyprodán a návštěvy kolem třicet tisíc diváků zde nebyly výjimkou. Mezi ty nejpamátnější patří v sezóně 1979/1980 proti Eintrachtu Frankfurt (52 tisíc diváků), 1977/1978 proti Dukle Praha (oficiálně 41 056, reálně přes 45 tisíc diváků) a v sezóně 1996/1997 proti pražské Slavii (44 120 diváků). Na jaře 1978 zde také místní Zbrojovka převzala svůj, dosud jediný, mistrovský titul. Bohužel po roce 1989 nebylo adekvátně investováno do údržby a rekonstrukce a postupem času přestal stadion vyhovovat prvoligovým podmínkám. Z tohoto důvodu musel brněnský klub v roce 2001 přesídlit do stadionu v Srbské ulici a Lužánecký stadion začal postupně chátrat. Městské i krajské vedení sice směřují k jeho rekonstrukci, ale ta je zatím z důvodu velké finanční zátěže v nedohlednu.⁶⁰

Ve všech ročnících 90. let tak brněnský klub, tehdy známý pod názvem Boby Brno, kraloval diváckým statistikám. Zejména při úspěšné sezoně 1994/1995, kdy Brno obsadilo třetí místo, čítala průměrná domácí návštěvnost přes dvacet tisíc diváků. O dva roky později, při čtvrtém místě Brna, chodilo na domácí zápasy v průměru dokonce 21 659 fanoušků. A i v ostatních sezonách činila návštěvnost deset až patnáct tisíc diváků, přestože Brno neobsazovalo medailové pozice. Po přestěhování na Srbskou ulici údaje o počtech fanoušků výrazně klesly. Ve stejném období zdobila vysoká návštěvnost i Opavu. Od postupu do první ligy v roce 1995 neklesla sezonní návštěvnost slezského klubu pod deset tisíc fanoušků. A to navzdory tomu, že opavští obsazovali spíše spodní patra ligové tabulky. Dokonce při sestupu Opavy v ročníku 1999/2000 čítala průměrná návštěvnost více než 11 tisíc.⁶¹

Po úpadku sezónních návštěv v Opavě a Brně vážené centroidy stále orientovaly svoje pozice východně od nevážených centroidů. V sezóně 2000/2001 nejdříve nejvyšší návštěvnost, díky bronzové pozici, vykazala Sigma Olomouc a poté už roli nejlépe navštěvovaného stadionu převzaly ostravské Bazaly, domácí stadion Baníku Ostrava.

⁶⁰ Historie stadionu za Lužánkami. *FC Zbrojovka Brno* [online]. c 2001 - 2014 [cit. 2014-10-02]. Dostupné z: <http://www.fczbrno.cz/zobraz.asp?t=klub-stadion-historie-stadionu>

⁶¹ Historie. *SFC Opava* [online]. c 2001 - 2014 [cit. 2014-10-02]. Dostupné z: <http://www.sfc.cz/historie.asp>

Tento trend vyvrcholil v sezoně 2003/2004, kdy ostravský klub získal mistrovský titul. Tomuto snažení přihlíželo každý zápas průměrně 15 376 lidí. Postupně začaly v rámci návštěvnosti více promlouvat i kluby z Čech a začalo docházet ke snižování rozdílů mezi oběma centroidy. V sezoně 2007/2008 ostravský Baník znovu dokázal vygenerovat průměrnou návštěvnost přes deset tisíc diváků na zápas, ale desetitisícovou hranici atakovala i pražská Sparta. K tomu přes šest tisíc lidí chodilo na mistrovskou Slavii a stejně na Bohemians 1905. Souřadnice centroidu návštěvnosti se tak více orientovaly k hlavnímu městu. Pouze v roce 2011 nastala situace, že centroid návštěvnosti byl lokalizován západně od těžiště prvoligových měst. Důvodem byl nárůst návštěvnosti v Plzni a naopak nižší počty fanoušků na zápasech na východě území. Dále dvakrát vážený centroid zaujal ve srovnání s neváženým severní lokalizaci. V letech 2006 a 2007 byly návštěvy libereckého Slovanu druhé nejvyšší v lize a posunuly tak centroid návštěvnosti směrem k severu Čech.

Na druhé straně u několika klubů návštěvnost dosahovala výrazně podprůměrných hodnot a na posunech váženého centroidu měla minimální vliv. Méně než dva tisíce diváků chodilo po většinu ročníků na první ligu v Blšanech, ovšem zde se nabízí otázka, jestli to při necelé tisícovce obyvatel této obce nebyl spíše úspěch. Dále v sezoně 1997/1998 nepřekonali dvoutisícovou metu ani v Lázních Bohdaneč. Jen něco málo přes tisíc tři sta diváků vážilo cestu na stadion Dukly Praha v úvodní sezóně nejvyšší české ligy. Podprůměrné návštěvy provázely i dvouleté angažmá střížkovských Bohemians Praha.

Celkový rozsah centroidů návštěvnosti, vyjádřený jejich nejdelší spojnici, činil 80,4 km. V 90. letech přetrvával jihovýchodní trend, způsobený vysokou návštěvností v Brně na stadionu Za Lužánkami. Východní směřování ještě umocňovaly počty fotbalových diváků v Opavě. Tato dominance vyvrcholila v roce 1996, kdy vážený centroid zaznamenal své jihovýchodní maximum a posunul se proti předchozímu ročníku o 42 km. Po úpadku brněnské a opavské návštěvnosti na chvíli polevilo jihovýchodní směřování. Tento trend ovšem naplno ožil v mistrovské sezóně ostravského Baníku roku 2004 a udržel se i v roce následujícím. Poté centroidy návštěvnosti obrátily směr k severozápadu. Mezi lety 2005 a 2006 posun činil 53,2 km. Prim totiž začaly hrát divácké statistiky českých měst v čele s Prahou, Libercem a Plzní. V sezoně 2012/2013 ale znovu ožila návštěvnost v Ostravě a vážený centroid opět zlehka obnovil jihovýchodní orientaci.

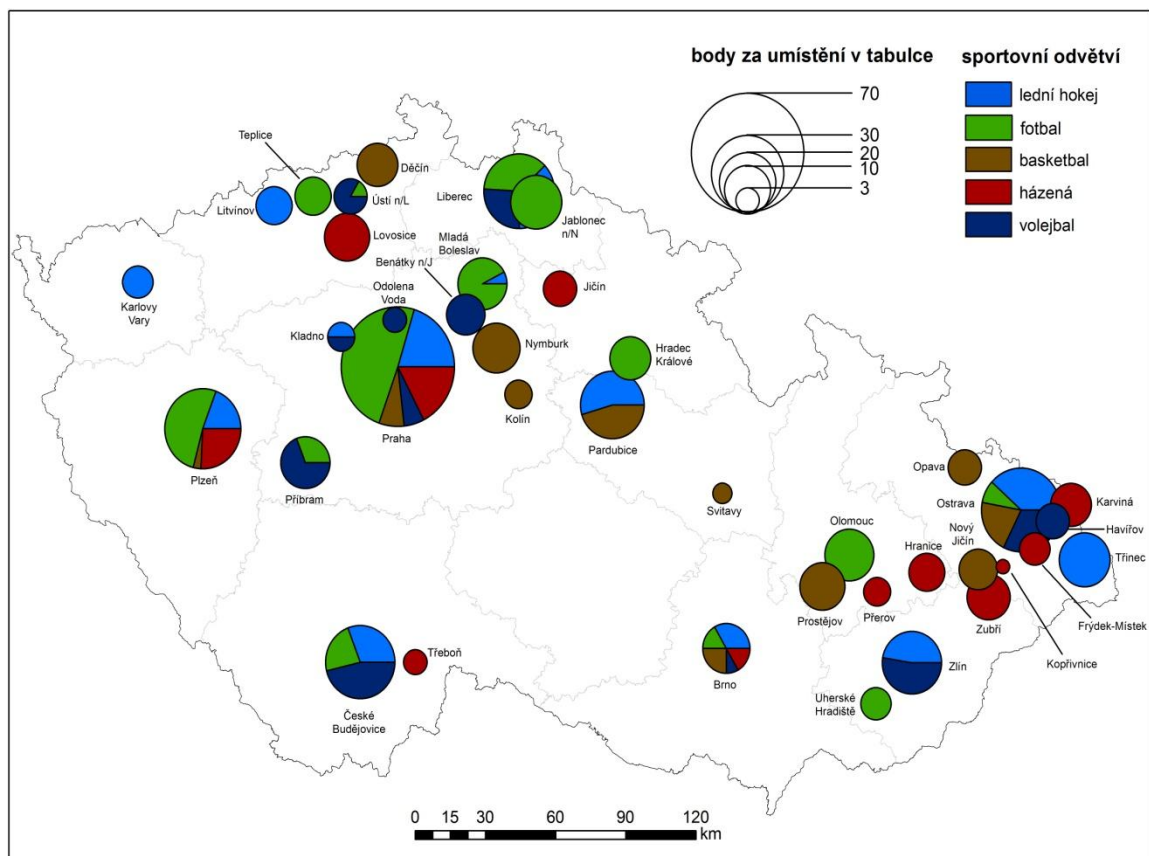
Analýza v mnoha případech ukázala souvislost mezi úspěšností a návštěvností sportovních klubů. Nejvyšší počty diváků byly často zaznamenány se ziskem mistrovského titulu nebo alespoň s umístěním na předních příčkách, zajišťujících účast v evropských pohárech.

7.5 Fotbalová úspěšnost v konkurenci dalších kolektivních sportů

Od této kapitoly analýza navazuje na autorovu bakalářskou práci z roku 2012, která zkoumala územní diferenciaci návštěvnosti kolektivních sportů v České republice v sezoně 2010/2011. Pro následnou komparaci byly vybrány nejvyšší mužské profesionální kolektivní sporty (fotbal, lední hokej, basketbal, házená a volejbal). Analýza zaměřila svoje šetření na absolutní hodnoty na úrovni měst a obcí v ročníku 2010/2011.

Podobně jako v kapitole 7.2, vycházelo měření úspěšnosti z umístění týmů v závěrečné tabulce soutěže. Došlo ovšem k rozšíření o zmíněné mužské kolektivní sporty. Nejvyšší možný zisk bodů odpovídal počtu mužstev v soutěži, aby zohlednil konkurenci v rámci jednotlivých sportů.

Pozornost byla věnována celkovému součtu úspěšnosti za všechny kolektivní sporty i jednotlivým odvětvím a jejich postavení v daných střediscích. Některá města zvýhodnila přítomnost více sportovních odvětví a větší počet klubů v rámci jedné soutěže. Zároveň zobrazení jednotlivých kolektivních sportů v přehledovém kartodiagramu dokázalo identifikovat jejich územní rozložení v sezoně 2010/2011. Dále tato metoda přiblížila, jaké má fotbal postavení v konkurenci ostatních sportů v jednotlivých městech. Kde dominuje a kde se naopak dostává pod vliv jiného sportovního odvětví. Případně v jakých střediscích zcela absentuje.

Obr. 9: Úspěšnost mužských kolektivních sportů v sezoně 2010/2011 ⁶²

Pozici nejúspěšnějšího města získala s velkým náskokem Praha. Na devětašedesáti bodech neslo podíl všech pět zkoumaných sportů. Největší vliv ale jednoznačně patřil fotbalu, který zajistil téměř polovinu úspěšnosti města a jehož tři zástupci (Sparta, Slavia a Bohemians 1905) vybojovali v první fotbalové lize čtyřiatřicet bodů. O jeden klub méně reprezentoval hlavní město v ledním hokeji. A přestože ostatní hokejová města měla každá jen jednoho zástupce, nezískala Praha, díky umístění Sparty a Slavie, více bodů než mistrovský Třinec. Na basketbalovém a volejbalovém poli patřila česká metropole spíše k republikovému podprůměru. Tato odvětví tak v digramu úspěšnosti představovaly minimální vliv. Naopak výrazněji promluvila do celkového výsledku pražská házená. Mistrovský titul Dukly Praha totiž znamenal v konkurenci dvanácti účastníků soutěže i stejnoměrný bodový zisk. A s přihlédnutím k účasti pouze jednoho klubu v házenkářské extralize, zaujala házená rovnocenný vliv s ledním hokejem.

⁶² Hokej.cz [online], *Fotbalová asociace České republiky* [online], *Česká basketbalová federace* [online], *Český svaz házené* [online], *Český volejbalový svaz* [online]

Se čtyřiatřiceti body následovala druhá Ostrava. Rozdíl v celkové úspěšnosti byl více než poloviční ve srovnání s Prahou a zároveň totožný s její fotbalovou úspěšností. Právě fotbal ale v Ostravě zaujal nejmenší podíl na úspěšnosti moravskoslezské metropole. Pouhé tři body ostravského Baníku v porovnání s třináctibodovými hokejovými Vítkovicemi jsou toho důkazem. Vyjma fotbalu a hokeje, přičetla Ostrava ještě sedm bodů za basketbal a jedenáct díky svým volejbalovým vicemistrům. Ostravskou úspěšnost tak nejvíce podpořil lední hokej s volejbalem. Na pomyslném třetím stupínku skončila Plzeň. Na Ostravu ztratila tři body, čítala taktéž čtyři sportovní odvětví, ale jejich dílčí úspěšnosti byly diametrálně rozdílné. Plzni, vzhledem k titulu tamní Viktorie, dominoval fotbal. Osm bodů patřilo házené a až za ní následoval lední hokej. Plzeňští basketbalisté svým posledním místem v tabulce celkové úspěšnosti moc nepřidali.

V hodnocení celkové úspěšnosti se za vedoucím triem umístily Liberec s Českými Budějovicemi. Počet kolektivních sportů zde klesl na tři, ve shodném zastoupení fotbalu, ledního hokeje a volejbalu. Liberci dominovaly fotbal s ledním hokejem, když oba připsaly po deseti bodech. V závěsu za nimi pak skončila sedmibodová volejbalová Dukla. V Českých Budějovicích naopak neúspěšnější kolektivní sport reprezentoval volejbal. Zásluha patřila českobudějovickému Jihostroji, který patří dlouhodobě k nejlepším tuzemským klubům a právě v sezoně 2010/2011 získal mistrovský titul. Dva nejpopulárnější sporty v České republice v tomto případě zůstaly v pozadí. První desítku pořadí doplnila města s lokalizací maximálně dvou sportovních odvětví. Dvaadvacet bodů přisoudilo Pardubicím šesté nejlepší umístění. Téměř rovnoměrně si tento zisk rozdělily lední hokej s basketbalem. Ve zmíněných sportech obsazují oba východočeské kluby pravidelně přední příčky v závěrečných tabulkách. Na dvacetibodovou hranici těsně nedosáhl sedmý Zlín. Především hokejové město v sezoně 2010/2011 ovšem předčil volejbal. Třetí příčka místního volejbalového klubu přinesla o bod více než zlínským hokejistům, kteří zakončili extraligovou sezónu na šesté pozici. Jablonec nad Nisou, Třinec a Olomouc zastupoval vždy pouze jeden kolektivní sport. Přesto dokázaly získat poměrně vysoký počet bodů. Po čtrnácti jich shodně čítaly Třinec s Jabloncem nad Nisou. Severočechům k tomu stačilo bronzové umístění v první fotbalové lize, kdežto Třinec musel ke stejnému počet bodů získat titul hokejového mistra republiky. Rozhodla zde větší konkurence v nejvyšší fotbalové soutěži. Za Jabloncem nad Nisou skončili v ligové tabulce fotbalisté Olomouce a připsali tak třináct bodů i do celkové úspěšnosti města.

Největší překvapení v rámci analýzy úspěšnosti měst v sezoně 2010/2011 přinesl výsledek Brna. Přestože mělo zastoupení všech pěti sledovaných kolektivních sportů, dokázalo v součtu získat pouze dvanáct bodů, což znamenalo umístění na třinácté pozici. Žádný ze sportů v moravské metropoli nezaznamenal více než čtyřbodovou úspěšnost. Nejvíce tomu bylo u hokejové Komety, zásluhou jedenáctého místa v hokejové extralize. Tři body zaznamenal basketbal a pouhé dva sestupující fotbalová Zbrojovka. Jediný bod pak přidali do celkové mozaiky brněnští volejbalisté. Brno tímto počinem zcela nabouralo trend, kdy největší města České republiky zároveň patřila i do popředí, co do sportovní úspěšnosti. Zarážející je především fakt, že i přes zastoupení všech zkoumaných odvětví, nedokázalo Brno prorazit alespoň do první desítky pořadí. Především srovnání s Prahou a Ostravou je velmi nepříznivé. Samozřejmě lze namítnout, že jednorocní vzorek plně neodráží dlouhodobý vývoj. Ale v posledním období brněnské kluby (na úrovni mužských profesionálních kolektivních sportů) většinou nedosahují na přední příčky svých soutěží. Vyjma finálové účasti hokejové Komety Brno v letech 2012 a 2014. Dále ve srovnání s dalšími městy ve druhé desítce pořadí zjistíme, že téměř všechny reprezentuje už jen jedno sportovní odvětví. Pouze Mladá Boleslav vedle fotbalu, přičetla ještě jeden bod za poslední místo tamního bruslařského klubu v hokejové extralize. A ještě celková úspěšnost Příbrami rozdělila součet mezi volejbal a fotbal. Poté už následovala města s jediným dominujícím kolektivním sportem. Stejně bodů jako Brno získalo nejúspěšnější basketbalové město Nymburk. O bod méně pak házenkářský vicemistr Lovosice a basketbalový vicemistr z Prostějova.

Poměrně nízkou sportovní úspěšnost zaznamenala i některá další krajská města. Pouze devět bodů poslalo Hradec Králové na osmnáctou pozici v celkovém pořadí. Zde příslušnost v nejvyšší soutěži držel pouze fotbalový klub. Navíc několikrát sestoupil do druhé ligy a krajské město mnohdy absentovalo s lokalizací nějaké mužské nejvyšší soutěže. Až od sezony 2013/2014 sem přesídlila hokejová extraliga z Českých Budějovic. Ovšem k řádnému postupu, vybojovaného sportovními výsledky v nižší soutěži, měl tento přesun hodně daleko. Například o bod více než Hradec Králové dokázalo získat Zubří, které má přibližně osmnáctkrát méně obyvatel.⁶³ Až do třetí desítky pořadí úspěšnosti spadlo Ústí nad Labem. Nepomohlo mu k tomu ani dvojnásobné zastoupení sportovního odvětví ve srovnání s Hradcem Králové. Téměř

⁶³ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2014. *Český statistický úřad* [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2014-08-26]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2014ediciplan.nsf/publ/130072-14-r_2014

všechny body zajistil ústecký volejbal. Místní fotbalisté obsadili poslední místo v první fotbalové lize a zajistili pouze jediný bod. Ústí nad Labem je tak dalším velkým městem s absencí větších sportovních úspěchů na poli mužských kolektivních soutěží. Vůbec nejhůře z krajských měst dopadly Karlovy Vary. Toto výhradně hokejové centrum nenavázalo na finálové účasti z let 2008 a 2009 a zisk pěti bodů znamenal jednatřicátou pozici v celkovém pořadí úspěšnosti. Ze všech větších měst dopadlo nejhůře Kladno. Lokalizace hokejové a volejbalové soutěže stačila pouze ke čtyřem bodům a k pětatřicátému místu. Za ním skončily ještě házenkářská Třeboň a volejbalová Odolena Voda, shodně se třemi body. O jeden bod méně získaly Svitavy za předposlední pozici v národní basketbalové lize a úplně na konci hodnocení skončila jednobodová Kopřivnice, účastník házenkářské extraligy.

Výzkum úspěšnosti napříč mužskými kolektivními sporty potvrdil neoddiskutovatelnou dominantní pozici Prahy. Vedle objemu celkové úspěšnosti, hostila na svém území i všechna šetřená odvětví. Alespoň lokalizaci čtyř z pěti sportů vykazala i další největší česká města (Brno, Ostrava, Plzeň). Ovšem dominance jednotlivých odvětví v těchto největších centrech se lišila. Zatímco v Praze a Plzni měl největší vliv fotbal, u Brna výrazné zastoupení jednoho ze sportů chybělo a v Ostravě si vliv stejným dílem rozdělily hokej s volejbalem. S klesající populací měst klesal i počet kolektivních sportů. Z dalších krajských měst čítaly tři odvětví jen Liberec a České Budějovice, zbylá pak maximálně dva kolektivní sporty. Výrazněji se ale lišily výsledky o celkové úspěšnosti. Zatímco Liberec, České Budějovice, Pardubice, Zlín a Olomouc patřily do první desítky nejúspěšnějších středisek, tak Hradec Králové, Ústí nad Labem a Karlovy Vary za svými předpoklady spíše zaostaly. Do této skupiny bezesporu patří i třinácté Brno. K tomu všemu Jihlava v sezoně 2010/2011 nedisponovala žádným ze zkoumaných kolektivních sportů a ve výsledném kartodigramu tak ani nemohla být zobrazena. Menší města zastupovala vždy už pouze jedno sportovní odvětví. V několika případech ale dokázala výrazně promluvit do celkového pořadí úspěšnosti. Například Nymburk, Třinec, Lovosice nebo Zubří. Podle výše popsaného zastoupení jednotlivých odvětví ve městech je můžeme jednoduše kategorizovat:

Střediska I. kategorie (se zastoupením alespoň 4 klubů v nejvyšších soutěžích):

Praha, Brno, Ostrava, Plzeň

Střediska II. kategorie (se zastoupením 2-3 klubů v nejvyšších soutěžích):

Liberec, České Budějovice, Pardubice, Zlín, Mladá Boleslav, Ústí nad Labem, Kladno, Příbram

Střediska III. kategorie (se zastoupením pouze 1 klubu v nejvyšší soutěži):

Děčín, Teplice, Litvínov, Lovosice, Karlovy Vary, Třeboň, Kolín, Nymburk, Benátky nad Jizerou, Odolena Voda, Jičín, Svitavy, Olomouc, Prostějov, Přerov, Hranice, Nový Jičín, Zubří, Uherské Hradiště, Kopřivnice, Frýdek-Místek, Třinec, Havířov, Karviná Opava

Střediska IV. kategorie (bez zastoupení klubu v nejvyšší soutěži):

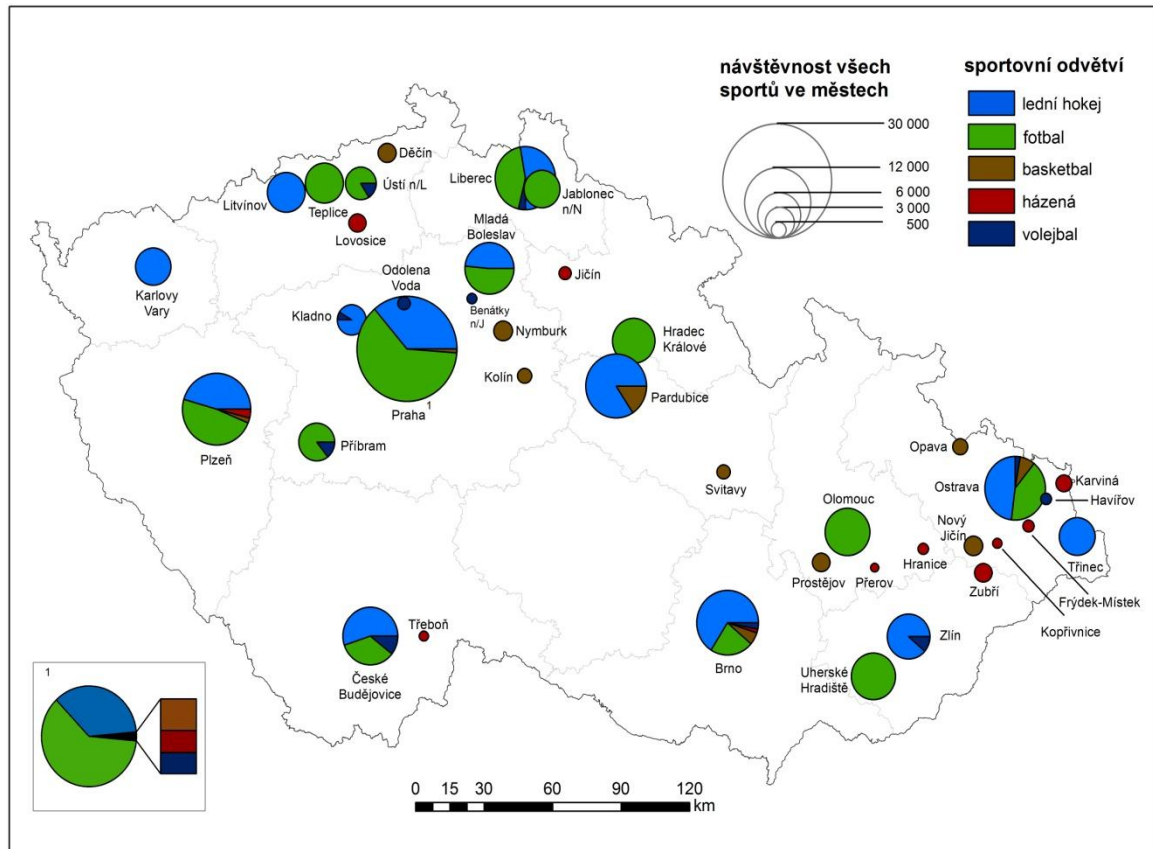
Ostatní obce ČR

Při pohledu na obr. 9 je zřejmé i územní rozložení měst s lokalizací nejvyšší mužské kolektivní soutěže a jejich seskupení do několika regionů. Ten první představuje oblast severozápadních Čech. Tvoří ho Litvínov, Teplice, Ústí nad Labem, Děčín a Lovosice. Na severu Čech vznikla silná dvojice měst Liberec - Jablonec nad Nisou. V menší míře i na východě Čech v podobě Pardubic a Hradce Králové. Výrazná koncentrace prvoligových měst se soustředí do oblasti hlavního města a jejího okolí. Ještě výraznější seskupení můžeme pozorovat v ostravském regionu, ze kterého pak pokračuje pás středisek po ose Zubří, Nový Jičín, Hranice, Přerov, Olomouc a Prostějov. Více odříznut už zůstal Zlín s Uherským Hradištěm. Samostatné celky vytvořily: Brno, České Budějovice s podprůměrnou Třeboní, Plzeň s blízkou Příbramí a Karlovy Vary. Popsané rozložení do jisté míry kopíruje nejvíce urbanizované oblasti České republiky. Pouze vliv brněnské metropole zůstal, kvůli nižší sportovní úspěšnosti, omezen. Svitavy se vzhledem k získané úspěšnosti ani nedají považovat za samostatnou jednotku a spíše představují ojedinělou lokalizaci sportovního odvětví, v jinak rozlehlém pásu, s absencí profesionálního kolektivního sportu. Ten prakticky probíhá od jihozápadní hranice České republiky, přes severní část Jihočeského kraje, celý kraj Vysočina a přes Svitavy až do Jesenicka. Další oblasti bez jakéhokoliv zkoumaného sportu najdeme v jihozápadní části Ústeckého kraje, na Břeclavsku, Znojemsku a na severovýchodě Čech.

Co se týče územního rozložení jednotlivých sportovních odvětví, tak lední hokej s fotbalem zaujímají téměř rovnoměrné rozložení, s inklinací k větším městům. I volejbal je zastoupen ve většině regionů, ale jeho výskyt není doménou pouze větších měst (viz Odolena Voda a Benátky nad Jizerou). Podobně lze mluvit i v případě basketbalu. Mimo největší centra je lokalizován v tradičních menších basketbalových

městech jako Nymburk, Kolín, Svitavy, Nový Jičín. Bohužel po sezoně 2010/2011 Nový Jičín z finančních důvodů zmizel z basketbalové mapy. Odlišná už je situace v případě házené. Její hlavní jádro najdeme na severní Moravě a ve Slezsku. V této části republiky se házená těší velké oblibě. V Čechách patří k výhradně házenkářským městům Lovosice. Házená je také zastoupena samozřejmě například v Praze či Plzni.

7.6 Srovnání úspěšnosti a návštěvnosti kolektivních sportů

Obr. 10: Návštěvnost mužských kolektivních sportů v sezoně 2010/2011 ⁶⁴

Analýza reálné návštěvnosti mužských kolektivních sportů vychází z autorovy bakalářské práce z roku 2012. Její hlavní aspekty a územní rozmístění charakterizuje obr. 10. Podle předpokladů navštěvovalo nejvíce lidí sportovní utkání v největších městech republiky. Za hlavní faktory můžeme považovat vysoký počet obyvatel a lokalizaci většiny zkoumaných sportů. Suverénně nejvyšší návštěvnost byla v Praze, kde na všechny sledované soutěže přišlo za sezónu v průměru 28 566 diváků. Dominantní postavení zaujímal fotbal a s mírným odstupem hokej. Oba sporty

⁶⁴ TOMÁŠEK, Jiří. *Územní diferenciacie návštěvnosti sportovních akcí v České republice*. Olomouc, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

představovaly více než sedmadvadesát procent divácké obce hlavního města a zbylé kolektivní sporty tak tvořily zanedbatelné počty. S odstupem více než osmnácti tisíc fanoušků následovala Plzeň. Téměř vyrovnané zastoupení zde měla sledovanost hokeje a fotbalu. Své příznivce si v Plzni našla i házená. Nejméně pozornosti patřilo basketbalu. Brno se mohlo pyšnit třetím nejvyšším počtem sportovních příznivců. V průměru 7 165 lidí dokázal dostat do ochozů haly Rondo lední hokej. S výraznějším odstupem přitahovala obyvatele Brna a nejbližšího okolí fotbalová podívaná a důstojné zastoupení měli i fandové basketbalu. Necelé tři stovky diváků pak upínali pozornost k volejbalu. V Ostravě téměř vyrovnané počty příznivců navštěvovaly fotbal a hokej. S výrazněji menší podporou se ve své hale setkávali ostravští basketbalisté. Pardubice charakterizovala druhá nejvyšší hokejová návštěvnost a příznivců mužského basketbalu zde chodilo nejvíce v celé republice. Sportovní zábavu v Liberci zase obstarali výhradně hráči fotbalu a ledního hokeje. V řadě měst měl zastoupení pouze jeden sport, i přesto zde sezónní návštěvy překročily hranici čtyř tisíc diváků. Jednalo se o fotbal v Teplicích a hokej v Litvínově. V Uherském Hradišti na fotbal přišlo dokonce v průměru téměř šest tisíc lidí. Přesto první dvacítku pořadí podle celkové návštěvnosti lokalizovala na svém území alespoň fotbalovou nebo hokejovou nejvyšší soutěž. Zbýlých osmnáct měst zastupoval pouze basketbal, házená nebo volejbal. Jejich výrazně nižší průměrná sezónní návštěvnost způsobila, že nikdo z nich nepřekročil tisícovou hranici. Právě rovný tisíc diváků sledoval basketbalisty Nymburku. Za ním následovaly další tradiční basketbalová centra: Nový Jičín, Děčín a Prostějov. Nejvyšší házenkářskou návštěvnost (875 diváků) zaznamenalo valašské městečko Zubří, následované Lovosicemi a Karvinou. Nejnižší sledovanost, nedosahující ani dvou set diváků, měli přerovští házenkáři. O několik desítek fanoušků byla situace lepší v Třeboni a Kopřivnici.

Z pohledu na přehledovou mapu návštěvnosti kolektivních sportů ve městech vyplývá hned několik zřetelných faktů. Nejvyšší návštěvnost výrazně souvisí s velikostí města, respektive jeho počtu obyvatel. V největších městech (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň) je také lokalizováno nejvíce kolektivních sportů. U menších měst se výrazně snižuje celková průměrná návštěvnost a soustředí se v nich jedno nebo dvě sportovní odvětví. Sportovní diváctví ve městě výrazně ovlivňuje i přítomnost hokejové či fotbalové profesionální soutěže. Tyto dva sporty mají v České republice dlouhodobě

obrovskou popularitu a ta je, hlavně v případě hokejové extraligy a první fotbalové ligy, samozřejmě spojená s největší diváckou sledovaností.⁶⁵

Vzájemné porovnání kartodiagramů návštěvnosti a úspěšnosti mužských kolektivních sportů v sezoně 2010/2011 přineslo řadu aspektů a diferencí, ať už na úrovni jednotlivých odvětví či v celkovém hodnocení.

Analýzu návštěvnosti, mimo jiné, charakterizovala dominance fotbalového a hokejového diváctví na úkor ostatních odvětví. Tento fakt vychází z dlouhodobé oblíbenosti těchto dvou sportů a z kapacity fotbalových a hokejových stadionů. Na druhé straně vyhodnocení sportovní úspěšnosti dokázalo kluby, potažmo města, napříč všemi pěti kolektivními sporty téměř zrovnoprávnit. Jediným pevným ukazatelem byla konkurence v rámci dané soutěže, vyjádřená počtem účastníků. U většiny měst, se zastoupením alespoň dvou odvětví, tak byly pozorovány výrazné rozdíly v proporčním zastoupení mezi návštěvností a úspěšností.

V hlavním městě celková návštěvnost patřila téměř jen hokeji s fotbalem a součet ostatních sportů netvořil ani tři procenta. V případě úspěšnosti sice stále dominoval fotbal se skoro polovičním zastoupením, ale poté došlo k markantním rozdílům. Téměř shodný čtvrtinový podíl získaly házená s ledním hokejem. Házená tak zaznamenala výrazný progres, protože v návštěvnosti nezískala ani jedno procento pražského diagramu. Již drobnější nárůst vykazaly i basketbal s volejbalem. V Plzni dokonce házená lední hokej předčila a to v hodnocení návštěvnosti také zaujímala velmi malý podíl. Naopak fotbal s basketbalem zachovaly podobný vliv v rámci obou hodnocení.

U Ostravy je evidentně vidět, jak fotbalová návštěvnost neodpovídala sportovním výsledkům tamního Baníku. Z druhého nejvýznamnějšího segmentu ostravské návštěvnosti se tak stal tím nejmenším co do postavení v závěrečných tabulkách soutěží. Zcela opačné počínání charakterizovalo volejbal. Ten na druhou stranu potvrdit, že výkony ostravských volejbalistů zasluhovaly mnohem větší diváckou kulisu. Slabší volejbalovou návštěvnost a následný progres volejbalových podílů, promítnutou do diagramů úspěšnosti, najdeme v řadě dalších měst. V Kladně vyrovnal volejbal vliv s ledním hokejem a ve Zlíně jej dokonce těsně předčil. Vyrovnáním soupeřem dokázal být i svým hokejovým a fotbalovým protivníkům v Liberci. V Českých Budějovicích nahradil na první pozici lední hokej a skoro polovičním

⁶⁵ TOMÁŠEK, Jiří. *Územní diferenciacie návštěvnosti sportovních akcí v České republice*. Olomouc, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

zastoupením jej, spolu s fotbalem, odsunul do pozadí. Vůbec nejlépe dokázal volejbal, ve srovnání návštěvnosti s úspěšností, prorazit v Příbrami a Ústí nad Labem. Při celkovém počtu diváků v obou městech patřil volejbalu shodně přibližně čtvrtinový podíl oproti fotbalu. V Ústí nad Labem došlo, v případě úspěšnosti, ke zcela obrácené situaci a v Příbrami volejbalisté získali téměř sedmdesátiprocentní podíl.

Zajímavá situace nastala v Brně. Hodnocení návštěvnosti ovládla hokejová Kometa, které s odstupem sekundoval fotbal. Ostatní kolektivní sporty pak hrály v tomto ohledu poměrně nevýznamnou roli. Dvouprocentní podíl házené diagram sotva dokázal znázornit. Na poli sportovní úspěšnosti si jednotlivá odvětví rozdělila segmenty téměř rovnoměrně. Pouze volejbal zůstal lehce pozadu. K tomu všemu Brno ve srovnání obou digramů vykazalo menší velikost diagramu úspěšnosti. Což potvrzuje kontrast mezi vyšší návštěvností brněnských sportů a jejich nižšími sportovními výsledky v sezoně 2010/2011. Podobně dopadlo i Uherské Hradiště, kde fotbalová divácká kulisa výrazně převýšila dvanáctou příčku místního slováckého klubu.

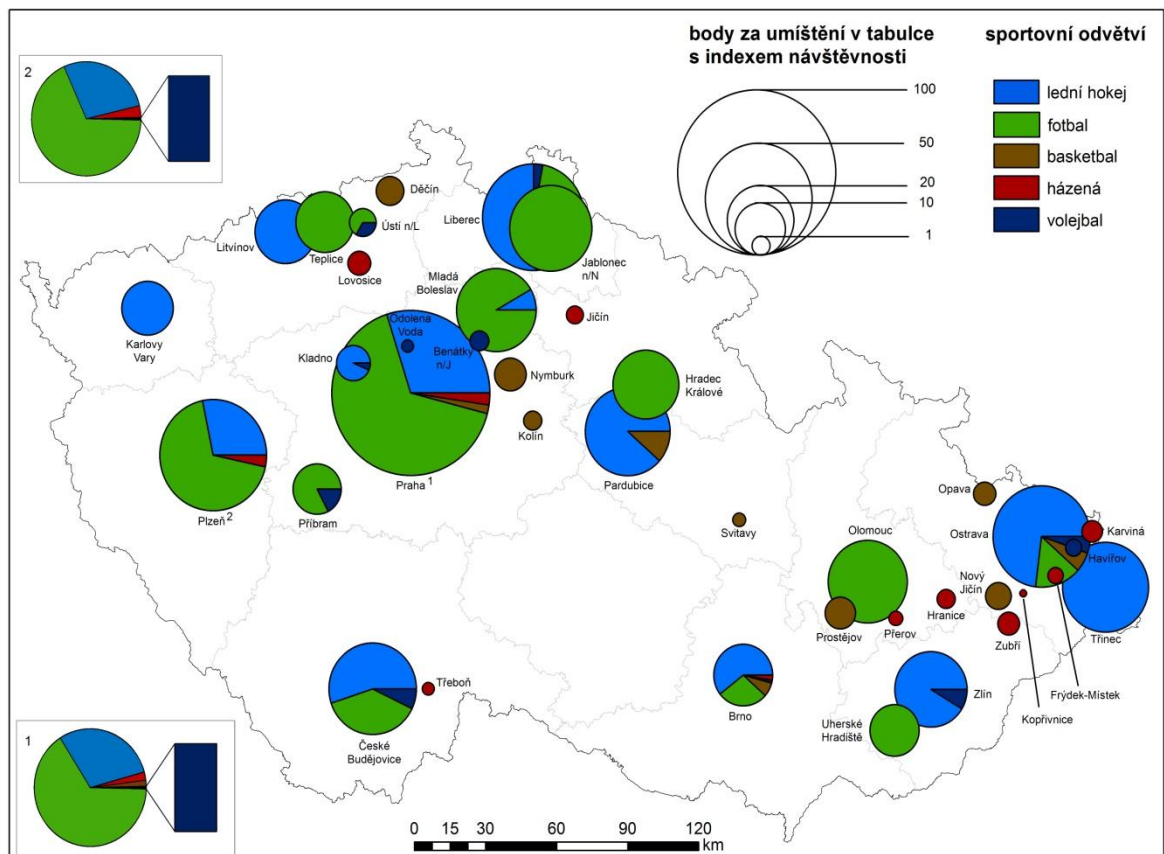
Ze středisek, kde si konkurovaly alespoň dva kolektivní sporty, zbývá představit ještě situaci v Pardubicích a Mladé Boleslavi. Na východě Čech dokázal částečně, ve srovnání s návštěvností, vylepšit svoji pozici basketbal. Přesto Pardubice dostaly pověsti hokejového města a tento sport ovládl obě hodnocená kritéria. Odlišný trend charakterizoval Mladou Boleslav. Divácká obec se zde rozdělila přibližně rovnoměrně mezi fotbal a lední hokej. Diametrálně rozdílné postavení klubů v závěrečných tabulkách ale přirrhlo fotbalu více než devadesátiprocentní podíl na celkové úspěšnosti.

Následovalo ještě dalších sedmadvacet měst s lokalizací pouze jednoho kolektivního sportu. Tady už nemohlo probíhat posuzování proporcionálních zastoupení a změn jednotlivých sportů. Pozornost patřila rozdílu velikosti mezi diagramy úspěšnosti a návštěvnosti. Ve většině případů hodnocení úspěšnosti souviselo se zvýšením objemu těchto diagramů. Střediska s jedním kolektivním sportem reprezentoval z velké části basketbal, házená nebo volejbal. A v těchto sportech často obsadila horní patra závěrečných tabulek. V případě basketbalu takto „vyrostly“ Děčín, Nymburk, Opava, Nový Jičín a Prostějov. Z házenkářských měst Karviná, Zubří, Frýdek – Místek, Lovosice, Třeboň, Přerov, Hranice a Jičín. A z těch volejbalových pak Benátky nad Jizerou, Havířov a částečně i Odolena Voda. Nepoměr návštěvnosti k úspěšnosti už ale tolik neplatil u hokeje a fotbalu. Nárůst tak zaznamenal pouze Třinec s Jabloncem nad Nisou, naopak pokles již zmíněné Uherské Hradiště. Pro většinu pouze

hokejových nebo fotbalových měst byla typická spíše rovnost obou diagramů, například pro Karlovy Vary, Litvínov, Olomouc nebo Hradec Králové. Tento trend platil i u některých větších měst s více kolektivními sporty. Podepsal se na tom výrazný vliv fotbalu nebo hokeje. Vidíme to například u Plzně, Pardubic, Mladé Boleslavi, Liberce nebo Prahy. Zvětšení diagramu úspěšnosti v Českých Budějovicích, Ostravě a Zlíně zapříčinil výrazný vliv volejbalu.

7.7 Úspěšnost, vážená návštěvností

Co se týká metod srovnávání úspěšnosti a návštěvnosti jednotlivých kolektivních sportů, tak práce přináší i méně konvenční postup, než pouhé srovnávání dvou předešlých kartodiagramů. Obr. 11 interpretuje oba zkoumané aspekty a vychází z metodiky popsané v kapitole 4.3.

Obr. 11: Úspěšnost, vážená návštěvností kolektivních sportů ⁶⁶

Indexy návštěvnosti jednotlivých odvětví vycházejí z dat, které objektivně reflektují počty diváků šetřených kolektivních sportů. Mnohonásobně větší oblíbenost

⁶⁶ Hokej.cz [online], *Fotbalová asociace České republiky* [online], *Česká basketbalová federace* [online], *Český svaz házené* [online], *Český volejbalový svaz* [online]

fotbalu a ledního hokeje tak způsobila jejich nadhodnocení proti basketbalu, házené a volejbalu. Kartodiagram úspěšnosti s indexy návštěvnosti kolektivních sportů tak více inklinuje k mapovému výstupu, zobrazujícímu reálnou návštěvnost v sezoně 2010/2011. S tím rozdílem, že centra s lokalizací fotbalu a ledního hokeje ještě více vyzdvihuje a naopak, ta s jejich absencí, degraduje.

Pořadí jednotlivých měst opanovala opět Praha. Její celková hodnota překročila hranici sta bodů. Výrazný podíl zaujímal fotbal, lednímu hokeji patřilo přibližně čtvrtinové zastoupení. Situace v hlavním městě demonstruje, že na výsledek této metody mají vliv míra návštěvnosti i úspěšnosti daného sportu. Lední hokej sice disponoval největším indexem návštěvnosti (2,23), ovšem výrazně vyšší úspěšnost pražského fotbalu tento aspekt dokázala neutralizovat a fotbal si Prahu, s více než pětadesátiprocentním podílem, podmanil. Ostatní kolektivní sporty hrály nevýznamnou roli ve skladbě pražského diagramu. Házenkářům nepomohlo ani první místo v soutěži a zisk dvanácti bodů v kolonce úspěšnosti. Index házenkářské návštěvnosti činil pouhé dvě desetiny a minimalizoval tak body za čelní pozici v lize.

Podobné reálie vystihují i Plzeň. Mistrovský titul místních fotbalistů v kombinaci s vyšší návštěvností zajistily dominanci tohoto sportu ve městě. Házené opět nepomohlo umístění na předních příčkách soutěže a výrazně ji předčil lední hokej. Výsledný podíl basketbalistů nedosahoval ani jednoho procenta. Naopak Ostravu zcela ovládl lední hokej. Stříbrná příčka vítkovického hokejového klubu v kombinaci s nejvyšším indexem návštěvnosti představovaly zisk téměř tři čtvrtin bodů ze všech ostravských kolektivních sportů. Fotbal zde doplatil na špatné umístění v nejvyšší soutěži a zejména volejbal pak na nejnižší index návštěvnosti. Lední hokej dominoval i v řadě dalších velkých měst. Ve Zlíně jeho vliv překročil dokonce hranici devadesáti procent. Ač úspěšnost hokejistů a volejbalistů byla téměř vyrovnaná, tak indexy jejich návštěvností prezentovala nejvyšší a naopak nejnižší hodnota. Brno ovládl lední hokej z důvodu početné divácké kulisy v hale Rondo a zároveň i díky bodům za umístění v závěrečné tabulce. Celkový počet bodů jihomoravské metropole ale znamenal až čtrnáctou pozici v hodnocení měst a odrážel tak podprůměrné výsledky brněnských sportovních klubů. Dále v Českých Budějovicích došlo k degradaci vysoké volejbalové úspěšnosti a po součinu s indexy návštěvnosti zastal výhradní postavení právě lední hokej. V Pardubicích pak vliv tohoto sportu potvrdilo jak umístění v extraligové tabulce, tak nejvyšší návštěvnost v lize. Těsné hokejové vítězství v Liberci bylo přímo úměrné vyššímu indexu hokejové návštěvnosti, protože fotbal i ledního hokej vykazaly

za sezonu 2010/2011 stejné množství bodů v rámci svých soutěží. Druhou polovinu libereckého digramu pomohl fotbalistům doplnit ještě volejbal.

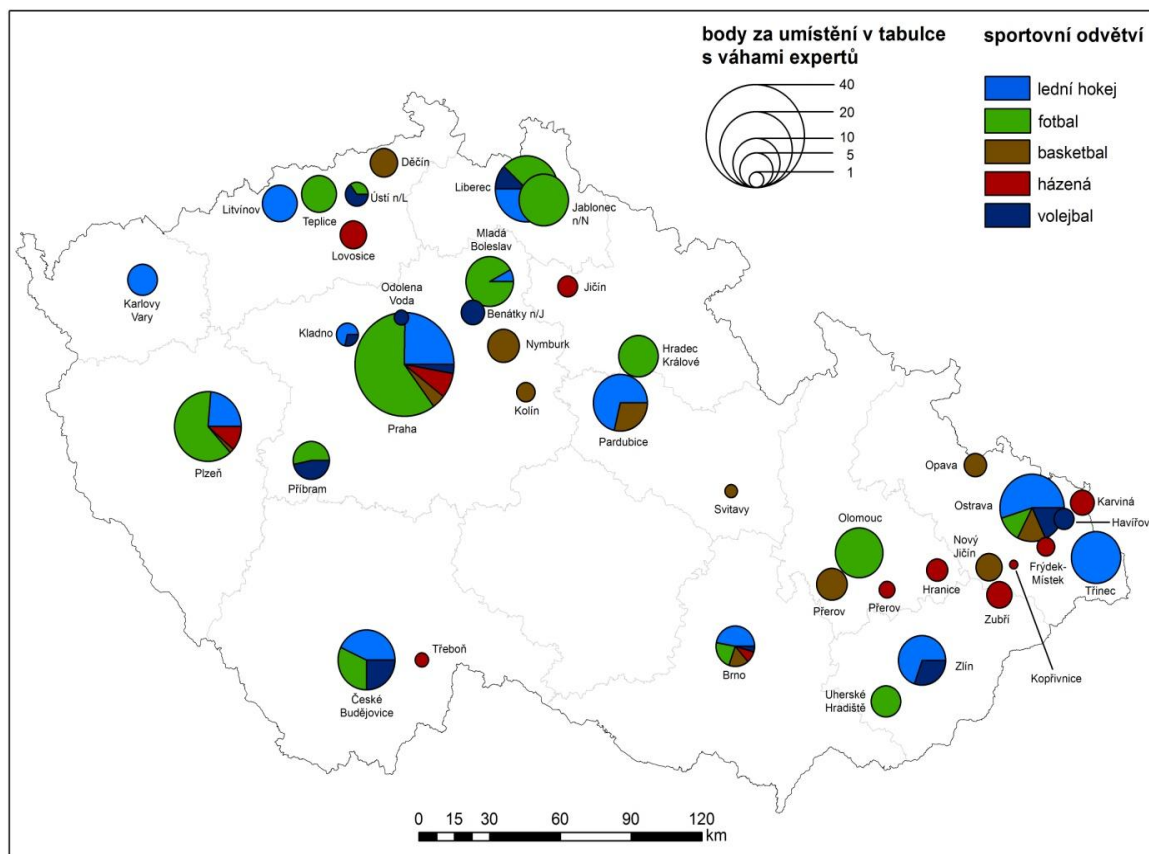
Jediným střediskem, kde segment fotbalu překročil v počtu bodů hranici devadesáti procent, byla Mladá Boleslav. Výrazně k tomu nahrála poslední příčka místních hokejistů a umístění fotbalového klubu v první polovině tabulky. Ústí nad Labem zase dokládá vliv indexu návštěvnosti na celkový podíl ve městě. Pouhý jeden bod za poslední pozici FK Ústí nad Labem dokázal předčít mnohem úspěšnější ústecké volejbalisty.

Na úrovni středisek s lokalizací pouze jednoho mužského kolektivního sportu nastala situace nastíněná v úvodu kapitoly. Výhradně hokejová a fotbalová města byla výrazně nadhodnocena proti městům, hrajícím jen basketbalovou, házenkářskou nebo volejbalovou soutěž. Tento jev můžeme pozorovat například u Třince. Ten vyhrál hokejovou extraligu a připsal si čtrnáct bodů za úspěšnost, které po vynásobení indexem o hodnotě 2,23 množství bodů více než zdvojnásobily. Stejně tak u Jablonce nad Nisou, který obsadil třetí příčku v první fotbalové lize a svůj bodový zisk násobil koeficientem 2,03. Výpočet určil basketbalu o několik desetin vyšší index ve srovnání s házenou a volejbalem. Proto nejlepší basketbalová města (Nymburk, Prostějov, Děčín) pocítila následný přepočít o něco mírněji než házenkářská a volejbalová centra. Extrémní případy představovaly Přerov, Svitavy, Odolena Voda, Třeboň a Kopřivnice. Po součinu úspěšnosti s indexy návštěvnosti totiž získali méně než jeden bod.

7.8 Úspěšnost, vážená hodnocením expertů

Poslední metoda celé analytické části věnuje pozornost výsledkům autorova dotazníkového šetření z roku 2012. Nahlíží na jednotlivé kolektivní sporty z pohledu důležitosti v rámci subjektivního hodnocení sportovních expertů, kteří se zúčastnili anketního výzkumu. A podobně jako předchozí metoda, i tato zkouší nahlédnout na sportovní úspěšnost měst z jiného úhlu pohledu.

Váhy, přidělené sportovními experty, připisují stejnou důležitost fotbalu s ledním hokejem a váhy zbylých kolektivním sportů v tomto případě zaostávají pouze v řádu desetin. Nikoliv o více než dvě jednotky jako v předchozím případě. Došlo tak k částečnému nadhodnocení těchto „méně populárních“ odvětví, ve srovnání s indexy návštěvnosti. Výsledky nabízí obr. 12.

Obr. 12: Úspěšnost, vážená hodnocením expertů⁶⁷

Úspěšnost, vztažená k hodnocení sportovních expertů se pohybuje na jakémsi pomezí mapového výstupu reálné úspěšnosti kolektivních sportů a těch s tematikou návštěvnosti. Díky menším rozdílům mezi váhami dvou nejoblíbenějších sportů, v podobě fotbalu s ledním hokejem, a dalšími odvětvími, částečně zachovává ráz původní reálné úspěšnosti.

Pořadí ovládlo opět hlavní město, se ziskem 43,4 bodů. S více než dvacetibodovým odstupem pak následovaly Ostrava, Plzeň a Liberec. Žebříček měst nedoznal výrazných přesunů oproti předchozím metodám. Pozornost je potřeba upřít spíše na změny v rámci digramů jednotlivých středisek.

V případě Prahy a Plzně došlo k totožné situaci. Dominance fotbalové úspěšnosti ještě mírně navýšila vliv na úkor házené. Naopak volejbal a basketbal míru svého podíl téměř nezměnily. Expertní odhady tak měly tendenci degradovat méně populární odvětví pouze v případě jejich vysoké úspěšnosti, což zde házená splňovala. Segmenty volejbalu byly stejným způsobem omezeny v Českých Budějovicích, Zlíně,

⁶⁷ Hokej.cz [online], Fotbalová asociace České republiky [online], Česká basketbalová federace [online], Český svaz házené [online], Český volejbalový svaz [online], dotazníkové šetření.

Kladně, Liberce a Příbrami. Basketbal pak pouze částečně v Pardubicích a Ostravě. Zároveň v těchto střediscích, na úkor klubů národní basketbalové ligy, získal větší procentuální podíl lední hokej. Zajímavé souvislosti charakterizovaly Mladou Boleslav. Minimální hokejová úspěšnost zapříčinila totožné proporcionální zastoupení na úrovni úspěšnosti reálné, vážené expertními odhady i indexy návštěvnosti.

Města s výskytem pouze nejvyšší fotbalové nebo hokejové ligy zůstala, ve srovnání s reálnou úspěšností, konstantní. Nejúspěšnější basketbalová, házenkářská a volejbalová centra pak velikostně ztratila zásluhou nižších vah, vypovídajících o důležitosti těchto odvětví. Zároveň Odolena Voda, Třeboň, Svitavy a Kopřivnice kombinací nízké úspěšnosti a hodnot expertních vah nedosáhly na zisk ani jednoho bodu.

8 ZÁVĚR

Práce se primárně zabývala úspěšností měst a regionů České republiky v první fotbalové lize. Aplikované centroidní metody a sumarizace sportovních výsledků jednotlivých středisek do mapových výstupů dokázaly podrobně reflektovat sportovně-geografický vývoj naší nejvyšší fotbalové soutěže.

Lokalizace vážených i nevážených centroidů ze začátku úzce souvisela s územním rozložením prvoligových klubů. Prvotní skladba soutěže, obsahující pouze pražské celky, vázala úspěšnost výhradně do hlavního města. Pozdější rozšíření o Kladno, Teplice, Plzeň a Náchod stále nepomohlo k výraznější změně ve směřování křivky úspěšnosti, potažmo té, odrážející sezónní těžiště geografických souřadnic prvoligových měst. Až rozšíření první ligy na Moravu ve 2. polovině 30. let a také prosazování místních klubů do čelních pozic v závěrečných tabulkách nasměrovalo křivky centroidů jihovýchodním směrem. Po postupném rozšíření první ligy napříč celou republikou začaly sledovanou úspěšnost ovlivňovat spíše politické faktory. Za druhé světové války došlo ke zrušení řady klubů nebo k jejich přesunu do německých soutěží. Zdejší fotbalové dění tak muselo být zúženo do protektorátního území. Vzápětí přišel komunistický převrat a fotbalovou scénu začaly ovlivňovat rozkazy nejvyšších vládních představitelů. S tím souviselo i manipulování s potenciální úspěšností jednotlivých klubů, respektive měst. Sdružení nejlepších hráčů do pražského armádního klubu a oslabení zbylých účastníků soutěže částečně zapříčinilo, v některých sezónách, návrat křivky úspěšnosti směrem k Praze. Týkalo se to především 50. a 60. let. V 70. letech totiž začal zažívat zlaté časy fotbal v Brně a v následující dekádě ještě více promluvila do úspěšnosti v nejvyšší soutěži Ostrava. Tyto události opět vrátily sledovaným křivkám jihovýchodní trend. Ten vyvrcholil v roce 1993, kdy křivka úspěšnosti dosáhla svého nejvzdálenějšího bodu od Prahy. Poté začala, téměř konstantně, směřovat zpět na severozápad. Čelo soutěže pravidelně obsazovaly nejmohutější kluby, Sparta a Slavia Praha, které později doplnila Viktoria Plzeň. Výraznější zlom v severozápadním trendu úspěšnosti nastal pouze v roce 2004, kdy v české lize triumfoval Baník Ostrava.

Přes zmíněný postupný vliv moravských měst na směřování křivek centroidů k jihovýchodu, je potřeba zdůraznit neotřesitelné postavení pražských klubů na čelních pozicích v celé ligové historii. To dokládá i pořadí středisek v počtu získaných bodů za umístění v jednotlivých ročnících. Za zcela dominující Prahou následovala i další tři

největší města České republiky (v pořadí Ostrava, Brno a Plzeň). Z toho lze usuzovat souvislost mezi velikostí a úspěšností daných center. Tato teze ovšem platila jen částečně, protože hned za zmíněným kvartetem následovaly Teplice a do první desítky pořadí se vešel i Jablonec nad Nisou. Naopak na konci pořadí figurovalo Ústí nad Labem. Tento fakt zase odráží například i fotbalovou tradici daného území. Na základě rozložení fotbalové úspěšnosti měst se nejvýznamnější oblasti soustředily do středních Čech s dominující Prahou, mezi pomyslný trojúhelník Olomouc – Brno – Zlín, do aglomerace Liberec – Jablonec nad Nisou, Ostravy, Plzně a Teplic. Po přepočtu bodů na deset tisíc obyvatel výrazně ztratilo vliv Brno a také Ostrava s Plzní. Pouze mírný pokles zaznamenaly Praha, Olomouc a Liberec. Původní pozice udržely Teplice s Jabloncem nad Nisou. Hodnocení relativní úspěšnosti ovládly Blšany, následované Drnovicemi. Oba charakterizoval nízký počet obyvatel a vyšší bodový zisk z přelomu tisíciletí. Na úrovni relativní úspěšnosti krajů nejlépe dopadlo Hlavní město Praha. Jeho počet obyvatel totiž zůstal proti předešlému přepočtu konstantní a velké množství absolutních bodů nebylo rozmělněno, ve srovnání s ostatními kraji, mezi výrazně větší populací jako v případě relativní úspěšnosti měst. Následoval Liberecký kraj s lokalizací dvojice významných fotbalových center. Nejhůře dopadl kraj Vysočina, kde se nejvyšší fotbalová liga vyskytla teprve až v nedávné minulosti.

Data o průměrné sezónní návštěvnosti ukázala úzkou souvislost mezi počty diváků na stadionech a sportovními úspěchy daných klubů. V případě zisku mistrovského titulu některého mimopražského celku, reagovaly centroidy návštěvnosti změnou lokalizace proti převažujícímu trendu. Například v roce 2004 v podobě východního směřování váženého centroidu, v důsledku vítězství Ostravy v lize. Severnější lokalizací při libereckých titulech v letech 2006 a 2012 a stejně tak nejzápadnějším těžištěm sezónní návštěvnosti v roce 2011, spojené s triumfem Plzně. Samostatnou kapitolu pak představují extrémně nadprůměrné návštěvy v 90. letech na brněnském stadionu Za Lužánkami, potažmo na Slezském stadionu v Opavě. V těchto případech předstihlo sportovní úspěšnost spíše fotbalové nadšení a hrdost místních obyvatel.

Závěrečná část práce porovnávala fotbal i s ostatními kolektivními sporty, na základě autorovy bakalářské práce. Jednosezónní vzorek 2010/2011 v rámci úspěšnosti sportovních středisek ukázal, že největší úspěšnost vykazují zpravidla největší česká města, ve kterých je zároveň zastoupeno i více kolektivních sportů. A také v nich dominuje fotbal nebo lední hokej. Výjimku představovalo například Ústí nad Labem

nebo Jihlava. V krajském městě Vysočiny dokonce nebylo, v šetřené sezóně, lokalizováno žádné ze sportovních odvětví. Nižší úspěšnost vykazalo i Brno. Naopak menší města charakterizoval výskyt pouze jednoho kolektivního sportu a v některých případech zároveň i jeho vysoká úspěšnost. Jednalo se o tradiční centra méně populárních sportů - basketbalu, házené a volejbalu. Patřily sem Nymburk, Prostějov, Lovosice, Zubří nebo Benátky nad Jizerou. Další metodické postupy vycházely ze sezónních návštěvností kolektivních sportů a hodnocení sportovních expertů. Oba případy degradovaly úspěšnost méně divácky oblíbených sportů a naopak posilovaly postavení fotbalu s ledním hokejem. Zároveň tím rostla i největší česká města, kde měla tato odvětví největší vliv.

Úspěšnost jednotlivých klubů, v rámci zkoumaných kolektivních sportů, je v čase poměrně dynamický jev, stejně tak jako jejich příslušnost k nejvyšším ligovým soutěžím – vzhledem k možnosti sestupu nejhorších týmu do nižší soutěže výměnou za úspěšné týmy druholigové. Proto se v tomto případě dají vyslovovat přímé závěry po analyzování jedné případové sezony velmi obtížně, protože situace po sezóně následující může být odlišná. Jako ukázkou uvedme Kladno, kde se ve studované sezóně 2010/2011 hrála nejvyšší fotbalová i hokejová soutěž, ale v sezóně 2014/2015 už ani jedna, což vlastně znamená, že by nebylo ani na jedné v práci prezentované mapě. Zde se jednoznačně nabízí možnost hodnocení měst za delší časové období, podobně jako v případě centroidních metod nejvyšší fotbalové ligy, ale zase vyvstává problém s dostupností dat za jednotlivá odvětví, zejména dat o návštěvnosti.

9 SUMMARY

The main object of this work was to analyze the sporting success of cities and regions of the Czech Republic, based on the placement of the highest football league since 1925. In each chapter there were explained the individual quantitative methods, thereafter there was briefly described the development of football itself and clubs throughout the country. A substantial part of the work is devoted to the mentioned sporting success analysis. In conclusion the author followed up on bachelor thesis and outlined new opportunities and starting points for further research.

Centroid methods have shown in the opening seasons of football success context with clubs in locations near the capital. After the expansion of professional football across the whole territory, rather began to influence the direction of the centroid rather political processes. During the Second World War there has been a narrowing of the top competition in the Protectorate framework and a number of clubs were strictly closed by the Nazis. There then followed the communist putsch and the grouping of the best players into was associated armed forces clubs. After the year 1989 success began to be associated primarily with the size of the budgets of individual clubs. Curves centroids success had experienced southeast trend for most of the period. This was significantly impaired only in the early seasons at the turn of the 20th and 30th years and thereafter until the turn of the new millennium. At the city level, in the sum of points for the entire league history, the most successful was Prague. Followed by the remaining largest centers such as Ostrava, Brno and Plzeň. From smaller towns showed a high success rate Teplice and Jablonec. In position of regions dominated capital Prague, followed up by Liberec region.

Data on the average seasonal attendance showed a close correlation between the number of spectators in stadiums and sports achievements of the clubs. In the case of the win a league title to any of the teams outside the capital, centroids of attendance responded by changing the location against the prevailing trend. The final part of thesis compared football with other collective sports, based on the author's bachelor thesis. The seasonal pattern 2010/2011 as part of the success of sports centers showed that the greatest popularity success have usually the largest Czech cities, in which is also represented more team sports., where mainly dominates football and ice hockey. Exception was for example Ústí nad Labem and Jihlava. In the regional capital of Vysočina there was no sign of localizing of many sports activities as during investigated

period. On the contrary, smaller cities characterized the presence of only one collective sport and in some cases at the same time its high success rate.

10 POUŽITÉ ZDROJE

Tištěné zdroje:

ALDSKOGIUS, Hans. Leksand, Leksand, Leksand!: en studie av ishockeyns betydelse för en bygd. Hedemora: Gidlund, 1993. ISBN 91-784-4212-5.

AUGUSTIN, J., P. (2008): Géographie des sports en France. Paris, Vuibert.

BALE, John. Sport, space, and the city. New York: Routledge, 1993. ISBN 04-150-8098-3.

BALE, John. *Sports geography*. 2nd ed. New York: Routledge, 2003. ISBN 04-192-5230-4.

DAM, F. (2000): Refurbishment, redevelopment or relocation? The changing form and location of football stadiums in the Netherlands. *Area*, 32, 2 s. 133-143.

DEJONGHE, T. (2004): Restructuring the Belgian professional football league: A location-allocation solution. *Economics, Management and Optimization in Sports*. Springer Berlin Heidelberg, s. 79-100.

HAMPL, M. (2005): Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext. Univerzita Karlova, 143 s.

HORÁK, Jindřich a Lubomír KRÁL . Sto let českého a slovenského fotbalu : domácí soutěže. 1. vyd. Praha: Libri, 1997, 701 p. ISBN 80-859-8322-2.

JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9.

MASON, C., MONCRIEFF, A. (1993): The effect of relocation on the externality fields of football stadia: the case of St Johnstone FC. *The Scottish Geographical Magazine*, 109(2), s. 96-105.

NIEDZE, W., E. (1986): Geografija sporta, przedmiot i zadaczi isledowania. Izwestija, Sierija Geografikejskaja, 4, s. 73-79

PETRŮ, Karel. Dějiny československé kopané. Praha: Národní nakladatelství A.Pokorný Praha, 1946, 848 s.

SLEPIČKA, Pavel. Divácká reflexe sportu. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 181 s. ISBN 978-802-4618-388.

SLEPIČKOVÁ, I., SLEPIČKA, P. (2012): Kde hledat počátky moderního sportu. Geografické rozhledy, 21, 4, s. 2–5. ISSN 1210-3004

TOMÁŠEK, Jiří. *Územní diference návštěvnosti sportovních akcí v České republice*. Olomouc, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

TOMEŠ, J. (2012): Sport a geografie I. Geografické rozhledy, 21, 4, s. 6–9. ISSN 1210-3004

WAYLEN, P.R., SNOOK, A.M. (1990). Patterns of regional success in the football league, 1921 to 1987. *Area*, 22(4), 353-36

Elektronické zdroje:

Mattoni NBL. *Česká basketbalová federace* [online]. c 2009-2010 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: http://www.cbf.cz/souteze/rozpis-utkani/rozpis_1037.html

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2014. *Český statistický úřad* [online]. 30. 4. 2014 [cit. 2014-08-26]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/publ/130072-14-r_2014

Soutěže mužů Archiv 2010/2011. *Český svaz házené* [online]. c 2009 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://muzi.2010.archiv.chf.cz/index.aspx>

Archiv EX-M. *Český volejbalový svaz* [online]. c 2005-2012 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://www.cvf.cz/souteze.php?action=skupina&id=2791>

Historie stadionu za Lužánkami. *FC Zbrojovka Brno* [online]. c 2001 - 2014 [cit. 2014-10-02]. Dostupné z: <http://www.fczbrno.cz/zobraz.asp?t=klub-stadion-historie-stadionu>

Divácké statistiky. *Fotbal iDnes.cz* [online]. c 1999-2014 [cit. 2014-10-01]. Dostupné z: http://fotbal.idnes.cz/db_fotbal.asp?st_divaci=1000308

Je to fantazie, těší Josefa Masopusta návrat trofejí Dukly na Julisku. *IDnes.cz* [online]. 12. 9. 2013 [cit. 2014-09-08]. Dostupné z: http://fotbal.idnes.cz/josef-masopust-o-navratu-poharu-na-duklu-fp0-/fotbal.aspx?c=A130912_135053_fotbal_tp

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. *Institut pro veřejnou správu Praha* [online]. c 2012 [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://www.institutpraha.cz/obj/obsah_fck/file/zakon_o_hlavnim_meste_Praze.pdf

Historie klubu. *FK Dukla Praha* [online]. c 2014 [cit. 2014-09-08]. Dostupné z: <http://www.fkdukla.cz/zobraz.asp?t=historie-klubu>

Historie Gambrinus ligy. *Gambrinus liga* [online]. c 2013 [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.historiegambrinusligy.cz/>

Fotbalová asociace České republiky [online]. c 2000-2012 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://nv.fotbal.cz/index.php>

Tipsport Extraliga. *Hokej.cz* [online]. c 2010 [cit. 2014-10-14]. Dostupné z: <http://novy.hokej.cz/tipsport-extraliga/table?table-filter-season=2010&table-filter-competition=877>

Historie. *SFC Opava* [online]. c 2001 - 2014 [cit. 2014-10-02]. Dostupné z: <http://www.sfc.cz/historie.asp>

Bibliography. *Sports Geography* [online]. 1. 10. 2007 [cit. 2014-03-07]. Dostupné z: <http://www.sportsgeography.com/bibliography.htm>

Souřadnice měst a nadmořská výška. *Velký vesmírný web* [online]. c 2014 [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://astro.arms.cz/sourad.htm>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Analýza centroidů ve 40. letech

Příloha č. 2: Analýza centroidů v 50. letech

Příloha č. 3: Analýza centroidů v 60. letech

Příloha č. 4: Analýza centroidů v 70. letech

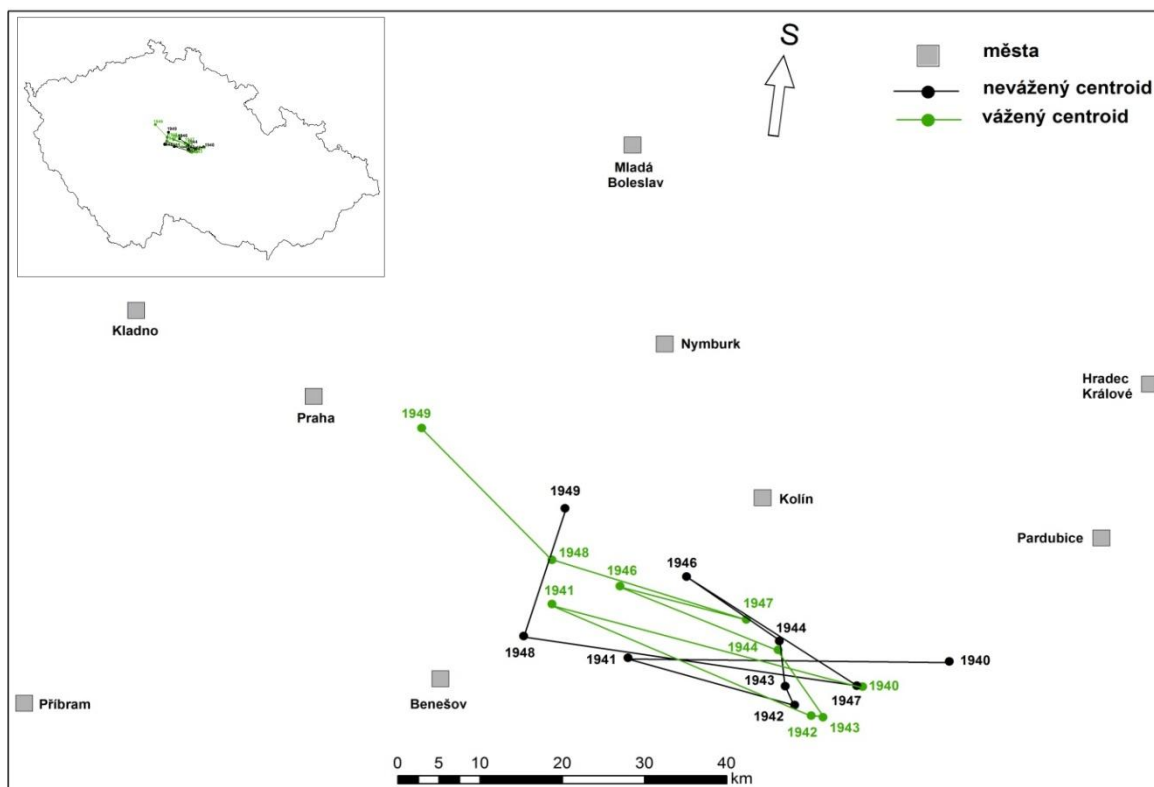
Příloha č. 5: Analýza centroidů v 80. letech

Příloha č. 6: Analýza centroidů v 90. letech

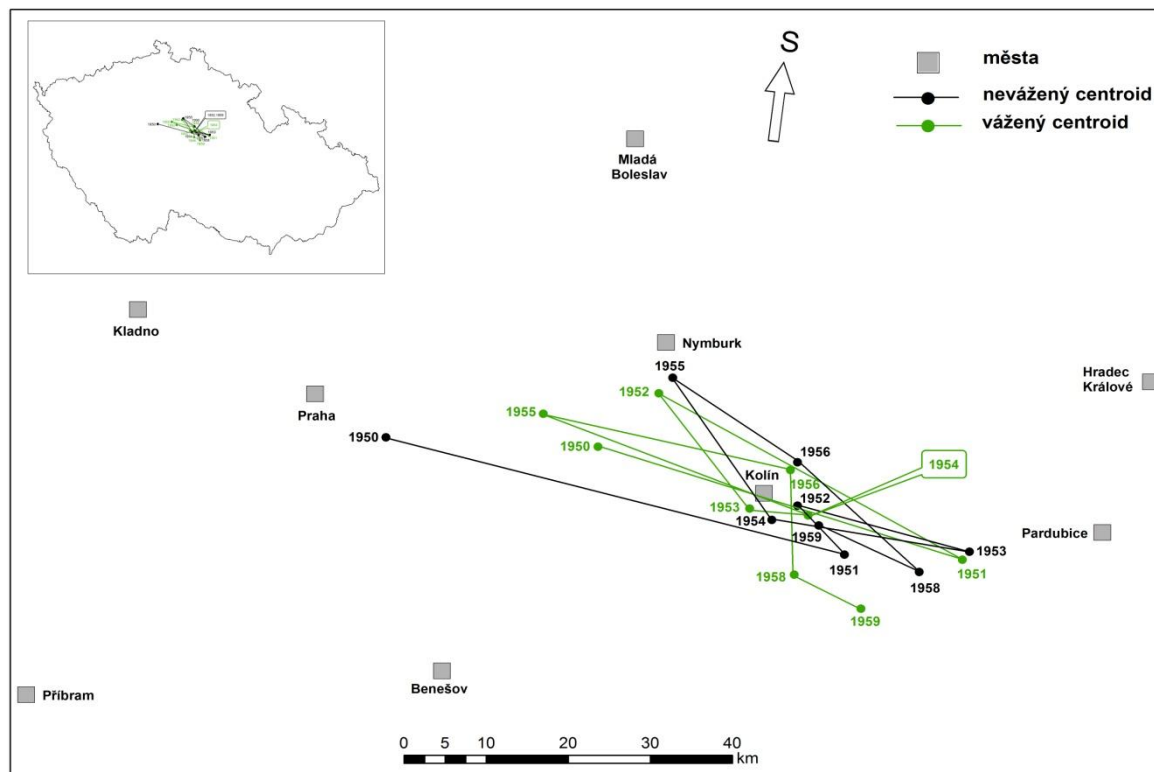
Příloha č. 7: Analýza centroidů v letech 2000 - 2013

Příloha č. 8: Lokalizace nevážených centroidů v letech 1925 – 2013

Příloha č. 1: Analýza centroidů ve 40. letech⁶⁸

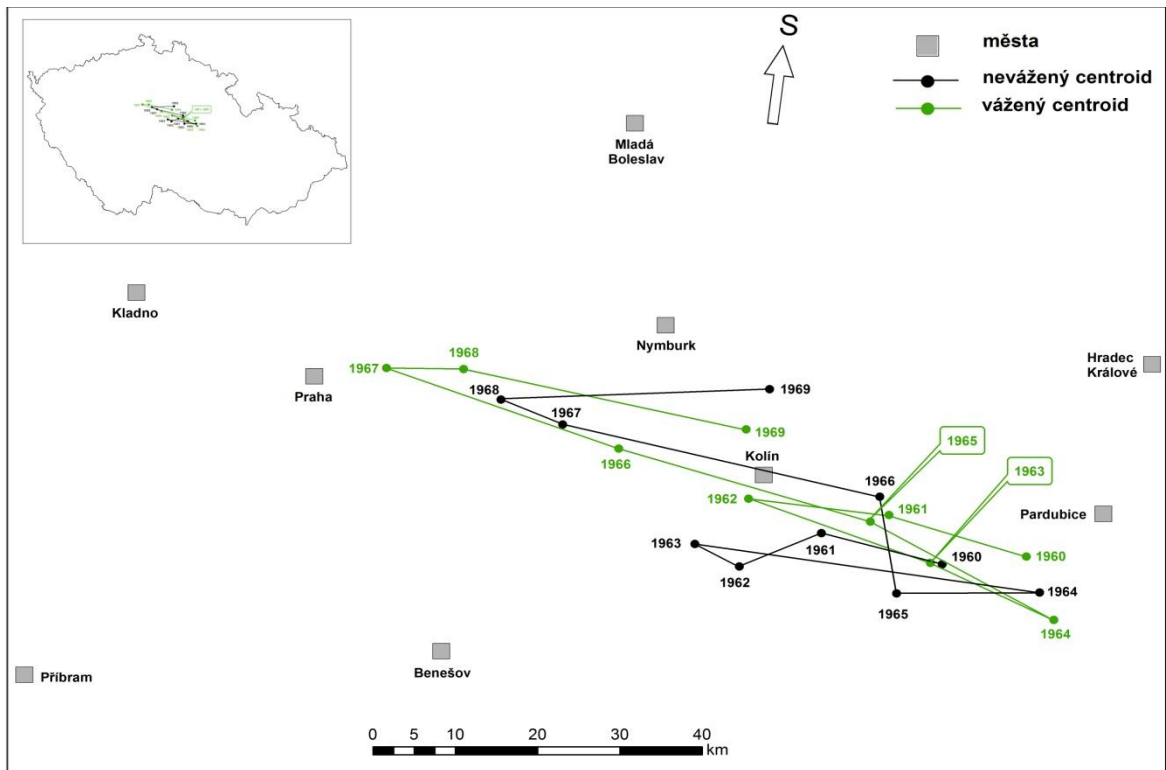
Příloha č. 2: Analýza centroidů v 50. letech⁶⁹

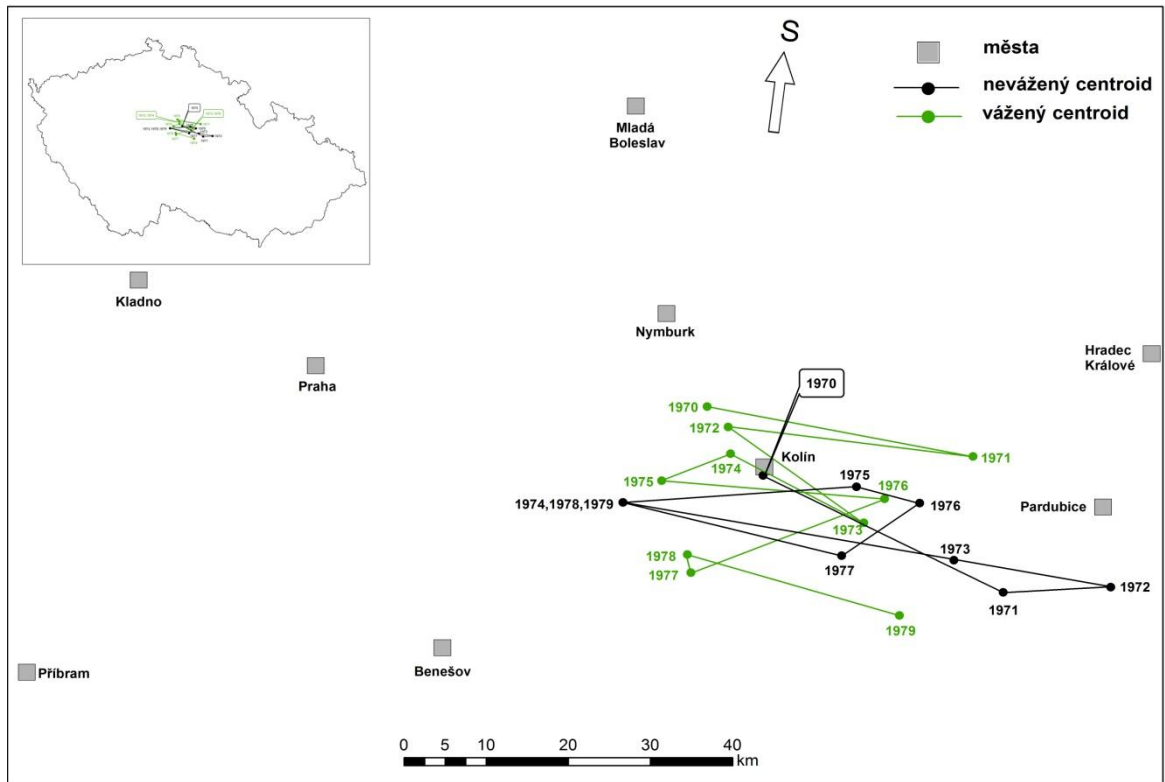
⁶⁸ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 196 – 235, vlastní zpracování.

⁶⁹ Tamtéž

Příloha č. 3: Analýza centroidů v 60. letech ⁷⁰

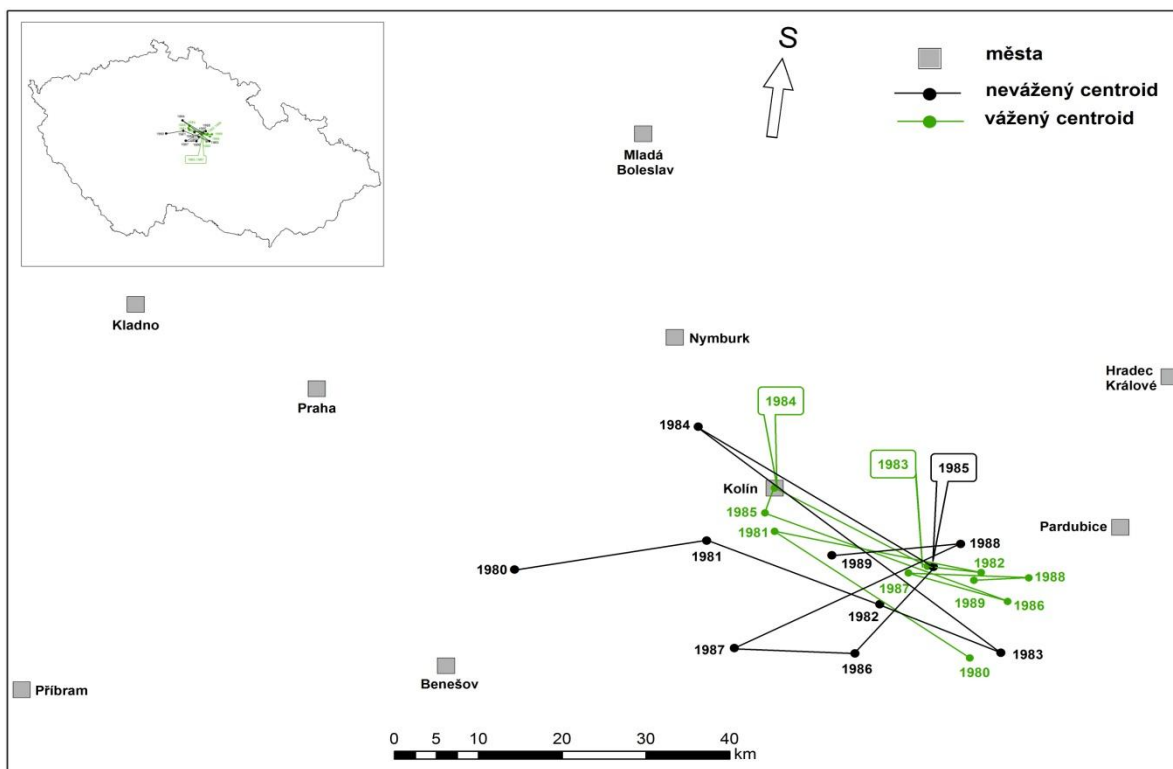
Příloha č. 4: Analýza centroidů v 70. letech ⁷¹

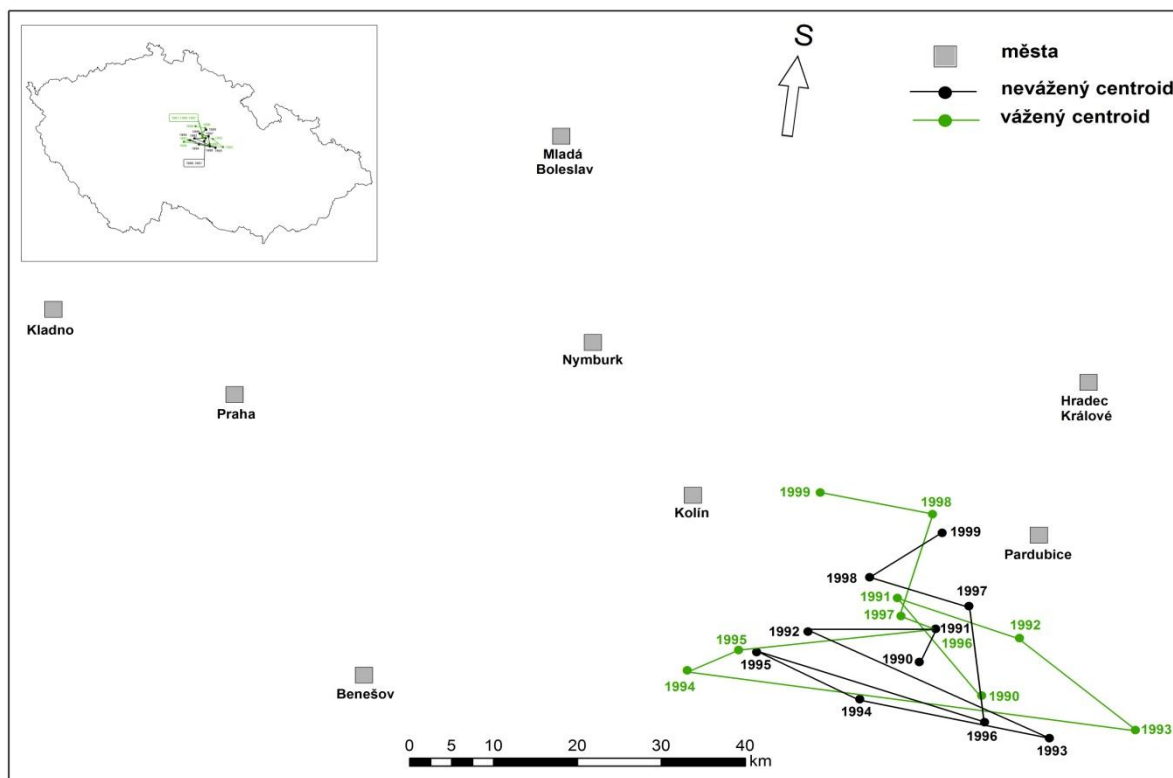
⁷⁰ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 196 – 235, vlastní zpracování.

⁷¹ Tamtéž

Příloha č. 5: Analýza centroidů v 80. letech ⁷²

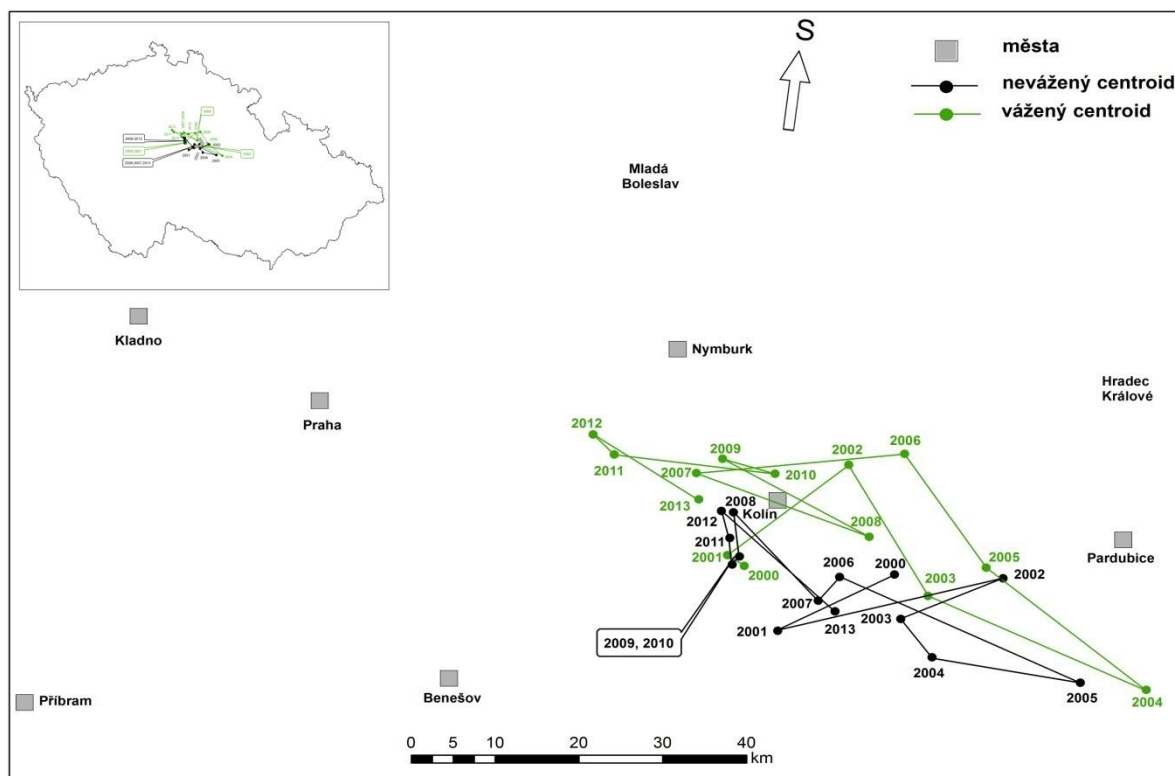
Příloha č. 6: Analýza centroidů v 90. letech ⁷³

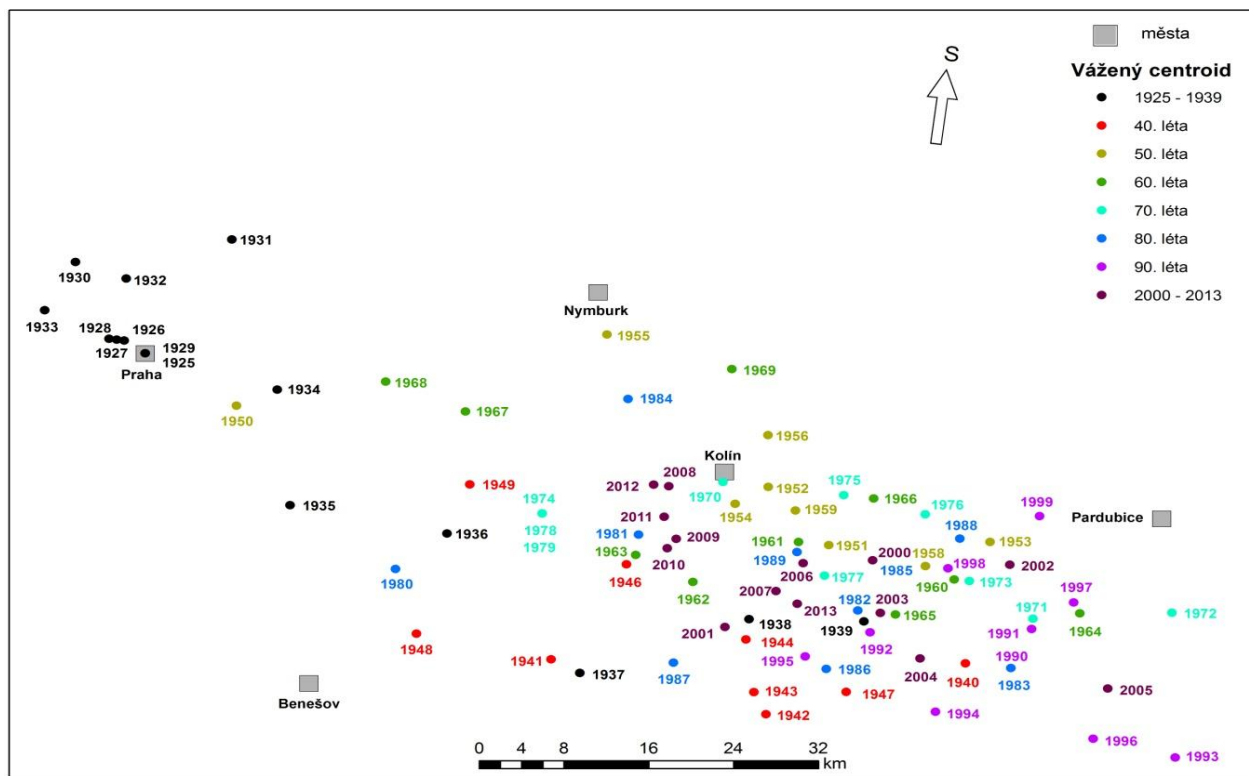
⁷² JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 196 – 235, vlastní zpracování.

⁷³ Tamtéž

Příloha č. 7: Analýza centroidů v letech 2000 – 2013⁷⁴

Příloha č. 8: Lokalizace nevážených centroidů v letech 1925 – 2013⁷⁵

⁷⁴ JELÍNEK, Radovan a Miloslav JENŠÍK. *Atlas českého fotbalu od roku 1890*. 1. vyd. Praha: Radovan Jelínek, 2005, 383 s. ISBN 80-903-6451-9, s. 196 – 235, vlastní zpracování.

⁷⁵ Tamtéž

